

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra anglistiky a amerikanistiky

*Překlad a analýza překladatelského procesu
textu „Empire in Black and Gold“*

*The translation and the translation process analysis
of the "Empire in Black and Gold"*

Bakalářská práce
HANA ŠIMEČKOVÁ
Angličtina se zaměřením na aplikovanou ekonomii

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, PhD.
Olomouc 2010

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně a že jsem uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne

Podpis:

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Jitce Zehnalové, PhD. za vedení mé bakalářské práce, za čas, který mi věnovala, za nesmírnou trpělivost a za odbornou pomoc, kterou mi při psaní poskytla.

Redaktořce Janě Tučnikové a slečně Lence, za korektury překladu, jichž jsem využila v analytické části.

Spisovateli Adrianu Tchaikovskému, jenž mi poskytl rozhovor a povolení použít k překladu první kapitolu své knihy.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

aj. – a jiné

atd. – a tak dále

atp. – a tak podobně

BBC – British Broadcasting Company

CT – cílový text

etc. – et cetera, a tak dále

KT – text po korekcích

LARP – live action role-playing (česky „hra na hrdiny naživo“)

např. – například

pl. – plurál

popř. – popřípadě

RPG – role-playing game (česky „hra na hrdiny“)

tj. – to jest

tzv. – takzvaný

VT – výchozí text

vyd. – vydání

Obsah

1	ÚVOD	7
2	IDENTIFIKACE	9
1.1	O AUTOROVĚ VE ZKRATCE	9
1.2	AUTOROVA INSPIRACE	9
1.3	ÚSKALÍ PŘEKladu FANTASTICKÉ LITERATURY	10
2	DEFINICE	11
2.1	SVĚT ADRIANA TCHAIKOVSKÉHO	11
2.1.1	RASY NOVÉ A STARÉ	12
3	PŘEKlad	15
4	ANALÝZA TEXTU	41
4.1	STYLISTICKÝ ASPEKT	41
4.1.1	<i>Použití kurzivy</i>	41
4.1.2	<i>Komunikativní slovesa</i>	41
4.2	LEXIKÁLNÍ ASPEKT	42
4.2.1	<i>Základní termíny a jejich vysvětlení</i>	42
4.2.2	<i>Jména ras</i>	44
4.2.3	<i>Jména zemí, měst a míst</i>	46
4.2.3.1	Územní celky	46
4.2.4	<i>Jména postav</i>	47
4.2.4.1	Exotizace vs. počestřování v českých překladech fantasy literatury	47
4.2.4.2	Hmyzí totemy a jména	48
4.2.4.2.1	Noční motýli a Kudlanky	48
4.2.4.2.2	Brouci	49
4.2.4.2.3	Ostatní	49
4.2.5	<i>Technologie a zbraně</i>	50
4.2.5.1	Zbraně převzaté z her na hrdiny	50
4.3	ANALÝZA CHYB	51
8.3.1	<i>Neuzuální/nesprávné gramatické prostředky</i>	51
8.3.1.1	Přídavná jména	51
8.3.1.2	Přivlastňovací zájmena	51
8.3.1.3	Neadekvátní slovesné časy a rody	52
8.3.1.4	Syntax	52
8.3.2	<i>Interpunkce</i>	53
8.3.3	<i>Stylisticky neobratná řešení</i>	53
5	ZÁVĚR	55
6	SHRNUTÍ/SUMMARY	56
7	ANOTACE	62
8	FANTASTICKÁ TERMINOLOGIE	63
8.1	HRY NA HRDINY A DRAČÍ DOUPĚ	63
8.2	LARP	63
8.3	STEAMPUNK	64
8.4	SOUČASNÁ FANTASY	65
8.5	HUMORNÁ FANTASY	65
9	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	66
9.1	JAZYKOVĚDA	66
9.2	AUDIO A VIDEO PODKLADY	66
9.3	RELEVANTNÍ INTERNETOVÉ ODKAZY O AUTOROVĚ	66
9.4	ENTOMOLOGICKÉ PODKLADY	67

9.5	JINÉ	67
9.6	OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	67
10	KNIŽNÍ ZDROJE.....	68
10.1	FANTASTIKA A FIKČNÍ SVĚTY	68
10.2	JAZYKOVĚDA	68
10.3	KNIHY O PŘEKLADATELSTVÍ A PŘEKLADU	68
11	PŘÍLOHY	69
1.	INTERVIEW S AUTOREM	69
2.	MAPA SVĚTA.....	71
3.	VERZE TEXTU PO KOREKTORSKÝCH A REDAKTORSKÝCH ÚPRAVÁCH	72
4.	OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	83

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá překladem a překladatelským procesem, který vedl k převedení textu do češtiny. K rozboru jsem si vybrala první kapitolu knihy britského autora Adriana Tchaikovského *Impérium černé a zlaté* (v originále *Empire in Black and Gold*). Jedná se o první verzi překladu, jenž jsem odevzdala nakladatelství Zoner press. Jednalo se o zkušební překlad, až po jeho přečtení nakladatelem jsme se na zakázce vůbec začali domlouvat. Zvolila jsem si tento text, protože jsem mimo jiné chtěla popsat vliv zadavatele práce na výslednou podobu díla¹. Hlavním kritériem však bylo autorovo dílo samotné.

Jedná se o knihu žánru fantasy, první díl příběhového cyklu *Stínů vědoucích* (*Shadows of the Apt*), jenž sice v České republice ještě nevyšel, ale jinak se těší vzrůstající oblibě. Koncem srpna vyjde ve Velké Británii pátý díl, dva díly byly přeloženy do polštiny a němčiny. Autor v nich očima hrdinů popisuje nápaditý svět, kde lidstvo přejala různé hmyzí charakteristiky a kde není nouze o magii i technické vynálezy, dokonce ani o špionážní prvky.

Práce je rozdělena na dvě části. Teoretický úvod obsahující krátký přehled informací o autorovi a vlivech, jež ho inspirovaly, popis jím vytvořeného fikčního světa a úskalí překladu fantastické literatury, a konečně i překlad, který je verzí translátu před redaktorskými a korektorskými úpravami, přičemž výsledný translát jdoucí do tisku je v práci obsažen jako příloha. V analytické části se zabývám především stylistickými a lexikálními prvky translátu, klasifikací chyb v překladu a jejich původem.

Žánr fantasy (a fantastické literatury obecně) byl už odedávna stigmatizován jako něco infantilního či pokleslého. Mnohá díla ve své podstatě fantastického rázu byla vydána a slavila úspěch jako díla „vážné literatury“². I když se situace postupem času zvolna mění a lidé začínají chápat, že u fantasy už nejde jen o Tolkiena a Howardova *Barbara Conana*, i přesto vede ještě dlouhá cesta k uznání tohoto žánru jako plnohodnotnou součást mainstreamové literatury. V České republice je situace o to složitější, že mnoho kvalitních děl autorů fantastiky nebylo ještě přeloženo. Knihy Adriana Tchaikovského jsou hodnoceny (a po právu) jako díla, která zpracovávají danou látku neotřelým způsobem a nápaditě rozvracejí klišé žánru³ a česká veřejnost by o ně rozhodně

1 V analýze překladu pak zohledňuji editorské a redaktorské korektury, přičemž korekce v překladu rozdělují do skupin podle jejich původu.

2 Zmínila bych například Kurta Vonneguta a *Jatka číslo 5* nebo *Ženu cestovatele časem* autorky Audrey Niffeneggerové. Obě knihy se shodou okolností nezávisle na sobě zabývají totožným tématem – cestováním v čase.

3 Podle hodnocení a všeobecného přijetí knih usuzuji, že má velkou šanci stát se podobnou ikonou jako například China Miéville.

neměla být ochuzena.

I kdyby bylo na fantasy literaturu nahlíženo pouze jako na prostředek relaxace, jenž umožňuje uniknout na chvíli všední realitě, měla by se těmto překladům věnovat náležitá pozornost⁴, protože každá nedbalost snižuje zážitek z daného díla a má přímý dopad na jeho úspěšnost a prodejnost.

4 Což platí i pro hry s fantastickou tematikou, u nichž bývá nekoherence překladu často přímo do očí bijící. Za příklad bych uvedla českou lokalizaci her od Biowaru, kde je ve fantasy hře Dragon Age jedna hospoda či hrad pojmenován třikrát jinak, přivlastňovací tvary jmen u některých názvů nesedí s pohlavím dané postavy, např. „Alistairina růže“ pro označení květiny, kterou dá muž, královský levoboček Alistair, postavě hráče, pokud je žena, aj.

K nešťastné mýlce v překladu došlo také u hry Mass Effect. Překladatel si mylně vyložil „credits“ jakožto „závěrečné titulky či autoři“ namísto toho, aby pochopil, že se jedná o měnu používanou v daném vesmíru, takže se v české lokalizaci místo „kredity“ platí „autory“.

2 Identifikace

První fází překladatelského procesu je podle Jiřího Levého pochopení předlohy⁵. Aby mohl překladatel správně text interpretovat, musí ho nejdříve identifikovat a to nejenom po stránce filologické, ale i ideově estetické, rozkrýt umělecké celky vyjádřené v díle, případně i rozložení a uspořádání žánrových příznaků. Důležité je studium reálií, je dobré si o autorovi přečíst něco více, protože se jeho životní zkušenosti či zájmy mohou promítnout do použitého jazyka či stavby díla.

1.1 O autorovi ve zkratce

Adrian Tchaikovsky (vlastním jménem Adrian Czajkowski⁶) se narodil ve Woodhall Spa v Lincolnshiru a studoval zoologii a psychologii v Readingu, předtím než odešel praktikovat práva. Nikde není uvedeno, kdy přesně se narodil, ale jedná se o relativně mladého autora, jenž píše ve svém volném čase. V současné době pracuje v Leedsu jako advokát u Kelly & Co, je spokojeně ženat a vychovává syna Alexe.

Co se týká jeho koníčků, věnuje se čas od času amatérskému herectví, ovládá divadelní šerm a je nadšeným účastníkem tzv. „LARPů“⁷. Také hodně čte, většinou dává přednost knihám ze žánru fantasy.

Mezi jeho vzory patří spisovatelé jako Gene Wolfe, Mervyn Peake nebo China Miéville.

1.2 Autorova inspirace

Jak na sebe prozradil při interview pro různé internetové servery⁸, autor má už od útlého věku zájem o členovce (převážně hmyz a taktéž i o pavoukovce). Vědomosti o svém koníčku si prohloubil při studii zoologie v Readingu. Z nabytých informací pak čerpá i při charakterizaci „hmyzích“ ras ve své knize.

Dalším faktorem, který velmi ovlivnil jeho tvorbu, je rozsáhlý přehled o knihách v žánru fantasy, jenž ve velké míře napomohl minimalizovat v knize některá ustálená klišé žánru.

5 Levý, Jiří. *Tři fáze překladatelské práce*. In *Antologie teorie uměleckého překladu*. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7042-667-5

6 Knihy vydává pod pseudonymem, tj. poangličtělým jménem, na popud nakladatele, protože britští a američtí čtenáři mají problémy s výslovností spřežek. Jak uvedl v rozhovoru pro server Wirtualna Polska (odkaz viz Relevantní internetové odkazy o autorovi), má polské kořeny a je na ně hrdý.

7 viz LARP

8 viz Relevantní internetové odkazy o autorovi

S fantasy tématikou se také pojí tzv. „hry na hrdiny“⁹ (dále jen RPG), ze kterých autor přebral část terminologie, specificky například pojmenování zbraní nebo zbrojí. V této sféře se autor orientuje do té míry, že byl schopen parodovat zaběhnuté archetypy hrdinů v krátkých stripech, které od roku 2001 do 2002 kreslil na zakázku pro BBC¹⁰.

1.3 Úskalí překladu fantastické literatury

Jak uvedl Zbyněk Fišer v knize *Překlad jako kreativní proces*: „Autor vytváří v textu ohraničený literární svět (...) některé charakteristiky literární skutečnosti konkrétního díla mohou být velmi podobné mimoliterární skutečnosti.“¹¹ Bohumil Fořt jde ještě dál, specifikuje že: „... autor, který píše nějaký fikční prototext (text překládaný) má určitou strategii, podle níž používá jednotlivé stylistické prostředky a kompoziční postupy, aby pro modelového čtenáře svého textu vytvořil sémantické podmínky pro generování toho fikčního světa, který odpovídá fikční strategii.“¹² Z toho pro překladatele vyplývá, že by si měl při převodu do cílového jazyka všimnout jednak vazeb na reálné skutečnosti a k tomu navíc brát v potaz postupy, jimiž autor v díle fikční svět vytváří.

U historické fikce rozdíl nemusí být tak patrný, ale ve fantastických fikčních světech jdou rozdíly oproti realitě mnohdy do extrémů a některé charakteristiky vázané na vnější skutečnosti mohou být natolik pokřivené, že jsou téměř k nerozeznání.

Mnoho autorů také používá neologismy a u fantasy je jejich tvorba v cílovém jazyce poněkud ošemetná, protože v pojmenováních ve výchozím textu bývají hojně využívané odkazy na historické rekvizity, např. zbraně (*blunderbow*, *grape-shot throwers*). Celkově je důležité věnovat zvýšenou pozornost zdánlivě nepodstatným detailům, jakým může být například postavení čepele na pancéřované rukavici, protože mohou změnit vyznění celých odstavců a představu čtenářů.

Naštěstí žijeme v době, kdy se informace šíří velkou rychlostí a svět je v mnohém provázaný, takže sehnat si dostatek relevantních údajů je mnohem snadnější. I co se vyznění díla týká. Specificky u překladů fantastické literatury chvíli trvá, než dojde k samotné práci s textem. Může se tak stát ze dvou důvodů. Pokud jde o velmi známé dílo, často se dohadují ceny autorských práv. U méně známých počinů pak nakladatelé chvíli čekají na prvotní ohlasy čtenářů díla v původním jazyce. Za tu dobu se většinou stačí na internetu objevit velký počet různých interview

9 viz Hry na hrdiny a Dračí doupe

10 Czajkowski, Adrian. *The Big Stick*, <<http://www.bigstickcomic.co.uk>>.

11 Fišer, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces*. 1. vyd. Brno: Host 2009. str. 67

12 Fořt, Bohumil. *Úvod do sémantiky fikčních světů*. 1. vyd. Brno: Host 2005. str. 127

s autorem, která překladateli často napoví více o stavbě a skoposu díla¹³.

2 Definice

2.1 *Svět Adriana Tchaikovského*

Impérium černé a zlaté je sice první knihou Adriana Tchaikovského, jež byla vydána, ale autor začal psát někdy mezi sedmnáctým a osmnáctým rokem života. Po bližší neurčené době jeho ambice vzrostly natolik, že začal obesílat nakladatelství, zda by jeho knihy nevydala. Po patnáct let mu byly odpovědi¹⁴ zamítavé dopisy.

Svět, ve kterém se odehrává příběh knihy, se v mnoha ohledech vymyká zažitým představám o fantasy. Předně se v knize nevyskytují klasické rasy inspirované severskou či anglosaskou mytologií, jako jsou elfové, trpaslíci a jim podobní. Místo toho se autor vydal cestou málo prozkoumanou.

V jeho světě v dávných dobách¹⁵ došlo ke kontaktu lidí a obrovských členovců, kdy proti sobě nejdříve bojovali (tj. lidé se bránili, aby nebyli obrovskými predátory zkonzumováni), pak se jim díky zvláštnímu Daru (anglicky *Art*¹⁶) podařilo navázat se svými zvířecími protějšky kontakt, až nakonec převzali cosi z jejich esence, každý národ se spojil s jiným druhem členovců, takže vznikl např. lid Vážek, Kudlanek, Brouků, Mravenců a mnoho jiných. Každý lid přebral po svém „totemovém zvířeti“ určité charakteristiky jak vnější, tak vnitřní. Kudlankám rostou na rukách ostny a jsou výbornými bojovníky, Vážky dobře vidí a dokážou létat, Mravenci mají propojené mysli atd.

Práce, jež autor věnoval charakterizaci jednotlivých národů, se dá vytušit i ve frazémeh používaných jednotlivými postavami, kdy například příslušník lidu Škorpionů, žijícího převážně v pouštní oblasti, používá při své řeči narážky na pouštní písek či vítr.¹⁷

Autor bere ohledy i na další používané výrazy, kdy se v textu například nevyskytuje spojení „to fire“ neboli vypálit (ve smyslu „vypálit ze zbraně“ či rozkazu „Palte!“), protože palné zbraně jsou v době, kdy se děj knihy odehrává, teprve v začátcích, takže nebyl čas ani dostatek příležitostí,

13 Proto jsem uvedla v seznamu relevantních internetových odkazů právě i stránky s interview s ním. I když k informacím, které v nich autor prozradí, se samozřejmě musí přistupovat s nadhledem.

14 Pokud se nakladatelství vůbec obtěžovala odpovědět.

15 O které se samozřejmě nedochovaly žádné zmínky, ale jedna z postav se o původu národů okrajově zmíní v jedné z počátečních kapitol knihy.

16 Pro rozbor použitých termínů viz Základní termíny a jejich vysvětlení

17 „Mind you, a lot of sand's blown since then...“ Tchaikovsky, Adrian. *Empire in Black and Gold*. 1.vyd., London: Pan Macmillan. 2008. str. 491

aby se tento slovní obrat vžil¹⁸.

Obyvatelé světa navíc nevěří na bohy¹⁹, takže se musel vyhnout kletbám jako „K čertu!“ nebo „Proboha!“, i když jak sám přiznává, ne vždy se mu podařilo²⁰. Pokud se provádí zařikávání nebo vyvolávání sil, jež v skrytu hýbou světem, vždy je k nim přistupováno s určitou praktičností.

Magie je pojata velmi citlivě a promyšleně, slovy jedné z postav: „Vkrádá se do světa tam, kde pro ni pochybnost uvolní místo²¹.“ Je spojena se „staršími rasami“.

2.1.1 Rasy nové a staré

Hlavní předěl mezi rasami v knize je v chápání světa kolem nich. Starší rasy, *Nevědoucí*, věří v magii, dokáží poroučet do jisté míry silám světa, ale nejsou schopni rozumově pochopit stroje a i ten nejjednodušší mechanismus, jakým je například klika u dveří, jim dělá problémy. Zpočátku zotročovali mladší rasy, *Vědoucí*, a nutili je, aby za ně vykonávaly manuální práce – a tehdy se rozdíl mezi *Nevědoucími* a *Vědoucími* začaly zvětšovat²². Mladší rasy totiž začaly sestavovat stroje a díky tomu se jim nakonec podařilo svrhnout vládu a osvobodit se. To se stalo přibližně 500 let před událostmi popisovanými v knize. Obecně se prameny zmiňují o Revoluci (*Revolution*), starší rasy pak předrevoluční dobu nazývají *Časy tradic (Days of Lore)*, zatímco osvobozené rasy na tu dobu vzpomínají jako na Staré špatné časy (*Bad Old Days*). Nedá se říci, zda se život po Revoluci zlepšil – každá doba má svá negativa – díky rozvoji průmyslu například dochází ke znečišťování přírodních zdrojů, v továrnách pracují dělníci za minimální mzdu atd.

Nevědoucí

- **Noční motýli** – původní vládcí velké části světa popsaného v knize. V originálním znění jde o můry (*Moths*), ale vzhledem k přebytku národů pojmenovaných podle hmyzu skloňovaného v češtině jako feminimum a negativním konotacím, které slovo můra vzbuzuje (noční můra = zlý sen, atp.), je v knize použita další varianta odborného názvu – noční motýl, jež se navíc lépe hodí k jednomu z hlavních hrdinů, patřícímu k tomuto národu,

18 Tchaikovsky, Adrian. *Choose your Words Carefully*, 11. červen, 2008 <<http://theinsectman.livejournal.com/14469.html>>.

19 Jak autor vtípně podotkl na svém blogu, jestli tam někdy dorazili misionáři, pravděpodobně je stačil hmyz zkonzumovat dříve, než nadělali větší škodu.

20 Při revizi odvedl velmi dobrou práci, v knize jsem našla jen jednu zmínku a to zaklení „Hell.“ na str. 232 z celkových 612 stran.

21 „I simplify, of course, but magic breaks into the world where doubt leaves a gap for it.“ Tchaikovsky, Adrian. *Empire in Black and Gold*. 1.vyd., London: Pan Macmillan. 2008. str. 485

22 Zajímavé jsou také reakce jednotlivých ras na pokrok. *Nevědoucími* se ze strojů dělá nevolno. A pokud se jedná o medicínu – starší rasy lépe reagují na léčbu zařikáváním a bylinkami, zatímco mladší se uzdravují lépe po chirurgických zákrocích.

protože je popisován jako sice subtilní, ale hezký mladý muž.

- **Kudlanky** – nejnebezpečnější zabijáci Nížin a zbrojníci s neobyčejným nadáním. Původně sloužili Nočním motýlům jako bojovníci, ochranka a vynucovatelé pořádku zároveň. V době po Revoluci žijí v Nížinách ve dvou velkých lesích, část žije také na území Commonwealu. Lpí na svých tradicích, na cti, slibech a záštích. Po svých hmyzích jmenovcích převzali některá gesta²³.
- **Vážky** – o kterých není v překládané ukázce ani zmínka, ale jeden z hlavních aktérů, kteří se později v knize objeví, pochází právě z tohoto národa. Na rozdíl od ostatních ras je původní inspirace poměrně zjevná – používají jméno své rodiny před svým vlastním²⁴, vyrábějí neobvyklé rovné meče s dlouhým jílcem a jejich pleť má zlatavý nádech. Jedná se o odkaz na Japonsko, kde má vážka v symbolice důležité místo²⁵. Vážky žijí na severu, za Velkým bariérovým pohořím v zemi nazvané v originále jako „*Commonweal*“. Název sám je historickým termínem označujícím „stát založený pro obecné dobro“²⁶, nejbližším českým ekvivalentem by proto mohl být termín „pospolitost“ či „společenství“, obě slova ale úplně neodpovídají smyslu originálu, protože se jedná o termíny evokující dojem rovnoprávnosti nebo komuny, ale země v knize má pevně uspořádanou hierarchii feudálního rázu. Dva stupně šlechty, nižší (*Prince-Minor*) a vyšší (*Prince-Major*) a Vládce (*Monarch*) jakožto hlava státu. U klasifikace urozených jsem narazila na obtíž historického rázu. V českých zemích totiž v historii existovalo dvojí pojmenování, kdy byli panovníci oslovováni v zahraničí titulem *dux*, tj. vévoda, a pro lid v českých zemích byli knížaty, takže se hranice mezi těmito pojmenováními setřela. U obou titulů jsou však potomci titulováni jako „princové a princezny“, což koresponduje se šlechtickým stavem jednoho z hrdinů, jelikož se nechopil moci a v příběhu je zdůrazněna jeho zdánlivá bezstarostnost²⁷, takže se hodí spíše pojmenování „zahraniční princ“ než „zahraniční kníže“.
- **Pavouci** – mistři intrik, dovedně tahající za nitky v sítích svých kontaktů. Není radno jim

23 „The Mantis drew his weapon arm up, crooking it across his body with the blade pointed downwards, folded back along his arm.“ Tchaikovsky, Adrian. *Empire in Black and Gold*. 1.vyd., London: Pan Macmillan. 2008. str. 200

24 Jako například vévoda Felipe Shah, jehož příbuzná se jmenuje Felipe Daless. Proto je trochu matoucí, že přátelé vážčího hrdinu Salme Diena (tj. Diena z rodiny Salme) oslovují zkráceně – a to i v důvěrných situacích – jako „Salmu“. Dá se jen předpokládat, že jelikož Commonweal preferuje politiku izolacionismu a Salma se o své zemi zas tak často nezmiňuje, ostatní jsou zřejmě přesvědčeni, že jde pouze o dvouslovné jméno bez vedlejšího významu. Více informací viz Interview obsažené v přílohách.

25 Vážka měla zvláštní význam pro samuraje, říkali jí „Vítězný hmyz“, protože létá jen kupředu a nikdy necouvá nebo neustupuje, což považovali za ceněnou vlastnost u bojovníků. Navíc byla symbolem pro přinášení bohatství. Mnoho japonských rodin mělo vážku ve znaku, motiv vážky se často objevoval na zbraních či zbrojích.

26 Wikipedia. *Commonwealth*. 13. květen, 2010 <<http://en.wikipedia.org/wiki/Commonwealth>>.

27 Aby v pozdějších knihách vyniklo, jak zvažněl.

věřit. Jejich země se rozkládá na jihovýchodě známé mapy²⁸, jedná se o variantu starověkého Orientu, včetně harémů a rozdělení moci (za „silnější pohlaví“ jsou tam ale považovány ženy, jedná se o matrilineární společnost²⁹), většina „novinek“ jimiž se rozmazlují bohatší vrstvy mladších ras je dovážena právě z Pavoučích zemí. Jako hlavní inspirace autorovi posloužila starověká Persie (dokonce označuje tamní systém vlády za satrapii).

Vědoucí rasy³⁰

- **Brouci** – hnací motor pokroku v Nížinách. Vynalezli valnou část technických vymožeností, jakými jsou letací stroje (ortoptéry a helioptéry) nebo vozidla (v originále *automotives*, jsou inspirována světem kolem nich, takže převažují vozidla na šesti nebo osmi nohách).
- **Mravenci** – uniformní rasa, jednotlivé odnože Mravenců se liší podle měst, ve kterých žijí. Lidé z jednoho města jsou schopni navzájem sdílet své myšlenky. Podobně jako u reálných mravenišť bojují jednotlivá města nejčastěji proti sobě.
- **Vosy** – jsou hlavními antagonisty knihy. Ještě před třemi generacemi jejich Impérium neexistovalo, teď ale rychle pohlcuje velká území. Autor uvedl, že se inspiroval Makedonií a jejími válečnými taženými, ale mnoho prvků v knize je převzato také ze starověkého Říma, jmenovitě celý systém otroctví a výzbroj vojáků, kteří používají krátké rovné meče a nosí zbroj z kovových pásů podobající se krunýři římských vojáků, známém pod latinským názvem *lorica segmentata*³¹. Mnoho čtenářů vidí alegorii mezi Impériem a Německem za druhé světové války, což může být pouze umocněno faktem, že autor sám potvrdil, že se při prosloveh Stenwolda Makera, varujícího ostatní před vosí hrozbou, nechal inspirovat proslovy Winstona Churchilla³². Autor však jedním dechem dodává, že měl na mysli univerzální symbol obrovských impérií, která se mnohokrát v historii pokoušela utlačovat ostatní národy kolem sebe.

28 viz Přílohy

29 tj. privilegia a majetek dědí ženští potomci.

30 Více viz Základní termíny a jejich vysvětlení

31 V češtině se obvykle popisuje jako „římská zbroj“, takže bylo nutno dodat nové pojmenování. Využila jsem původního latinského názvu a vznikla „segmentovaná zbroj“. S tím, že když se v ní vosí vojáci objeví poprvé, dodala jsem do textu informaci, že jde o zbroj z kovových pásů.

32 Comic book outsiders Episode 70,

<http://media.libsyn.com/media/comicbookoutsiders/Comic_Book_Outsiders_Episode70.mp3>

3 Překlad

After Stenwold picked up the telescope for the ninth time, Marius said, ‘You will know first from the sound.’

The burly man stopped and peered down at him, telescope still half-poised. From their third-storey retreat the city walls were a mass of black and red, the defenders hurrying into place atop the ramparts and about the gates.

‘How do you mean, the sound?’

Marius, sitting on the floor with his back to the wall, looked up at him. ‘What you hear now is men braving themselves for a fight. When it starts, they will be quiet, just for a moment. They will brace themselves. Then it will be a different kind of noise.’ It was a long speech for him.

Even from here Stenwold could hear a constant murmur from the gates. He lowered the telescope reluctantly. ‘There’ll be a great almighty noise when they come in, if all goes according to plan.’

Marius shrugged. ‘Then listen for that.’

Below there was a quick patter of feet as someone ascended the stairs. Stenwold twitched but Marius remarked simply, ‘Tisamon,’ and went back to staring at nothing. In the room beneath them there were nine men and women dressed in the same chain hauberk and helm that Marius wore, and looking

„Stejně to nejdřív poznáš po zvuku,“ podotkl Marius, když Stenwold asi podeváté sáhl po dalekohledu.

Rozložitý muž se zastavil a pak, dalekohled stále na půli cesty k oku, se na Maria nechápavě zadíval. Ze třetího patra jejich útočiště vypadalo městské opevnění jako masa černé a rudé, jak obránci spěchali na svá místa na hradbách a kolem brány.

„Jak to myslíš, po zvuku?“

Marius, který seděl na podlaze a zády se opíral o zeď, k němu vzhlédl. „To co slyšíš teď jsou muži dodávající si odvalu před bojem. Ztichnou, když boj začne, ale jen na chvíli. Pak se seberou a uslyšíš zase něco jiného.“ Na Maria to byl dlouhý proslov.

Dokonce i odsud mohly Stenwoldovy uši zachytit neutuchající šum od bran. Neochotně sklonil dalekohled: „Jestli všechno půjde podle plánu, tak to bude pořádně velká šupa, až se nepřátelé přiblíží.“

„Tak poslouchej a počkej si na to,“ pokrčil Marius rameny.

Zdola se ozval rychlý klapot kroků, jak někdo stoupal po schodech. Stenwold sebou trhnul, ale Marius jen jednoduše poznamenal „Tisamon“, a opět se ponořil do vlastních úvah. V pokoji pod nimi bylo devět mužů a žen oblečených ve stejné helmě a kroužkovém brnění jako měl on a byli mu podobní tolik,

enough like him to be family.

Stenwold knew their minds were meshed together, touching each other's and touching Marius too, thoughts passing freely back and forth between them. He could not imagine how it must be, for them.

Tisamon burst in, tall and pale, with thunder in his expression. Even as Stenwold opened his mouth he snapped out, 'No sign. She's not come.'

'Well there are always—' Stenwold started, but the tall man cut him off.

'I cannot think of any reason why she wouldn't come, except one,' Tisamon spat. Seldom, so very seldom, had Stenwold seen this man angry and, whenever he had been, there was always blood. Tisamon was Mantis-kind, whose people had, when time was young, been the most deadly killers of the Lowlands. Even though their time of greatness had passed, they were still not to be toyed with. They were matchless, whether in single duel or a skirmish of swords, and Tisamon was a master, the deadliest fighter Stenwold had ever known.

'She has betrayed us,' Tisamon stated simply. Abruptly all expression was gone from his angular features but that was only because it had fled inwards.

'There are... reasons,' Stenwold said, wishing to defend his absent friend and yet not turn the duellist's anger against himself. The man's cold, hating eyes locked on to him even

jakoby patřili k jedné rodině.

Stenwold věděl, že jejich mysli jsou propojeny, že se vzájemně se dotýkají jedna druhé i té Mariovy, že jejich myšlenky volně plynou od jednoho k druhému. Nedokázal si představit, jaké to pro ně musí být.

Tisamon vtrhnul dovnitř, vysoký a bledý, s tváří zkřivenou vztekem. Stenwold už už otvíral pusku, když muž vyštěkl: „Není po ní ani stopa. Nepřišla.“

„No, vždycky se-“ začal Stenwold, ale vysoký ho přerušil.

„Nenapadá mě jediný důvod, proč by nemohla přijít, kromě jednoho,“ Tisamon to skoro vyplívl. Zřídka, tak velmi zřídka ho viděl Stenwold rozzlobeného a kdykoliv se tak stalo, tekla krev. Tisamon patřil k lidu Kudlanek, kteří byli za dávných časů považováni za nejvražednější zabijáky Nížin. I když čas jejich největší slávy dávno pominul, nebylo radno si s nimi zahrávat. V boji byli nedostižní, ať už se jednalo o duel nebo šarvátky s mečem, a Tisamon byl mezi nimi mistrem, byl to nejnebezpečnější bojovník jakého kdy Stenwold poznal.

„Zradila nás,“ konstatoval Tisamon suše. Jako by se z jeho hranaté tváře náhle vytratil veškerý výraz. Ale to jen proto, že zuřil uvnitř.

„Určitě... určitě má nějaký jiný důvod,“ začal váhavě Stenwold. Chtěl bránit jejich nepřítomnou přítelkyni a přitom neobrátit spolubojovníkův hněv proti sobě, ale i tak si ho

so. Tisamon had taken up no weapon, but his hands alone, and the spurs of naked bone that lanced outward from his forearms, were quite enough to take Stenwold apart, and with time to spare. ‘Tisamon,’ Stenwold said. ‘You don’t know...’

‘Listen,’ said Marius suddenly. And when Stenwold listened, in that very instant there was no more murmur audible from the gates.

And then it came, reaching them across the rooftops of Myna: the cry of a thousand throats. The assault had begun.

It was enough to shout down even Tisamon’s wrath. Stenwold fumbled with the telescope, then stumbled to the window, nearly losing the instrument over the sill. When he had the glass back to his eye his hands were shaking so much that he could not keep it steady. The lens’s view danced across the gatehouse and the wall, then finally settled. He saw the black and red armour of the army of Myna: men aiming crossbows or winching artillery around. He saw ballista and grapeshot-throwers wheel crazily through the arc of the telescope’s eye, discharging their burdens. There was black and gold now amongst the black and red. The first wave of the Wasp divisions came upon them in a glittering mob: troops in light armour bearing the Empire’s colours skimming over the tops of the walls, the air about their shoulders ashimmer with the dancing of nebulous wings. For a second

Tisamon změřil chladným, nenáivistným pohledem. Neměl zbraň, ale ani ji nepotřeboval. Na to, aby Stenwolda bez námahy roztrhal, mu stačily jeho vlastní ruce a ostré kostěné ostny, které mu vyrážely z předloktí. „To nemůžeš vědět, Tisamone...“

„Poslouchejte,“ přerušil je najednou Marius. A když se Stenwold zaposlouchal, odbran k nim náhle nedoléhá už žádný hluk.

A pak to přišlo: řev z tisícovek hrdel se přelil přes střechy Myny a dosáhl až k nim. Útok na město začal.

Byl to řev dost silný na to, aby ochladl i Tisamonův hněv. Stenwold chvíli zápolil s dalekohledem, doklopýtal k oknu a málem přístroj upustil na parapet. Když ho konečně přiložil k oku, ruce se mu třásly tak, že ho nedokázal udržet v klidu. Obraz chvíli tančil po strážním domku a opevnění, a pak se konečně ustálil. Stenwold viděl černá a rudá brnění armády města Myny, vojáky mířící kušemi nebo připravující děla. V omezeném okruhu, který mu dalekohled poskytoval, viděl jak se balisty a vrhače kartáčových střel ve zběsilém tempu spouštějí a posílají svůj náklad do vzduchu. Mezi černou a rudou teď bylo vidět i černou a zlatou. První vlna Vosích oddílů se na město snesla v třpytivých zástupech – vojáci v lehkém brnění v barvách Impéria přelétali přes vršek opevnění, vzduch kolem jejich ramen se chvěl při tanci průsvitných křídel. Na sekundu si je Stenwold spletl se hmyzem, podle něhož

Stenwold saw them as the insects they aped, but in reality they were armoured men, aloft in the air, with wings flickering from their backs and blades in their hands. They swooped on the earthbound defenders with lances and swords, loosing arrows and crossbow bolts and hurling spears. As the defenders turned their crossbows upwards towards them, Stenwold saw the bright crackle as golden fire flashed from the palms of the attackers' hands, the killing Art of the Wasp-kind.

'Any moment now,' Stenwold whispered, as though the enemy, hundreds of yards away, might overhear him. From along the wall he heard a steady thump-thump-thump as Myna's huge rock-launchers hurled missile after missile into the ground troops advancing beyond the wall.

'They're at the gate.' Marius was still staring into space, but Stenwold knew that one of his men was positioned on a rooftop closer to the action, watching on his behalf.

'Then it must be now,' Stenwold said. 'Now.' He tried to focus the jittery telescope on the gates, saw them flex inwards momentarily and heard the boom of the battering ram. 'Now,' he said again uselessly, for still nothing happened. All that time he had spent with the artificers of Myna, charging the earth in front of the gates with powder, and nothing.

'Perhaps they got it wrong,' Marius suggested. Again the ram boomed against the

si dali jméno, ale ve skutečnosti tam vysoko ve vzduchu byli opancéřovaní muži s křídly na zádech a se zbraněmi v rukou. Snesli se na obránce stojící na zemi s kopími a meči, stříleli na ně šípy a šipky z kuší, vrhali oštěpy. Když obránci zamířili svými kušemi nahoru na útočníky, Stenwold spatřil zářivé jiskření, jak útočníkům z dlaní vyšlehl zlatý oheň. Ten byl smrtícím Darem Vosího lidu.

„Každou chvíli by to mělo spustit,“ zašeptal Stenwold jako by se bál, že ho nepřítel vzdálený stovky yardů uslyší. Od opevnění k němu doléhalo pravidelné dunivé rány, jak obrovské Mynské katapulty vrhaly těžké kusy kamene na pozemní vojsko, které se přibližovalo k městským hradbám.

„Jsou u brány.“ Marius měl pořád ten stejný nepřítomný pohled, ale Stenwold věděl, že jeden z jeho mužů je na některé ze střech blíže centru dění, a pozoruje situaci za něj.

„Teď už to musí spustit určitě,“ prohlásil Stenwold. „Musí.“ Pokusil se zaměřit roztřesený dalekohled na bránu, viděl jak se prohnula dovnitř a slyšel ránu, jak do ní narazilo beranidlo. „Musí,“ zopakoval naprázdno, protože se nestalo nic. Tolik času strávil tím, že s Mynskými řemeslníky napěchovali zem před branami střílným prachem, a teď se nestalo *vůbec nic*.

„Možná něco udělali špatně,“ podotkl Marius. Beranidlo znovu udeřilo proti železem pobité

metal-shod gates, and they groaned like a creature in pain before it.

I was practically looking over their shoulders,' Stenwold said. 'It was ready to go. How could they have... Someone must have...'

'We are betrayed,' said Tisamon softly. 'By Atryssa, clearly. Who else knew the plan? Or do you think the people of Myna have sold their own to the slaver's block?'

'You... don't know...' But Stenwold felt conviction draining from him. Atryssa, so expected but so absent, and now this...

'Spider-kind,' Tisamon spat, and then repeated, 'Spider-kind,' with even keener loathing. On the walls the vanguard of the Wasp army was already engaged in a hundred little skirmishes against the shields of the defenders. Tisamon bared his teeth in utter fury. 'I knew! I knew you could never trust the Spider-kind. Why did we ever let her in? Why did— Why did we trust her?' He was white knuckled, shaking, eyes staring like a madman's. The spines flexed alarmingly in his forearms, seeking blood. Stenwold stared into his face but barely heard the words. Instead he heard what Tisamon had left unsaid, and knew not fear but a terrible pity. Spider-kind, as Tisamon said. Spider-kind, as subtle and devious as all that implied, and still Tisamon, with a thousand years of race-hatred between them, had let her into his life and opened the

bráně a ta bolestně zasténala, jako by byla živá.

„Dalo by se říct, že jsem jim koukal přes rameno,“ zavrtěl Stenwold hlavou. „Bylo to připravené spustit. Jak by mohli... Někdo musel...“

„Atryssa nás zradila,“ vyslovil Tisamon skoro měkce. „Teď už o tom není pochyb. Kdo jiný znal náš plán? Nebo si myslíš, že by lidé Myny prodali své vlastní do otroctví?“

„To... to nevíš,“ Stenwold cítil, že Tisamon ji dávno odsoudil. Atryssu, kterou tak netrpělivě očekávali a která tu teď tolik chyběla, a teď ještě tohle...

„Pavoučí lid,“ odplivl si Tisamon, a pak to zopakoval s ještě větším opovržením a nenávistí: „Pavoučí lid!“ Na zdech opevnění byl předvoj Vosí armády zapojený do stovek menších šarvátek se štíty obránců. Tisamon skřípal zuby v naprosté zuřivosti: „Já to věděl! Věděl jsem, že nikomu z Pavoučího lidu se nedá věřit! Proč jsme ji vůbec přijali mezi sebe? Proč... proč jsme jí důvěřovali?!“ Zatínal pěsti, až mu zbělaly klouby, třásl se, v pohledu šílenství. Ostny se mu na předloktích nebezpečně naježily v touze po krvi. Stenwold se mu koukal přímo do tváře, ale co Tisamon říkal ani neslyšel. Místo toho mu běželo hlavou, co Tisamon nechal nevyřčené, necítil strach, jen hroznou lítost. Pavoučí lid, jak říkal Tisamon. Tak zákeřný a nevyzpytatelný, jak jen jeho pojmenování naznačovalo, a přesto, i přes tisíciletou nenávist mezi Kudlankami a

gates of his soul to her. It was not just that Atryssa had betrayed her friends and betrayed the people of Myna; it was that she had betrayed Tisamon, and he could not bear the hurt.

‘It has been a long time,’ Marius said quietly. ‘A lot can happen that even a Spider cannot predict.’

Tisamon rounded on him, livid with anger, but just then with a great scream of tortured metal, a thundercrack of splintering wood, the gates gave way.

The ramming engine was first through, no telescope needed to see its great brass and steel bulk as it blundered over the wreckage it had created, belching smoke from its funnels. A ballista atop its hood hung half off its mountings, mangled by the defenders’ artillery, but there were eyelets in its metal sides from which spat crossbow bolts and the crackling energy of the Wasps’ Art. Swarming either side of it were their line infantry, spear-armed but shieldless. Clad in armour too heavy to fly in, they pushed the men stationed at the gate back through sheer force, whilst their airborne divisions were beginning to pass over the city. The guardians of Myna were a disciplined lot, shield locked with shield as they tried to keep the enemy out. There were too many of them, though; the assault came from before and above, and from either side. Eventually the defenders’ line buckled and fell back.

Pavouky, ji Tisamon přijal do svého života a otevřel jí svou duši. Atryssa tak nezradila jen své přátele a lid Myny; zradila hlavně Tisamona a on nemohl snést bolest, kterou mu to přineslo.

„Bylo to už dávno,“ řekl Marius tiše. „Dokonce ani by Pavouk nemohl předvídat, kolik se toho za tu dobu mohlo stát.“

Tisamon se k němu otočil, sinalý vzteky a vypadalo to, že se na něj vrhne, ale v té chvíli, se strašlivým skřípotem namáhaného kovu a ohlušujícím praskotem tříštícího se dřeva, brána povolila.

První projel stroj s beranidlem, Stenwold nepotřeboval žádný dalekohled, aby viděl masivní trup z mosazi a ocele, jak vůz neohrabaně přejížděl přes trosky, které vytvořil, chrlíc kouř ze svých komínů. Na vršku vozu se kymácela balista, napolo uvolněná, jak ji poničilo dělostřelectvo obránců, ale na kovových bocích měl stroj průzory, které plivaly šipky z kuší a jiskřivou energii jejich Daru. Na obou stranách kolem se rojila linie pěchoty bez štítů, ozbrojená jen oštěpy. Krytí brněním, které bylo moc těžké pro let, vytlačovali obránce rozmístěné u bran čistě silou, zatímco jejich okřídlené jednotky začínaly létat nad městem. Ochránci města byli velmi disciplinovaní, štíty těsně semknuté vedle sebe, jak se snažili nevpustit nepřátele dovnitř. Těch bylo ale příliš mnoho, útočili současně zepředu i shora. Nakonec se linie obránců prolomila a museli začít ustupovat.

‘We have to leave now,’ Stenwold said, ‘or we’ll never get out. Someone has to know what’s happened here. The Lowlands have to be warned.’

‘The Lowlands won’t care,’ said Marius, but he was up and poised, and Stenwold knew that, below them, his soldiers would be ready with shield and sword and crossbow. They went down the stairs in quick succession, knowing that, now their single trick had failed, nothing would keep the Wasps out of Myna. Their army had five men for every defender the city could muster.

What a band we are. The thought passed through Stenwold’s mind as he took the stairs, bringing up the rear as always. First went Marius, tan-skinned and dark, with the universally compact build of his race: he had abandoned his people to come here, gone renegade so that he could fight against the enemy his city would not believe in. After him came Tisamon, still consumed with rage and yet still the most graceful man Stenwold had ever known. His leather arming jacket bore the green and gold colours, even the ceremonial pin, of a Mantis Weaponsmaster. Stenwold had never seen him without it and knew he was clinging to his grudges and his honour like a drowning man.

And then myself: dark of skin and receding of hair; stout and bulky, loud of tread. Not my fault my folk are so heavy boned! Hardwearing leathers and a scorched apron, a

„Musíme město opustit teď hned,“ varoval ostatní Stenwold. „Nebo se odsud nedostaneme vůbec. Někdo musí vědět o tom, cose tady stalo. Musíme varovat Nížiny!“

„Nížiny to nebude zajímat,“ oponoval Marius, ale už byl na nohách a byl připraven jít, a Stenwold věděl, že pod nimi budou jeho vojáci připraveni se štíty, meči a kušemi. Scházeli po schodech rychle, protože věděli, že jejich jediný trik selhal, že už nic Vosám nezabrání obsadit Mynu. Armáda Vos měla pět mužů na každého obránce, kterého město dokázalo sehnat.

Co jsme to jen za partu, pomyslel si Stenwold, když scházel schody, poslední jako vždycky. První šel Marius, opálený a tmavý, všestranně pevně stavěný jako všichni z jeho rasy: opustil své lidi, aby přišel sem. Stal se z něj odpadlík, aby mohl bojovat proti nepříteli, o kterém jeho město nevěřilo, že existuje. Po něm scházel Tisamon, pořád zmítaný vztekem, a přesto ten nejelegantnější muž, jakého Stenwold kdy poznal. Jeho kožený prošívaný kabátec byl v barvách zelené a zlaté, dokonce nosil i slavnostní sponu Mistra zbraní Kudlanek. Stenwold ho nikdy neviděl bez ní a věděl, že se bojovník se své cti a svých záští drží jako tonoucí onoho pomyslného stébla.

A pak jsem tu ještě já: tmavé pleti a s řídnoucími vlasy, velký, zavalitý a těžkopádný. Můžu snad za to, že mí lidé mají tak těžké kosti? Oblečení ze surové kůže, vyšisovaná zástěra, za opaskem mám zastrčené těžké

workman's heavy gloves thrust through my belt, and goggles dangling about my neck. Not at first sight a man ever intended for war. And yet here I am with a crossbow banging against my legs.

Down in the room below, Marius's soldiers were already alert and on their feet. Some had their heavy square shields out, swords at the ready, others had slung them and taken up crossbows. Two carried the baggage: a heavy leather bag containing Stenwold's tools, and a long wooden case. Even as Stenwold got sight of the room they were unbarring the door, throwing it open. Immediately two of them pushed out, shields first. Stenwold realized that he had paused halfway down, dreading the moment when there would no longer be a roof above him to keep off enemy shot. Tisamon and most of the soldiers were gone. Marius, however, was waiting for him, an unspoken urgency hanging in his gaze.

'I'm coming,' Stenwold said, and hated the shaking of his voice. He clumped on down the stairs, fumbling for his crossbow.

'Leave it, and just move,' Marius ordered, and was out of the door. Following behind Stenwold, the final pair of soldiers moved in to guard the rear.

And then they were out into the open air. The sounds of the fighting at the gate were very close, closer than he could have thought, but this street had seen no blood – not yet. There

pracovní rukavice, na krku se mi houpou ochranné brýle. Na první pohled by nikdo neřekl, že jsem muž určený k boji. A přesto tady ted' jsem a o nohy mi pleská kuše.

V pokoji pod nimi už byli Mariovi vojáci dávno v pohotovosti a na nohách. Někteří už drželi v rukou své těžké čtvercové štíty, meče připravené, jiní štíty odhodili a vzali do rukou kuše. Dva z nich nesli zavazadla: těžký kožený vak se Stenwoldovým náradím a dlouhou dřevěnou bednu. Právě když se Stenwold rozkukával po pokoji, odstrčili závoru a prudce otevřeli dveře. Dva z nich okamžitě vyrazili ven, štíty před sebou. Stenwold si uvědomil, že se zastavil na půli cesty dolů, příliš zděšený z momentu, kdy vyjde zpod ochrany střechy, kde nebude stát nic mezi ním a střelami nepřitele. Tisamon a většina vojáků už byli pryč. Marius na něj nicméně čekal, v pohledu nevyslovenou naléhavost.

„Už jdu,“ řekl Stenwold a nenáviděl se za svůj třesoucí se hlas. Sbelhal dolů těch pár schodů a nervózně zašmátral po svojí kuši.

„Nech to být, hlavně sebou pohni.“ nařídil Marius a byl venku. Za Stenwoldem uzavírali skupinu další dva vojáci hlídající zadní část.

A pak najednou byli na otevřeném prostranství. Zvuky boje u brány zněly velmi blízko, blíž než by Stenwold čekal, ale na ulicích nebyla žádná krev. Zatím. Obyvatelé

were citizens of Myna out and about, though, waiting in a scatter of anxious faces.

Men and women, and boys and girls still too young to be here at all, they were clutching knives and swords and staves, and waiting.

At his unheard direction, Marius's soldiers formed up: shields before and shields behind, with Stenwold, the baggage and the crossbows in the middle. Marius was at point, already setting a rapid pace down the narrow street. His troop's dark armour, its single purpose, moved people quickly out of the way without need for words or action.

'I can't run as fast as your lot,' Stenwold complained. He already felt out of step and was just waiting for the men behind to jostle or stumble over him. 'Where's Tisamon, anyway?'

'Around.' Marius did not look back or gesture, but then Stenwold caught a glimpse of the Mantis warrior passing through the crowd like an outrider, constantly pausing to look back towards the gate and then move on. He wore his armoured glove, with the blade jutting from between the fingers, flexing out like a sword blade one moment, folded back along his arm the next. It was an ancient tool of his kind and a laughable anachronism, save that Stenwold had witnessed what he could do with it.

Myny byli také venku, ale přesto viděl jen málo úzkostlivých tváří. Muži a ženy, dívky a chlapci příliš mladí na to, aby se něčeho takového vůbec měli zúčastňovat, ti všichni svírali v pěstích nože, meče a hole. A čekali.

Podle Mariova neslyšného rozkazu se vojáci zformovali: štíty vpředu a vzadu, se Stenwoldem, zavazadly a kušemi uprostřed. Marius byl připravený a už začínal udávat ostré tempo jednotce dolů po úzké ulici. Temná brnění jeho vojáků, jejich jediný účel, zajistil, že lidé jim rychle uhýbali z cesty bez toho, aby se museli s někým dohadovat nebo se někde tlačit.

„Nedokážu běžet tak rychle jako tvoje jednotka,“ stěžoval si Stenwold. Cítil, že není schopný držet krok a jen čekal na moment, kdy do něj zezadu někdo narazí nebo o něj zakopne. „Kde je vlastně Tisamon?“

„Někde kolem.“ Marius se neohlédl ani nenaznačil rukou směr, ale Stenwold zachytil koutkem oka Kudlančího válečníka, zkušeně proplétajícího se davem, jak se neustále zastavuje a ohlíží směrem k bráně. Měl nasazenou svou pancéřovanou rukavici. Měl nasazenou svou pancéřovanou rukavici s čepelí, jejíž lehce zahnutý konec mu vybíhal těsně nad prsty. V jednom momentě trčela jako čepel meče, o okamžik později byla složená podél jeho paže. Byl to prastarý nástroj jeho lidu a Stenwold by ho označil za směšnou starožitnost, nebýt toho, že měl možnost vidět, co s tím Tisamon dokáže.

‘What about your man, at the gates?’ Stenwold called, trying desperately to fall into step with those around him.

‘Dead,’ was the officer’s curt reply.

‘I’m sorry.’

‘Be sorry when you know the full tally,’ said Marius. ‘We’re not out of it yet.’

There was a ripple among the people of Myna, and not from the passage through them of this little squad of foreigners heading for the airfield. Stenwold realized what it must mean. All around now, they were brandishing their swords or workman’s hammers or simple wooden clubs. It would not be quick or easy to capture this city, but the Wasps would have it in the end. Their dream of a black-and-gold world would accept no less.

Stenwold was Beetle-kin and in the Lowlands his people were known for their industry, their artifice, even, as he liked to think, for their charity and kindly philosophy. The people of Myna were his distant cousins, being some offshoot of Beetle stock. He could spare them no charity now, however. He could spare no thought or time for anything but his own escape.

A brief shadow passed across him as the first of the Wasp vanguard soared overhead in a dart of black and gold, a shimmer of wings. Three more followed, and a dozen after that. They were heading in the same direction that

„A co tvůj muž u brány?“ zavolal na Maria Stenwold, zoufale se snažící udržet krok s ostatními kolem.

Od důstojníka se mu dostalo stručné odpovědi: „Je mrtvý.“

„To je mi líto.“

„Nech si svou lítost na chvíli, kdy budeš znát konečný stav,“ odpověděl Marius. „Ještě z toho nejsme venku.“

Mezi lidmi Myny se šířil rozruch a nebylo to kvůli průchodu malé skupinky cizinců, mířící k přistávací ploše. Stenwold si uvědomil, co to znamenalo. Všude kolem obyvatelé města máchali meči, pracovními kladivy nebo jednoduchými dřevěnými palicemi. Dobýt tohle město nepůjde ani rychle a ani lehce, ale nakonec bude stejně patřit Vosám. Jejich sen o světě tvořeném jen černou a zlatou nepřijímal kompromisy.

Stenwold patřil k lidu Brouků, v Nížinách byl jeho lid známý svou řemeslnou zručností a průmyslem, a dokonce, jak si rád myslel, byli Brouci známí pro svou dobročinnost a vlídnou životní filozofii. Lidé Myny byli jeho vzdálení příbuzní, patřili k nějaké odnoži Broučí rasy. Teď jim ale žádné dobro prokázat nemohl. Nebyl schopný se soustředit na nic jiného než na svůj útek.

Přešel přes něj stín, jak nad nimi přeletěl první voják předního voje Vos jako černožlatá šipka, zachvění křídel. Další tři následovali a za nimi ještě tucet dalších. Pohybovali se stejným směrem jakým Stenwold běžel.

Stenwold was moving.

‘They’re going to the airfield. They’ll destroy the fliers!’ he shouted in warning.

Instantly Marius and his men stepped up the pace and Stenwold wished he had not spoken. Now they were jogging along, effortlessly despite their armour, and he was running full tilt within a cage formed by their shields, feeling his gut lurch and his heart hammer. Behind him there were screams, and he made the mistake of looking back. Some of the Wasps, it seemed, were not heading for the airfield, but had stopped to rake across the assembled citizens with golden fire and javelins and crossbow bolts, circling and darting, and coming back to loose their missiles once again. This was no ordered attack, they were a frenzied mass of hatred, out solely for slaughter. Stenwold tripped even as he gaped, but the woman closest behind caught him by the arm and wrenched his bulk upright again, without breaking stride.

A moment later his rescuer herself was hit. There was a snap and crackle, and the stink of burned flesh and hot metal, and she sagged to one knee. Stenwold turned to help but nearly fell over the man reaching to drag her upright. The Wasp light airborne troops were all around them now, passing overhead, or diving at the citizens to drive them off the streets. A crossbow bolt bounded past Stenwold like a living thing.

„Míří k přistávací ploše. Chtějí zničit létací stroje!“ vykřikl varovně.

A pak si zapřál, aby vůbec nepromluvil – Marius a jeho muži ještě zrychlili. Teď ulicemi města téměř sprintovali, bez námahy i přes svá brnění, a on byl tím, kdo běžel na plné obrátky v kleci tvořené jejich štíty s žaludkem jako na vodě a srdcem, co se chystalo rozskočit. Za sebou slyšel výkřiky a udělal tu chybu, že se otočil. Vypadalo to, že někteří z útočníků nemířili k přistávací ploše, ale zastavili se, aby si zastříleli na obyvatele shromážděné v ulicích. Vrhali po nich zlatý oheň, oštěpy, stříleli šípky z kuší. Zakroužili nad nimi a opětovně se na ně nalétávali, aby mohli znovu vypustit své zbraně. Tohle nebyl žádný organizovaný útok, byli jako masa ztělesněné nenávisti, jediným jejich cílem byl masakr a krveprolití. Stenwold zakopl, když na ně šokovaně zíral, ale žena nejbliže za ním ho chytila za paži a strhla ho zpět, bez toho, aby ztratila krok.

O okamžik později byla zachránkyně zasažena. Ozvalo se lupnutí a zapraskání, vzduch naplnil zápach spáleného masa a horkého kovu. Žena poklesla na jedno koleno. Stenwold se obrátil, aby jí pomohl, ale téměř přepadl přes muže, který se natahoval, aby ji zvedl zpět na nohy. Lehkooděnci Vos byli ve vzduchu všude kolem nich, přelétali jim nad hlavami, nebo se vrhali střemhlav na obyvatele města, aby je zahnali pryč z ulic. Šípka z kuše dopadla na zem za Stenwoldem a ještě

The injured woman was on her feet once more. She and the man beside her turned to face the new assault. Marius and the rest kept moving.

‘Come on, Stenwold! Hurry!’ the officer shouted.

‘But—’

‘Go,’ said the injured woman, no pain or reproach in her voice. She and the man with her locked shields, waiting. Stenwold stumbled away from them, then turned and fled after Marius and the others.

Tisamon was beside him in an instant. He had a look on his face that Stenwold had never seen before, but he could read it as though the Mantis’s thoughts were carved there. Tisamon wanted a fight. He had been betrayed. He had been broken. Now he wanted a fight that he could not win.

‘Get a move on, fat-Beetle,’ he hissed, grabbing one strap of Stenwold’s apron and hauling him forward. ‘You’re getting out of here.’

‘We are,’ corrected Stenwold, too out of breath by now to say any more. He watched Tisamon snatch a Wasp spear from the air in his offhand and then the Mantis spun on his heel, launched it away into the sky behind them, and was immediately in step once again. Stenwold did not pause to look, but he had no doubt that behind them some Wasp soldier would now be dropping from the sky, pierced

poskočila, jako by byla živá.

Zraněná žena byla znovu na nohou. Ona a muž vedle ní se otočili čelem vstříc novému útoku. Marius a zbytek pokračovali dál.

„No tak pojd’, Stenwolde! Pospěš si!“ vykřikl důstojník.

„Ale—“

„Běž,“ pobídla ho zraněná beze stopy bolesti nebo výčitky v hlase. Ona a muž, který tam zůstal s ní, semkli své štíty k sobě a čekali. Stenwold odklopýtal pár kroků nazad, pak se otočil a prchal za Mariem a ostatními.

Tisamon byl v mžiku vedle něj. Výraz na jeho tváři Stenwold nikdy předtím neviděl, ale mohl v něm číst jako by na něm měl válečnické myšlenky vytesané. Tisamon chtěl boj. Zradili ho. Byl zlomený. A teď se chtěl zapojit do boje, který nemohl vyhrát.

„Hni sebou, tlust’ochu,“ zasyčel, chytil Stenwolda za cíp zástěry a mocně ho vlekl dopředu. „Ty se odsud dostaneš.“

„My oba,“ opravil ho Stenwold, ale na víc se mu nedostávalo dechu. Viděl, jak Tisamon téměř ledabylým pohybem chytil letící Vosí kopí, pak přenesl váhu, mrštil jím někam daleko na oblohu za nimi a hned byl zase v pohybu. Stenwold se nezastavil, aby se ohlédl, ale byl si naprosto jistý, že se teď někde za nimi nějaký Vosí voják řítí k zemi, skrz naskrz probodený vlastní zbraní.

through by his own missile.

Myna was a tiered city and they hit a set of steps then, a steep, narrow twenty-foot ascent. Stenwold tried to slow down for it but Tisamon would not let him, grabbing his arm again and pulling him upwards, exerting every muscle in his lean frame.

‘Keep moving,’ the Mantis snapped at him through gritted teeth. ‘Move your great big fat feet, you Beetle bastard!’

The sting of that insult got Stenwold to the top of the steps before he realized. There were more citizens up there, all trying to head in the wrong direction, directly towards the gates. Something in Tisamon’s face or body language pushed them easily aside. Ahead, Stenwold could see Marius’s squad taking the next set of steps at a run.

And Stenwold ran, too, as he had never run before. His toolstrip, and his sword and crossbow, all clattered and conspired to trip him up. His breath rasped as he dragged ever more of it into his lungs, yet he ran, because up beyond those steps lay the airfield. Then he would know if he could stop running or if it was already too late.

There were Wasp soldiers scattered across the airfield. At the far end, the great bloated bulk of an airship balloon was slowly settling into itself, gashed in a dozen places and deflating. Some half a dozen dead men and women were strewn like old toys between the

Myna bylo stupňovitě vybudované město a oni narazili na řadu schodů, strmé, úzké, dvacet stop vysoké stoupání. Stenwold se pokusil zpomalit, ale Tisamon mu v tom zabránil, popadl ho za paži a tahal ho nahoru, všechny svaly na jeho štíhlém těle se přitom napínaly k prasknutí.

„Nezastavuj se,“ procedil k němu skrze zatnuté zuby Kudlanka. „Pohni tím svým velkým tlustým zadkem, Broučí bastarde!“

Bodnutí té urážky dostalo Stenwolda na vršek schodů dříve, než si to uvědomil. Nahoře bylo i dost obyvatel města, a všichni mířili špatným směrem. Proti nim, jak se snažili dostat přímo k bráně. Ale něco v Tisamonově výrazu nebo v řeči těla nutilo udržovat si odstup. Vepředu Stenwold zahlédl Mariovu jednotku, jak běží po dalším schodišti.

A Stenwold běžel také, běžel jako nikdy předtím. Opasek s nářadím, meč a kuše, to všechno na něm řinčelo a hrozilo, že o ně zakopne. Škrábalo ho v krku od toho, jak se snažil nadechovat, ale přesto běžel, protože za další řadou schodů už byla přistávací plocha letiště. Teprve tam se dozví, jestli může přestat běžet nebo jestli je na všechno moc pozdě.

Na letišti byli rozesetí Vosí vojáci. Na nejbližším konci se nafouknutý balón vzducholodi pomalu hroutil do sebe, proděravělý na desítkách míst. Kolem půl tuctu mrtvých mužů a žen leželo roztroušených mezi létacími stroji jako odhozené staré hračky, a

flying machines, but a dozen more were putting up a final desperate defence, letting off their crossbow bolts at the circling Wasp soldiers from whatever shelter they could find. If the Wasps had been arrayed in military order they could have swept the place clean in a minute, but they were mad for blood, each one on his own.

Stenwold noticed one old man frantically stoking the boiler of a sleek orthopter that stood there like a tall ship, its slender wings folded together and pointing up towards the sky. A Wasp soldier passed close and caught him by the collar, hauling him ten feet away from the machine before touching down again and putting his sword through the old man once, twice, three times. A moment later a bolt caught the same soldier between the shoulder blades. He pitched forward, trying even as he fell to reach behind him and pull it out.

‘That one!’ wheezed Stenwold, stumbling towards the now deserted orthopter. It was stoked. It was ready to go. ‘Come on!’ he gasped.

In a moment Marius’s men were around him, and then they were past him, deliberately moving away from the machine and making a brief wall of their shields with crossbows poised behind it, guarding the retreat as effectively as they could.

‘Can you fly this?’ Marius demanded. Stenwold merely nodded, because he had no more breath to speak, and no room left for

nejméně dvanáct dalších se snažilo o zoufalou poslední obranu, zasypávali kroužící Vosí vojáky šipkami z kuší z jakéhokoliv úkrytu, který našli. Kdyby se Vosy řídily nějakou vojenskou taktikou, mohly by letiště vyčistit za pár minut, ale běsnily po krvi, ozbrojenci zabíjeli každý sám za sebe.

Stenwold si všimnul jednoho staršího muže, jak horečně přikládal do kotle jedné z elegantních ortoptér, jejíž štíhlá křídla byla složená dohromady, vztyčená vstříc obloze. Nepřátelský voják se přiblížil, chytil muže za límec a pak ho odtáhl nejméně deset stop od stroje, než se znovu dotkl země a pohroužil do starce svůj meč. Jednou, dvakrát a potřetí. O okamžik později ten samý voják dostal šipkou z kuše mezi lopatky. Než se zhroutil se obličejem k zemi, ještě se snažil sáhnout si na záda a šipku vytáhnout, i když pod ním podklesávala kolena.

„Támhle!“ zasípal Stenwold, klopýtajíc k teď už opuštěné ortoptéře. V kotli bylo přiloženo, byla připravená vzlétnout. „Pojďte!“ lapnul po dechu.

Během chvilky byli Mariovi muži kolem něj a pak za ním, úmyslně se vzdálili od stroje, aby ze svých štítů vytvořili jednoduchou stěnu, za ní připravené kuše, snažili se bránit ústup, jak nejlépe dovedli.

„Umíš s tím létat?“ zeptal se Marius. Stenwold jen přikývl, nedostávalo se mu dechu a ani prostoru pro pochyby. Důstojník ho

doubt. The officer clapped him on the shoulder. ‘Get it moving. We’ll join you.’ And then, as Stenwold hurried past him, ‘Watch out for Tisamon. He does not want to leave this place.’

I know why. But Stenwold did not have the breath for it.

Tisamon was already at the orthopter, hand reaching for the hatch, then stopping. He looked back at Stenwold with an agonized expression. ‘I— how . . .’

‘The handle. Turn the handle.’

Hand on the lever, the Mantis shook his head, baring his teeth. One of Marius’s men arrived just then, ducked neatly under his arm and hauled the hatch open, hurling Stenwold’s toolbag inside. Stenwold reached the orthopter so fast that he bounced back off the scuffed wood of its hull. The soldier had already unslung his crossbow and was running to join his colleagues. Tisamon turned and went with him.

‘Wait—’ Stenwold got out, but the Mantis was already sprinting across the airfield with his blade drawn back ready for action. Even as Stenwold hauled himself up into the machine, the Mantis leapt and caught a passing Wasp by his black-and-gold boot, dragging the flailing man out of the sky and lashing the two-foot edge of his metal claw across the invader’s throat. It would be a poor day for any Wasp who met with the Mantis just then.

Stenwold shouldered his way through

poplácal po rameni.

„Tak to rozhýbej. Pak se k tobě přidáme.“ Jak od něj Stenwold zamířil k letounu, ještě poznamenal: „Dej pozor na Tisamona. Nechce se mu odsud.“

A já vím proč. Ale na nějaké vysvětlování byl Stenwold stále příliš udýchaný.

Tisamon byl už u ortoptéry, natahoval se po průlezu a pak se zastavil. Podíval se na Stenwolda se zoufalým výrazem: „Já-... jak to mám...“

„Páka. Otoč tu páku!“

S rukou na páce zavrtěl hlavou, odhalujíc zuby v bezradném úšklebku. Jeden z Mariových mužů v té chvíli dorazil, protáhl se pod Tisamonovou paží, dveře průlezu otevřel, a vhodil dovnitř Stenwoldovo náradí. Stenwold se dostal ke stroji tak rychle, že se zastavil až o ošoupané dřevo trupu. Voják už sundal z ramene kuši a teď běžel podpořit své kolegy. Tisamon se otočil a následoval ho.

„Počkej!“ pokoušel se ho zastavit Stenwold, ale to už Kudlanka dávno sprintoval přes letiště s čepelí připravenou k akci. Jak se Stenwold škrábal nahoru do ortoptéry, Kudlanka se vyskočil, chytil jednu prolétající Vosu za černožlatou botu, a doslova stáhl bránícího se nájezdníka z oblohy, než mu ostřím svého dvě stopy dlouhého kovového pařátu podřízl hrdlo. Byl to opravdu špatný den pro každou Vosu, která mu tehdy zkřížila cestu.

Stenwold se prodíral stísněným

the cramped interior of the flier towards the cockpit, there finding a single seat too small for him and unfamiliar controls. He was an artificer, though, and had lived with machines all his life. A moment's observation told him which glass bar indicated the boiler pressure, which lever unleashed the wings. A Wasp soldier darted across the large and wide-open ports that were mainly what Stenwold had between him and the fighting outside. Then the wings clapped down and outwards with a roar of wood and canvas and the soldier was sent spinning by the concussion of air. Stenwold's feet found pedals in the narrow confines of the footwell. The boiler pressure was now closing on the optimal. He put his head back, peering through the open hatch for any sign of his comrades.

Half of Marius's men were already dead, he saw, and this jolted his heart. They fought beautifully: even he, though no warrior, could see that. Each man knew by heart the thoughts of his fellows, so they moved as one. They were so few, though, and the Wasps swarmed all over the field. Shield and crossbow were no defence against their numbers.

'Come on!' Stenwold bellowed. 'Let's go now!' He could not believe that they would hear him over the din of combat but one of them must have, and so they all did. They began to fall back, shields held high. Even as he watched, another was lanced in the side by a crossbow bolt, falling awkwardly before rising

vnitřkem letounu vstříc kokpitu, kde našel sedadlo, pro něj příliš malé, a neznámé ovládání. Jenže byl řemeslník, a mezi stroji žil celý svůj život, takže mu chvilka pozorování napověděla, která skleněná tyčinka ukazovala tlak v kotli, a která páčka uvolňovala křídla. Vosí voják jako šipka proletěl za velkými, dokořán otevřenými okny, které byly tak všechno, co oddělovalo Stenwolda a boj venku. Pak křídla sklápěla dolů a rozevřela se se zaduněním dřeva a sténáním natahujícího se plátna, a náhlý náraz vzduchu letícího vojáka roztočil. V prostoru pro nohy pod ovládacím panelem našel Stenwold řadu pedálů. Tlak v kotli se teď blížil optimálnímu. Otočil hlavu, a přes otevřené dveře průlezu zkoušel zahlédnout, jak jsou na tom jeho spolubojovníci.

Polovina Mariových mužů už byla mrtvá a to ho píchlo u srdce. Bojovali nádherně, to musel uznat i on, přestože nebyl žádný válečník. Každý z mužstva znal nazpaměť myšlenky svých druhů, takže postupovali jako jeden. Ale bylo jich tak málo a Vosy se teď rojily po celém letišti. Proti počtu nájezdníků nebyly štíty ani kuše žádnou obranou.

„No tak pojd'te!“ zakřičel. „Musíme letět hned!“ Nevěřil, že by ho mohli přes vřavu boje zaslechnout, ale jednomu z nich se to zřejmě podařilo a tak to věděli všichni. Začali se stahovat, se štíty vysoko zdviženými. Přímo před jeho zrakem byl další zasažen do boku šipkou z kuše, neohrabaně upadl, než se znovu

to one knee. The others continued to retreat, and Stenwold might have thought it heartless of them had he not been so sure that the fallen man would be exhorting them to go, to leave him there. Stenwold realized that he knew none of their names, had not even heard many of them speak.

Ant-kindem, he would never understand them or their communal world. Or how Marius had managed to leave that world and not look back.

The hatch went suddenly dark. A Wasp soldier forced his way in, the dance of his wings dying behind him. One open hand still crackled with the fire of his sting but he was now leading with his sword. Stenwold was lurching backwards even as the man's shoulders cleared the entrance, hurling the first thing that came to hand, which happened to be a mechanic's hammer. It thumped into the Wasp soldier's shoulder and knocked him half out of the hatch. Then Stenwold was upon him, grabbing for his sword arm with one hand, lunging with the other. He never got hold of the man's sword, but his right hand somehow managed to draw his own, and he rammed it up to its narrow guard in his adversary's armpit.

The Wasp spat at him and he recoiled in shock, then recoiled again as he saw the blood stringing across the man's lips. Then the dying soldier was falling out of the flier, the weight of him taking Stenwold's sword from his suddenly

zvedl na jedno koleno. Ostatní nepřestávali ustupovat, a Stenwoldovi by mohlo připadat bezcitné, že tam svého druha jen tak nechávají, kdyby si nebyl tak jistý, že zraněný muž naléhal, ať pokračují a nechají ho tam. Stenwold si uvědomil, že kromě Maria neznal žádného z nich jménem, a některéz nich dokonce ani neslyšel promluvit.

Mravenčí lid. Nikdy nebyl schopný pochopit je nebo jejich pospolitý svět. Ani to, jak Marius zvládl ten svět opustit a neohlížet se zpátky.

Průlez náhle potemněl. Vosí voják se soukal dovnitř a ševel jeho křídel za ním odumřel. Jedna otevřená dlaň mu stále jiskřila zlatým ohněm Vosího žihadla, ale na Stenwolda se rozhodl jít s mečem. Stenwold po něm mrštil první věc, která mu přišla pod ruku, což bylo shodou okolností mechanikovo kladivo. Narazilo vojákovi do ramene a napolo ho vyhodilo z průlezu. A to už byl Stenwold u něj, jednou rukou ho chňapl za paži s mečem a druhou zaútočil. Nepodařilo se mu zmocnit se mužova meče, zato pravou rukou nějak zvládl vytáhnout svůj vlastní a vrazit ho do protivníkova podpaždí až po rovnou záštitu.

Voják na něj plivl a on v šoku ucouvl. Ucouvl pak podruhé, když uviděl, jak se přes mužovy rty vyvalila krev. Pak umírající voják z letounu vypadl a svou vahou vytrhl Stenwoldovi meč z náhle ochablých prstů.

nerveless fingers.

He had just killed another human being.
There's a first time for everything.

One of Marius's soldiers now reached the hatch and cast the wooden case inside. Marius himself and three of his men were still inching their way back, painfully slow.

'Tisamon!' Stenwold called out.
'Tisamon!'

He saw him then, the Weaponsmaster, moving in and out of the Wasps as they tried to corner him. But he stepped through the golden energy of their stings, their crossbow bolts that fractured on the hard earth of the airfield. He caught their spears easily and hurled them back. His blade, twisting and darting too swift to see, was never still for a second. It moved as naturally as his wrist and hand and arm could, and there were always the spines of his arms to cut and tear at anything the metal missed. Tisamon was going to die, but he would have more company on his journey than he knew what to do with.

'Tisamon!' Stenwold shouted and the Mantis-kindens broke off from the fight, danced across to him, casually cutting down a Wasp that tried to put a spear in him.

'Get Marius inside and go!' Tisamon commanded. 'Go! Just go!'

Stenwold's face twisted up in anger and fear. 'You bloody-handed bastard! If you stay here then you're taking me with you! I'm not going without you!'

Právě zabil jiného člověka. *Všechno je jednou poprvé.*

Jeden z Mariových vojáků dosáhl k průlezu a vhodil dovnitř dřevěnou bednu. Marius a tři další jeho muži pomalu, bolestně pomalu ustupovali k nim.

„Tisamone!“ zavolal Stenwold.
„Tisamone!“

Pak ho uviděl, Mistra zbraní, jak se pohybuje mezi Vosami, které se ho snažily obklíčit. Bez námahy se vyhýbal zlaté energii jejich žihadel, šipky z jejich kuší se lámaly o tvrdou zem letiště. S lehkostí chytal jejich kopí a házel jim je nazpět. Jeho čepel se na sekundu nezastavila, točila se a prudce vyrážela vpřed, příliš rychle na to, aby ji bylo vidět. Pohybovala se přirozeně jako by byla součástí jeho paže, ruky, zápěstí. A pak tu byly vždycky ostny na jeho pažích, které drásaly všechno, co ostří minulo. Tisamon se rozhodl umřít, ale při svém umírání s sebou vezme tolik společníků, že nebude vědět co s nimi.

„Tisamone!“ křikl Stenwold a Kudlanka se z boje odpojil, odtančil směrem k němu a přitom ležérním pohybem sťal Vosího nájezdníka, který se ho snažil bodnout kopím.

„Dostaň Maria dovnitř a jděte.“ poručil mu Tisamon. „Jděte! Prostě odsud odleťte!“

Stenwoldova tvář se zkřivila vztekem i strachem: „Ty pitomý krvelačný parchante! Jestli tu zůstaneš, tak já taky! Bez tebe neodletíme!“

Even as he moved to meet the next attacker Tisamon's face showed how utterly unfair he felt that threat was. Even so, he was returning to the orthopter in the very next instant.

'Marius, now!' Stenwold shrieked, and at last Marius and his two survivors broke into a run, shields temporarily slung on their backs. Stenwold ducked away from the hatch and even as he did so a lance of energy blasted a smokinghole in the rim. Hands shaking, he squeezed himself back into the pilot's seat, and began to pedal fast. He felt the entire frame of the flier creak as the wings moved, first up and then down, powered by the steam-boiler but guided by his feet.

Someone vaulted into the flier, and Stenwold flinched in fear, but it was only Tisamon, face grim. He set on the wooden case immediately and tugged at the buckles, his bladed glove now removed. A moment later a woman belonging to Marius's squad climbed in too and turned to help her commander aboard. By now Stenwold had the wings working smoothly and felt the orthopter lurch as though eager to be gone from here.

Marius was halfway in when he arched backwards without warning and began to fall away. The female soldier caught his belt and dragged him to safety, but Stenwold caught a glimpse of the leather vanes of the crossbow bolt

I v momentě, kdy se vrhal vstříc dalšímu útočníkovi Tisamonova tvář prozrazovala, že tu výhrůžku bral jako obrovskou ránu pod pás. Ale přesto se v dalším okamžiku začal vracet k ortoptéře.

„Marie, teď!“ zaječel Stenwold a konečně se Marius a poslední dva přeživší z jeho jednotky rozběhli, štíty dočasně zavěšené na zádech. Stenwold ustoupil od průlezu, a v tom samém momentě do obruby dvířek narazil výboj zlaté energie a udělal v ní kouřící díru. S třesoucím se rukama se nasoukal zpátky do sedadla pilota a začal rychle sešlapávat pedály. Cítil, jak celá konstrukce letounu skřípe, jak se pohnula křídla. Nejprve nahoru, pak dolů, jak je poháněl parní kotel, který byl ale řízený jeho nohama.

Někdo se vyšvihnul do ortoptéry a Stenwold sebou trhnul leknutím, ale byl to jen Tisamon, s pochmurným výrazem. Bez zaváhání se usadil na dřevěné bedně a začal škubat za přezky, aby si sundal rukavici s čepelí. O okamžik později se do letounu vyšplhala žena z Mariovy jednotky a otočila se, aby svému veliteli pomohla na palubu. To už se Stenwoldovi podařilo sladit chod křídel a cítil, jak se ortoptéra kymácí, snaží odlepit od země, jako by si i ona přála odtamtud zmizet.

Marius byl napolo vevnitř, když se bez varování prohnul dozadu a začal padat ven. Vojačka ho chytila za opasek a vtáhla ho do bezpečí, ale Stenwold koutkem oka zahlédl nožené letky šipky z kuše, kterou měl důstojník

buried deep in the commander's lower back beside the rim of his shield.

'Any more?' He could barely keep the machine on the ground.

'No!' the woman yelled to him, and he doubled his pace and the orthopter sprang into the sky, spinning a couple of Wasps out of their way with the displaced air.

Stenwold risked a single glance behind him to see what was happening. Marius was lying on his side, his skin turned from tan to ashen-grey, his sole remaining soldier investigating the wound. Tisamon had opened his case and was stringing his greatbow. Another relic of the Bad Old Days, Stenwold knew, but he would not have swapped such a bow in Tisamon's hands for the latest repeating crossbow. The Mantis crouched at the still-open hatch and nocked an arrow. A moment later he loosed it and Stenwold saw, as he circled the airfield, another Wasp go whirling downwards, sword spinning off separately, out-reaching him as he fell.

'Away would be good!' Tisamon snapped, reaching into the case for another arrow.

'I have to gain height first,' Stenwold told him, knowing that the Mantis would not understand. He was pulling the orthopter into a ponderously slow upwards circle of the airfield as the steam-driven wings worked up and down.

hluboko zabořenou v oblasti ledvin, těsně pod okrajem štítu.

„Zbývá ještě někdo?“ Tak tak že zvládal udržet stroj na zemi.

„Ne!“ zaječela směrem k němu žena, on zdvojnásobil své tempo. Ortoptéra vystřelila směrem k obloze a proud vzduchu poslal pár Vosích vojáků do vzdušných kotrmelců.

Stenwold zariskoval a na malou chvíli se podíval za sebe, aby zjistil co se děje. Marius ležel na boku, jeho kůže změnila odstín z opálené na popelavě šedou. Jediný zbývající člen jeho posádky zkoumal jeho zranění. Tisamon otevřel bednu a teď napínal tětivu na dlouhém, masivním luku. Stenwold věděl, že se jedná o další pozůstatek Starých špatných časů, ale když byl v Tisamonových rukou, nevyměnil by jej ani za nejnovější opakovací kuši. Kudlanka zakleknul u stále otevřeného průlezu a nasadil na tětivu šíp. O moment později jej vypustil a Stenwold spatřil, protože s ortoptérou kroužil nad letištěm, jak další Vosí voják začal ve spirále padat k zemi, s mečem padajícím odděleně mimo dosah, jak mu při nárazu vypadl z ruky.

„Ještě zbývá, abychom se odsud dostali!“ odsekl Tisamon, sahající do bedny pro další šíp.

„Musím nejdřív získat výšku,“ odpověděl mu Stenwold, i když věděl, že mu Kudlanka rozumět nebude. Naváděl ortoptéru nad letištěm v tíživě pomalých kruzích nahoru, jak se křídla poháněná párou zvedala a zase

None of the other Mynan flying machines had got off the ground. He did not want to think about what might be happening in the city below them. He just pedalled and steered, watching a rising circle of Wasps below them, flying men with swords and spears milling in a furious swarm. Tisamon leant far out, securing his position with one knee and one elbow, and drew back the string.

High enough. Stenwold decided, and wrestled the orthopter out of its curve. But he had misjudged the angle and ended up sending it straight out over the teeming city. Below him a dozen Wasp soldiers passed by, oblivious, but Stenwold's attention was by now somewhere else. 'Hammer and tongs!' he swore. 'Will you look at that!'

It was ugly as sin and it hung in the air as elegantly as a hanged man, but nevertheless it stayed up and there had to be some craft in that feat. A helicopter in Wasp colours, a monstrous, uneven metal box with three spinning blades straining to keep it from crashing to the ground. There must have been hatches in its underbelly, he realized, because there was a stream of missiles falling constantly from it onto Myna. He thought they were rocks at first but, on seeing the explosions, decided they must be fire-pots or firepowder grenades.

Why am I still flying at it? He wrenched quickly at the simple wooden stick and the orthopter veered away, the Wasp helicopter

klesala. Žádný další Mynský létací stroj se od země už neodlepil. Nechtěl myslet na to, co by se mohlo dít dole ve městě. Tak jen sešlapával pedály, kormidloval a sledoval, jak se k nim odzdola zvedá kruh Vos, létající muži s meči a oštěpy se pod nimi točili v zuřivém roji. Tisamon nebezpečně vyklonil ven, jištěný jen zapřeným loktem a kolenem, a natáhl tětívu.

Výška bude stačit. Rozhodl se Stenwold a zápolil s ovládním, aby letoun vychýlil z dosavadní křivky. Špatně ale odhadl úhel, takže ortoptéru poslal přímo nad město, ve kterém to vřelo. Pod nimi přeletěl tucet Vos, zjevně s odlišným cílem, ale Stenwolda zaujalo něco úplně jiného. „U všech kladiv a kleští!“ zaklel. „Jen se na to podívejte!“

Bylo to škaredé jako noc a viselo to ve vzduchu s elegancí houpačičího se oběšence, ale přesto si to udržovalo výšku a v tom musel být schovaný kus řemeslné zručnosti. Helioptéra ve Vosích barvách. Monstrózní neforemná kovová krabice, které v pádu na zem bránily jen tři rotující lopatky. Uvědomil si, že na spodku lodě musely být otvory, protože ze stroje padal na Mynu neustávající proud střel. Nejdřív si myslel, že to byly jen kameny, ale když viděl ohně výbuchů, došlo mu, že to musí být plamenice nebo granáty naplněné střelným prachem.

Proč stále letím tím směrem? Zalomcoval rychle dřevěnou pákou, stočil ortoptéru pryč a Vosí helioptéra se dostala z jeho

sliding out of his frame of vision as he cast his newly acquired vehicle across the city and out over the walls. The orthopter was a simple piece of machinery, and the artificers back at his native city of Collegium, hundreds of miles away, would have called it 'prentice stuff'. It was all Stenwold needed, though, for it could outpace the Wasp light airborne, and in only minutes their pursuers were dropping back, turning for the city again, and Tisamon could lower his bow.

The Wasp helicopter, however – that was a crude and primitive piece. Any self-respecting artificer would have been rightly ashamed of it. And yet it flew, and only five years ago the Wasps had possessed nothing like it.

'Marius...' he began. He could crane over his shoulder, but even while letting the machine glide on its canvas wings he dared not take his attention from the controls. 'Marius, talk to me.'

'He is sorry,' said the woman, and after a moment's blank surprise Stenwold realized that Marius must now be too weak to speak, but strong enough to send his thoughts into her mind.

'We have to tell them what has happened here,' Stenwold continued. 'Marius, we have to tell Sarn. We must warn your city.'

'He says we are considered renegades there,' the woman replied impassively. 'He says we can never go back.'

Beneath them the fields and small

zorného pole, jak navedl svůj nově získaný stroj přes město a přes hradby pryč. Ortoptéra byla jednoduchým strojem, a řemeslníci v Kolégiu, jeho rodném městě, by ji označili za „učňovský výtvor“. Ale i tak Stenwoldovi stačila na to, aby byli rychlejší než Vosí vzdušné jednotky a během pár minut jejich pronásledovatelé honičku vzdali a vraceli se zpět do města, takže Tisamon mohl odložit luk.

Zato helioptéra Vos byla primitivní a nahrubo udělaná. Každý mechanik s trochou sebeúcty by se za ni styděl a právem. A přesto letěla a před pouhými pěti lety Vosy nevlastnily ani to.

„Marie...“ začal Stenwold. Mohl by se ohlédnout před rameno, ale i když nechával letoun klouzat na plátěných křídlech, neodvažoval se přestat sledovat kontrolky. „Marie, mluv na mě.“

„Marius se omlouvá,“ ozvala se žena, a po chvilce absolutního překvapení si Stenwold uvědomil, že Marius je teď zesláblý natolik, že nemůže mluvit, ale má ještě dost sil na to, aby k ženě vyslal své myšlenky.

„Musíme jim říct, co se tady stalo,“ pokračoval Stenwold. „Marie, musíme to sdělit Sarnu. Musíme varovat tvé město.“

„Říká, že jsme tam považováni za odpadlíky,“ odpověděla žena bezvýrazně. „Říká, že už se tam nemůžeme nikdy vrátit.“

Pod nimi ubíhaly pole a vesničky, které

villages that were Myna's tributary settlements swept past. 'But Marius only left because he thought this was for your people's good,' Stenwold said stubbornly. 'He saw the threat even when they did not. You know this, and you have to tell them.'

'We can never go back there,' the woman said, and he realized she was speaking for herself this time. 'Once the bonds of loyalty are broken, we can never go back.'

'But Marius – Sarn isn't like the other Ant cities any more. There have been changes. There are even some of my own kin on the council there,' Stenwold insisted.

There was a lengthy silence from behind him, and he assumed that Marius must have died. He choked on a sob, but then the woman put a hand on his shoulder in a strong soldier's grip. 'He says you must do what you can,' she told him softly, and even her intonation resembled Marius's own. 'He says he regrets that things have ended this way, and he also regrets that the others, Atryssa and Nero, were not with us, but he does not regret following you from his city, and he does not regret dying in this company.'

Stenwold wiped a hand across his eyes and felt the first shaking of his shoulders. 'Tell him...' he managed, but then the woman's hand twitched on his shoulder, just once, just for a moment, and he knew that Marius was dead.

He let out a long, racked breath.

'We can tell nobody about this, because

patřily k předměstí Myny. „Ale Marius město opustil jen proto, že myslel na dobro vašich lidí,“ trval Stenwold umíněně na svém. „Viděl hrozbu, kterou ostatní přehlédli. Vy to víte a musíte jim to říct.“

„Nemůžeme se tam už nikdy vrátit,“ řekla žena a on si uvědomil, že tentokrát mluví sama za sebe. „Jakmile jednou přetrháme pouta oddanosti, už není cesty zpět.“

„Ale Marie, Sarn už dlouho není jako ostatní Mravenčí města. Proběhly změny. V městské radě je dokonce i pár členů našeho lidu,“ naléhal Stenwold.

Za ním bylo dlouho dlouho ticho, takže usoudil, že Marius musel umřít. Zdusil v sobě vzlyk, ale pak mu žena položila ruku na rameno, pevným stiskem vojáka. „Říká, že máte udělat, co můžete,“ řekla mu jemně, a dokonce i intonací hlasu připomínala Maria. „Říká, že lituje, že to všechno skončilo takhle, a že lituje, že ostatní, Atryssa a Nero, nebyli s námi, ale že nelituje toho, že kvůli vám odešel ze svého města a že nelituje toho, že umírá v takovéto společnosti.“

Stenwold si utřel oči a cítil, jak se mu začínají ramena otřásat pláčem. „Řekni mu, že...“ vypravil ze sebe, ale pak ženina ruka na jeho rameni cukla, jen jednou, jen na moment a v té chvíli věděl, že Marius zemřel.

Dlouze, ztrápeně vydechl.

„Nikommu o tom nemůžeme říct, protože

nobody will listen,' Tisamon said. 'We tried to warn your people at Helleron that the Wasps were coming, and what did they say? That nobody would invade Helleron. They claimed that the city was too useful. That Wasps needed to trade and deal in arms like everyone else. They look upon the Empire as just another Ant city-state.'

'And if we told your people?' asked Stenwold bitterly.

'Then they would simply not care. They have quarrels a thousand years old that they have yet to settle. They have no time for new ones.' And Stenwold heard, to his surprise, an equal bitterness in Tisamon's voice. The Mantis was hinging his metal claw forward and back, rolling his fingers about the crosspiece to lay the blade flat against his arm, then bringing it out to jut forward from his knuckles. It was not a threat, but just the man seeking reassurance in his old rituals.

'We saw their map,' Stenwold whispered. That one glimpse he had caught, of the Wasps' great map, had been a harsh education. A map of lands he had never seen, extending down to lands he knew all too well, the Lowlands of his home, and all sketched out with lines of advance and supply. A map of a projected conquest that stopped only with the Wasps' knowledge of their world.

'Nobody will care,' Tisamon repeated, and there was a rare wisdom in his voice.

'What is the Lowlands, anyway? A half-dozen

nás nikdo nebude poslouchat," prolomil ticho Tisamon. „Snažili jsme se varovat tvůj lid v Helleronu, že Vosy přicházejí, a co nám na to řekli? Že se nikdo nepokusí Helleron napadnout. Namítali, že město je příliš užitečné. Že Vosy budou potřebovat obchodovat a odněkud dovážet zbraně jako všichni ostatní. Považují Impérium jen za další Mravenčí městský stát.“

„A kdybychom to řekli vašim lidem?“ zeptal se Stenwold roztrpčeně.

„Ty by to jednoduše nezajímalo. Mají svoje tisíc let staré hádky, které musí vyřešit. Nemají čas na nové konflikty.“ Stenwold překvapeně postřehl v Tisamonově hlase stejnou hořkost. Kudlanka si teď pohrával s kovovým pařátem, vysouval ho a zase zasouval, přejížděl prsty po příčném úchytu, aby se čepel složila podél paže, a pak aby mu zase vyčnívala nad klouby na ruce. Nebyla v tom hrozba, jen hledal uklidnění ve starých návycích.

„Viděli jsme jejich mapu,“ zašeptal Stenwold. Ten jediný letmý pohled na velkou Vosí mapu jím hluboce otrásl. Byly na ní země, které nikdy neviděl, i země které znal až moc dobře, Nížiny, které byly jeho domovem, to všechno bylo protkané liniemi postupu a rozvržením zásobování. Mapa, která naznačovala, že jediné, co Vosy mohlo omezit v dobývání, byla neznalost dalších území.

„Nikoho to nebude zajímat.“ zopakoval Tisamon a byla v tom výjimečná moudrost.

„Stejně, co jsou Nížiny? Půl tuctu feudálních

feuding city-states, some hold-overs from the Days of Lore, when things were different, and perhaps a few men like yourself, trying to make sense of it all. The Wasps are a unity, we are a motley.' The gloom about him deepened, and Stenwold knew that his thoughts were turning inexorably towards Atryssa, towards the betrayal. Stenwold wished he could find some other way to explain her absence and their failure at the gates.

'What will you do,' he asked the Ant-kind woman, 'if you cannot go home?'

'I will not be the first Ant renegade to go mercenary. If you now take us to Helleron I will sell my sword there,' she said. 'The market for us is good, and like to get better.'

'The same for me,' Tisamon confirmed.

'Tisamon—'

'No.' There was more finality in the Mantis's voice than Stenwold had ever heard from him. 'No return to Collegium for me, Stenwold. No debate and diplomacy. No society. No kind words, ever again. I followed you down that path once, and see where I am now.'

'But—'

'I will stay at Helleron and I will oppose the Wasps the only way I can.' With careful movements Tisamon replaced his greatbow in its case. 'You yourself have other means, Sten. You must go back to your college and your clever, machine-fingered people, and have them make

městských států, pár těch co přežili od Časů tradic, když se věci byly trochu jinak, a možná pár mužů jako ty, kteří se snaží všemu tomuhle dát smysl. Vosy jsou jednotné, my jsme rozdrobení.' Jeho melancholie se ještě prohloubila, a Stenwold věděl, že Tisamonovy myšlenky se neúprosně vrátily k Atryse, k Atryse a její zradě. Stenwold si přál, aby mohl nějakým jiným způsobem vysvětlit její nepřítomnost a jejich selhání u bran.

„Co máš v plánu teď?“ zeptal se Mravenčí ženy. „Když už nemůžeš domů?“

„Nebudu první Mravenčí odpadlík, který se nechal najmout jako žoldák. Jestli náš teď vezmeš do Helleronu, prodám tam svoje služby,“ řekla. „Trh je pro nás výhodný a mělo by se to ještě zlepšovat.“

„Já udělám to samé,“ přidal se Tisamon.

„Tisamone-“

„Ne.“ Kudlanka to řekl s definitivností, kterou u něj Stenwold ještě neslyšel. „Už žádný návrat do Kolégia, ne pro mě, Stenwolde. Už žádné debaty a diplomacie. Žádná společnost. Žádná milá slovíčka, už nikdy. Jednou jsem tě tou cestou následoval a koukni, jak jsem dopadl.“

„Ale-“

„Zůstanu v Helleronu a budu bojovat proti Vosám jediným způsobem, jakým umím.“ Tisamon velmi opatrně uložil dlouhý luk do bedny. „Ale ty sám máš jiné možnosti, Stene. Musíš zpátky na Univerzitu a ke svým chytrým lidem, kteří se hrabou ve strojích, a musíš je na

ready. Of all of us, you were always the real hope of the future.’

Stenwold said nothing as, below them, the last of the straggling fields gave out, and a scrubby, dry landscape passed beneath them without so much as a whisper.

Vosy připravit. Z nás všech jsi byl vždycky ta pravá naděje do budoucna.“

Na to Stenwold už neřekl nic, ani když pod nimi zmizela poslední roztroušená políčka a pak přelétali nad suchou, křovinatou krajinou.

4 Analýza textu

4.1 Stylistický aspekt

4.1.1 Použití kurzivy

Grafickou možností, jak zdůraznit výpověď, je v angličtině přidání kurzivy. V češtině ve většině případů bývá kurziva nahrazována lexikálními prostředky.

V textu však použití kurzivy nebude působit rušivě, zvláště díky tomu, že se k ní autor uchyluje poměrně často, aby odlišil myšlenky postav od ostatního textu. Navíc ji v přímé řeči používá způsobem, kdy by případné dodání slovního intenzifikátoru působilo rušivě. Takže jsem kurzivu v textu ponechala, jen jsem pozměnila zdůrazňovaný člen výpovědi tak, aby věta působila přirozeněji.

VT: *'Then it must be now,' Stenwold said. 'Now.'*

CT: „*Ted' už to musí spustit určitě,*“ prohlásil Stenwold. „**Musí.**“

4.1.2 Komunikativní slovesa

Jiří Levý v knize *Umění překladu* poznamenává, že anglická literatura se drží určitých konvencí, mezi něž patří stereotypní uvozování přímé řeči slovesem „said“³³. Jak zmiňuje Knittlová, nejběžnější sdělovací sloveso SAY má kromě přímého ekvivalentu říci ještě řadu protějšků zahrnujících navíc informaci převzatou ze samotného sdělení, které je komunikativním slovesem uvozeno³⁴. Takže čeština má dostatek možností, jak uvození přímé řeči vyjádřit, aniž by se překladatel musel uchýlovat k opakování slovesa „řekl“.

Pokud, jak uvádí Levý³⁵, ovšem není toto opakování typické pro autorův styl takovým způsobem, že nabývá až leitmotivického stylistického rázu.

Opakování slovesa „say“ v knize Adriana Tchaikovského není funkční – autor se snaží o rozmanitost, podobná strnulost neodpovídá ani jeho stylu, ani žánru knihy. Tudíž toto sloveso nahrazuji podle kontextu přiměřenými protějšky.

33 Levý, Jiří. *Umění překladu*, 3. vyd., Praha: Ivo Železný, s.r.o., 1998. str. 144

34 Viz Knittlová, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. str. 55

35 Levý, Jiří. *Umění překladu*, 3. vyd., Praha: Ivo Železný, s.r.o., 1998. str. 144

VT: *'There are... reasons,' Stenwold said, wishing to defend his absent friend and yet not turn the duellist's anger against himself.*

CT: *„Určitě... určitě má nějaký jiný důvod,“ začal váhavě Stenwold. Chtěl bránit jejich nepřítomnou přítelkyni a přitom neobrátit spolubojovníkův hněv proti sobě.*

VT: *'We have to leave now,' Stenwold said, 'or we'll never get out. Someone has to know what's happened here. The Lowlands have to be warned.'*

CT: *„Musíme město opustit teď hned,“ varoval ostatní Stenwold. „Nebo se odsud nedostaneme vůbec. Někdo musí vědět o tom, co se tady stalo. Musíme varovat Nížiny!“*

4.2 Lexikální aspekt

Jak bylo řečeno v úvodu, jedná se o první ze série knih odehrávajících se ve světě *Stínů vědoucích*. Autor plánuje až deset dílů, což klade na překladatele prvního dílu poměrně velký tlak, co se týká lexikálního aspektu díla. Celou ságou se totiž prostupují nejrůznější názvy a termíny, stejně tak jako příběhem putují postavy a není nic horšího, než když je čtenář, zvyklý na názvy v jednom díle, nucen předsedlat na jiné, kvůli tomu, že překladatel dostal lepší nápad, jak něco formulovat. Proto velkou část analýzy překladu věnuji právě terminologii a pojmenováním.

4.2.1 Základní termíny a jejich vysvětlení

Art => Dar

Se slovem „art“ se čtenář nejčastěji setkává ve spojitosti s uměním, ať už jde o směr výtvarný či hudební. V knize je ale tento termín použit spíše ve smyslu dovednosti. Jedná se o nadání, které umožňuje lidem v autorově světě létat, vidět v noci a celkově je *obdařuje* mnoha zajímavými vlastnostmi. I když by se podle úryvku knihy rozebíraného v této práci mohlo zdát, že by bylo možné použít označení „umění“ (ve smyslu „ovládnutí dovednosti“) a zadavateli se tento termín zamlouval, brzy jsem zjistila, že bude nutné vymyslet jiné pojmenování, protože v níže uvedených slovních spojeních v knize by nebylo možné toto označení uspokojivě použít.

VT: *(str. 56) Against these perils there was only the Ancestor Art. It bred a link, a kinship, between naked, helpless man and the great armoured beasts that ruled his world.*

CT: *Proti těmto ohrožením je chránil jen Dar předků. Vytvořil mezi nahými, bezmocnými lidmi a velkými obrněnými zvířaty vládnoucími světu jakési pouto, jistou spřízněnost.*

VT: *(str. 131) Totho had very little time in which to make a diagnosis. Perhaps less than he thought. There were figures above him, diving from the Sky Without with their Art-wings extended.*

*CT: Toho měl velmi málo času, aby odhalil příčinu nefunkčnosti motoru. Možná méně, než si myslel, protože od Volného nebe nad nimi se oddělilo pár siluet, **Darovaná křídla** roztažená.*

Apt => *Vědoucí*

Termín, jenž se objevuje v názvu knižní série, označuje „mladší“ rasy knihy, jejichž mysl je schopná obsáhnout abstraktní představu strojů, přesněji to, jak do sebe jednotlivé části mechanismu zapadají. Dokáží spojit akci s reakcí. Jednoduše „ví, jak mechanismy fungují“, odtud tedy *Vědoucí* rasy.

Pojmenování přesně nevyjadřuje význam původního slova *aptitude* – schopnost či nadání. Slovo *Apt* by se česky dalo vyjádřit také jako učenlivý, bystrý či nadaný. Ale žádný z těchto českých výrazů neodpovídal významu v knize a navíc bylo nutné přijít s označením, které by při přidání předpony *ne-* působilo co nejméně kostrbatě, protože protějškem *Vědoucích* ras jsou *Nevědoucí* (**Inapt**).

Termín *Vědoucí* je navíc poměrně zavedený, i když ho v překladu knihy uvádím v nových souvislostech – většině čtenářů, jenž mají načteno více než jednu fantasy knihu, totiž budou připomínat „starší rasy“ jakéhokoliv fikčního fantasy světa. Čtenářům *Ságy o zaklínači a Ciri*³⁶ pak připomenou elitní skupinu elfů obdařených zvláštními vědomostmi a ovládajících magii (ve Starší mluvě *Aen Saevherne*).

VT: (str. 104) *‘Sorry. You ever see a Spider-kindén crossbow-woman? Being **Apt** to machines isn’t something you can just pick up. You’re born to it or you’re not.’*

CT: *„Je mi to líto, ale už jsi někdy viděl pavoučí střelkyni z kuše? Být **Vědoucí** a rozumět jak stroje fungují, to se nedá jen tak někde odkoukat. Bud’ se s tím naroďš nebo ne.“*

VT (str. 121): *She simply could not do it: there was no place in her mind to conceive of the lock, the link between the turn of the key, the immobility of the door. Of all the old **Inapt** races, the Spider-kindén still prospered as before, but that was only because they found other people to make and operate machines for them. Spider doorways were hung with curtains, and they had guards, not locks, to keep out strangers.*

CT: *Jednoduše to nemohla udělat. V její mysli nebylo místo, kde by zvládla složit obraz zámku, pojítka mezi otočením klíče a nehybností dveří. Ze všech starých **Nevědoucích** ras prosperoval lid Pavouků jako jediný stejně jako dříve, ale to jen proto, že dokázal přesvědčit ostatní lidi, aby za ně vyráběli a obsluhovali stroje. Pavoučí domy neměly ve vchodech dveře, ale závěsy, a místo zámků držely nevítané hosty dál stráže.*

36 Autorem je Andrzej Sapkowski. V České republice vyšlo (a je beznadějně vyprodané) už páté vydání *Ságy*. Podle série vznikl nepovedený polský seriál a o něco povedenější počítačová hra, u níž v dohledné době vyjde druhý díl. V souvislosti s uvedením hry v zahraničí byly knihy Andrzeje Sapkowského přeloženy i do angličtiny. Pro české čtenáře fantastiky je spisovatelskou ikonou srovnatelnou s Pratchettem či Tolkienem.

4.2.2 *Jména ras*

Zadavatel svou zakázku na začátku příliš nspecifikoval, až na datum uzávěrky, cenu za práci a požadavek, zda by se nedalo něco udělat se jmény ras. Pojmenování ras či národů podle jejich zvířecího „totemu“, spojená s gramatickými rozdíly mezi angličtinou a češtinou totiž mohou způsobit velkou nepřehlednost textu. Více viz níže.

Pojmenování obsažená v úryvku

Pojmenování ve VT	Odborný název³⁷	Pojmenování v CT
Ant	Mravenec	Mravenec
Beetle	Brouk	Brouk
Mantis	Kudlanka nábožná	Kudlanka
Spider	Pavouk	Pavouk
Wasp	Vosa obecná	Vosa

Pojmenování obsažená dále v knize/knihách a povídkách

Pojmenování ve VT	Odborný název	Pojmenování v CT
Bee	Včela medonosná	Včela
Butterfly	Motýl	Motýl
Dragonfly	Vážka	Vážka
Fly	Moucha	Moucha
Grasshopper	Kobylka luční	Luční koník
Mole Cricket	Krtonožka	Krtonožka
Mosquito	Komár/Moskyt	Moskyt
Moth	Můra/Lišaj/Noční motýl	Noční motýl
Roach	Rusec/Šváb	Šváb
Scorpion	Štír	Škorpion
Skater	Bruslařka obecná	Bruslařka
Thorn Bug	Ostrohřbetka stromová	Ostrohřbet

³⁷ Kde není uvedeno druhové jméno, jedná se o rodové jméno celé skupiny hmyzu.

Woodlouse	Stínka	Stínka
-----------	--------	--------

Autor musel v původním díle přepisovat první kapitolu knihy kvůli faktu, že většina jeho „čtenářů na zkoušku“ měla potíže pochopit, že se nejedná o hmyz, ale o lidi s hmyzími vlastnostmi. V české verzi se také vyskytl problém, ale ani ne tak sémantický jako gramatický, protože se při převádění textu z výchozího do cílového jazyka vyskytl jev, díky němuž byla ohrožena koherence celého translátu.

Angličtina má systém přirozených rodů, na rozdíl od češtiny však postrádá rody gramatické. V češtině je diferenciací gramatických rodů důležitá, protože ovlivňuje nejen skloňování podstatných jmen, ale díky shodě podmětu s přísudkem také tvary sloves ve větě. Svůj gramatický rod mají i odborné české názvy hmyzu. Čtenáři se však oproti zažitému úzu budou muset vyrovnat se skutečností, že pojmenování Kudlanka či Vosa označuje muže³⁸ a že tak u nich v translátu dochází ke skloňování *podle smyslu*.

VT: (str. 11) *He watched Tisamon snatch a Wasp spear from the air in his offhand and then the Mantis spun on his heel, launched it away into the sky behind them, and was immediately in step once again.*

CT: *Viděl, jak Tisamon téměř ledabylým pohybem chytil letící Vosí kopí, pak (Kudlanka) přenesl váhu, mrštil jím někam daleko na oblohu za nimi a hned byl zase v pohybu.*

V množném čísle však dochází ke shodě podmětu s přísudkem podle *gramatického rodu*, tudíž se pojmenování, jenž ve skutečnosti označuje jednotku plnou mužů, skloňuje v ženském rodě. Takže je sice možné napsat, že „Vosa na něj plivl“, ale dále se v přeloženém textu dočteme, že „Vosy se rojily po celém letišti“.

S tím, že autor pro postavy daných ras používá ještě další označení, jež se skloňují v mužském rodě, jako např. kudlančí válečník (Mantis warrior) nebo vosí voják (Wasp soldier). Navíc je více než nadpoloviční většina odborných názvů hmyzích národů v ženském gramatickém rodě (přesněji jedenáct názvů z osmnácti, viz tabulka výše). Ohlídání všech případů, kdy a k jaké shodě podmětu s přísudkem dochází, klade velký tlak na překladatele i na korektory.

I když jsem se pokoušela najít alternativní pojmenování (lehce upravená latinská jména daných hmyzích druhů³⁹), ukázalo se, že nahrazením hmyzích jmen by byla celá série knih oslabena

38 V podstatě jsou všechny Vosy v první kapitole výlučně mužského pohlaví. Ženy lidu Vos, podobně jako ženy v římské společnosti, nemají dovoleno bojovat, jsou majetkem svého manžela či svého otce a zůstávají většinu času doma.

39 U některých druhů byl převod jednoduchý. Vosy se změnilo ve *Vespy*. Mravenci v *Myrmikony* (zde bych poukázala na zajímavost – mýtické Myrmidony, jimž velel Achilles, a kteří odvozují své jméno také od mravenců. Rozdíl ve jménech je způsoben tím, že jeden název je odvozen z latiny, zatímco druhý z řečtiny). Ale například u Motýlů

o hlavní nosný rys – paralely mezi lidmi a jejich hmyzími protějšky.

Alternativní pojmenování sice padla, ale pro zvýšení přehlednosti translátu jsem nahradila jména některých ras variantami skloňovanými jako maskulinum (Luční koník, Noční motýl) a pokud to bylo možné, snažila jsem se vyhnout tvarům pojmenování skloňovaným jako femininum nebo je vynechat, kde to větná struktura dovoľovala (viz překlad).

4.2.3 *Jména zemí, měst a míst*

U většiny názvů měst se nedá vystopovat jejich původ a s velkou pravděpodobností nenesou ani žádný sémantický obsah důležitý pro významovou výstavbu díla, takže u nich došlo k přejímce z výchozího textu. Jedinou výjimku tvoří Kolégium (*Collegium*), které dostalo jméno po Velké univerzitě (*Great College*)⁴⁰.

4.2.3.1 *Územní celky*

Lowlands → *Nížiny*

Jméno vzniklo díky geografické poloze území⁴¹. Někdy dávno v historii světa se část tektonické desky utrhla a poklesla, část pohltilo moře, zbytek tvoří právě území pojmenované jako Nížiny.

Commonweal → *Commonweal*

Severní soused Nízin. Z vlastní vůle se snaží izolovat před Vědouchy a jejich pokrokem. Lidé z Nízin nechápou jejich jména a Vážky samy se při dávání jmen řídí zvláštními pravidly. Navíc systém jejich vlády odpovídá spíše feudální verzi Commonwealthu, než druhu pospolitosti. Proto jsem ponechala název v původním tvaru. Jedná se o stát plný Nevědouchů, starších ras, tudíž v zájmu „odcizení“ čtenáři nedošlo k fonetickému přepisu.

Spiderlands → *Pavoučí země (pl.)*

Prostí občané Nízin berou území Pavouků jako něco téměř pohádkového, je to pro ně jedna velká země, opředená tajemstvím. Ti zcestovalejší vědí, že se jedná o zemi rozdrobenou do správních celků, spadajících pod jednotlivé urozené rodiny. Abych vystihla dvojakost názvu, zvolila jsem termín Pavoučí země, kde slovo „země“ označuje území v množném čísle.

(Lepidoptera) či Můr (Heterocera) by skloňování názvů ras bylo příliš šroubované a působilo by nepřirozeně.

40 Význam se sice v české verzi oslabil, ale úplně nevytratil – kolégium je totiž historickým označením pro vysokou školu či učiliště.

41 Tchaikovsky, Adrian. *Cradle of Civilisation*. 15. prosinec, 2007 <<http://shadowsoftheapt.com/blog/51>>.

4.2.4 Jména postav

4.2.4.1 Exotizace vs. počesťování v českých překladech fantasy literatury

Jak zdůrazňuje Straková: „Problém vlastních jmen je velmi důležitý: jména hrdinů procházejí celým dílem, takže nevhodný překlad může celé dílo poznamenat. Pro řešení jazykové podoby pojmenování⁴² je nutné hledět na grafické systémy jazyků, hojnost výskytu a stupeň osvojení a „zdomácnění“ jména a dobové zvyklosti⁴³.“ U českých překladů fantasy se dá vysledovat několik způsobů nakládání se jmény, také podle charakteru původního textu.

U většiny knih tzv. *současné fantasy*⁴⁴ se vyskytují jména u nichž, až na přechylování příjmení u ženských postav, nedochází k větším změnám (např. Mercedes Thompsonová, Anita Blakeová či Anton Goroděckij).

Výjimku mezi těmito díly tvoří překlad knih J. K. Rowlingové o čarodějnickém uční *Harry Potterovi*, jenž je dílem bratrů Pavla a Vladimíra Medkových. Ti se rozhodli pro kompromis a citlivě přeložili ta jména, která nesla určitý význam a jména, jež by v prostředí popisovaného fikčního světa⁴⁵ působila rušivě, nechali v původním znění. Takže se z ředitele Dumbledora stal Brumbál (oba výrazy jsou pojmenováním pro čmeláka, původní ve staroangličtině a překlad ve staročestíně⁴⁶), ale naštěstí se nesetkáme se Siriusem Černým nebo Jakubem Hrnčířem. Autorka používá v textu také mnoho neologismů, u kterých se však dá z kontextu vysledovat význam.

Další stálíci fantasy tvoří Terry Pratchett a jeho série o *Zeměploše*. On a jeho překladatel do češtiny, Jan Kantůrek, mají přátelský vztah, sám autor prohlašuje, že „dobrým překladem svého díla si je jist pouze v Holandsku a v Čechách⁴⁷“. Kantůrek je výjimečný tím, že překládá téměř všechna jména do češtiny a že má od autora dovoleno dopisovat do textu vtipné poznámky. A právě vtipnost je podstatou Pratchettova díla – série o *Zeměploše* se řadí k tzv. *humorné fantasy*⁴⁸. Mnoho jmen má lehce charakterizační nádech a sama o sobě mají v kontextu působit legračně nebo absurdně jako například Pleskot Řitka (*Cheery Littlebottom*, trpaslice), kapitán Karotka Rudykopalsson (*Carrot Ironfoundersson*, lidský strážník) a nebo Mrakoplaš (*Rincewind*, mág).

Jako poslední bych zmínila překlad fantasy knihy, který byl od svého prvního vydání

42 V tomto kontextu citát uvádím proto, že termín pojmenování zahrnuje i vlastní jména.

43 Straková, Vlasta. *Překládání a vlastní jména*. In: *Překládání a čeština*.

44 viz *Současná fantasy*

45 Nebo spíše jeho části. Rowlingová čtenáři obraz magického světa skrývajícího se převážně v současné Velké Británii.

46 Pražáková, Hana. *S Brumbálem je konec, tipuje překladatel – interview s Pavlem Medkem*. 11. březen, 2007 <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=373670>>.

47 Žáčková, Helena. *Jan Kantůrek*. 6. leden, 2000 <<http://www.reflex.cz/article/276>>.

48 viz *Humorná fantasy*

mnohokrát otisknut s minimálními úpravami. Jedná se o práci Stanislavy Pošustové, která do češtiny přeložila *Pána prstenů* od J. R. R. Tolkiena. Ta také převáděla jména do češtiny, ale v mnoha případech zvolila poněkud kontroverzní řešení dílčích překladatelských problémů⁴⁹. Snad nejvýraznější posun ve významu jména prodělal společník hlavního hrdiny – *Samwise Gamgee*. Jeho jméno se dá analyzovat ze dvou hledisek. Původní inspirací pro příjmení hrdinného hobita bylo kolokviální slovo pro druh bavlněné látky. Tolkien pak ještě jméno „Gamgee“ v dodatcích *Pána prstenů* rozebral po etymologické stránce svého fikčního světa⁵⁰. A ani jeden z nabízených významů nesouhlasí s příjmením „Křepelka“. Funkčně však tato varianta vyhovuje a čtenáři ji bez většího odporu přijali.

4.2.4.2 Hmyzí totemy a jména

V knize se dá vysledovat několik druhů vlastních jmen, většinou se vážou k příslušnosti postavy určitému národu. U některých jmen se dá odhadovat jejich původ nebo jej autor naznačil, u dalších je téměř nemožné si po přečtení knihy utvořit představu o systému pojmenování, protože autor sice má jasnou představu o jménech, ale v knize se tomuto tématu nevěnuje, dodatky s vysvětlivkami neexistují a na napsání více článků na své webové stránky nemá čas⁵¹.

Pro určení jmen je také důležitý žánr – jedná se o tzv. „epické fantasy“. Mnoho jmen má „klasický základ“ v antickém světě.

4.2.4.2.1 Noční motýli a Kudlanky

Bývalé vládce Nížin a jejich „gardu zabijáků“ spojují jména inspirovaná starověkým Řeckem. *Tisamon* například dostal jméno po řeckém věštci⁵² Tisamenusovi. Mezi další použitá jména patří třeba Achaeos, Nicrophos, Archedamae, Laetrimae či Piraeus. U těchto jmen sice není nutný přepis do češtiny, ale nutné rozhodnout, zda je nechat v původní podobě a jak se budou skloňovat. Internetová jazyková příručka je v tomto poměrně striktní, u jmen končících na *-as*, *-us*, *-es*, *-os* se dodávají pádové koncovky k celému jménu, pokud se nejedná o jména s řeckým či latinským původem⁵³. Navíc by antické skloňování v mnoha případech působilo zvláštně, viz Achaeos (Achae!/Achaeosi!).

49 Bohužel se zpětně nedají vystopovat postupy, kterými rozhodovala o finální podobě díla.

50 Wikipedia. *Samwise Gamgee*. 7. března, 2010 <http://lotr.wikia.com/wiki/Samwise_Gamgee>.

51 Více v příloze č. 1 – interview s autorem.

52 Wikipedia. *Tisamenu*. 31. květen, 2010 <<http://en.wikipedia.org/wiki/Tisamenu>>.

53 Kol. *Internetová jazyková příručka – Osobní jména mužská zakončená ve výslovnosti na souhlásku*. 2008, 30. červen, 2010 <<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=320#nadpis4>>.

4.2.4.2.2 Brouci

Brouci mají jména a příjmení odvozená od povolání či činností, jež jejich lid vykonává (*Wright, Smithy, Maker, Monger*) či zkomoleninou (*Arrector, Paldron*).

I když se v německém překladu *Stenwold Maker* proměnil ve *Stenwolda Werkera*, mezi českými příjmeními se nedá najít dostatečně výstižný protějšek – Tvořil, Tvůrce a Strůjce v české populaci nemají zastoupení⁵⁴. Na rozdíl od Pytlíků a Křepelků, kteří se vyskytují poměrně často⁵⁵.

Navíc, pokud by došlo k doslovnému přeložení příjmení, musela by se přizpůsobit i jména.

Stenwold Maker → *Stenwold Makal*

Cheerwell Maker → *Radoslava Makalová*

Cheerwell je hrdinka knihy stíhaná komplexem méněcennosti. Nechává se raději oslovovat zkráceně jako „Che“, protože její jméno by se dalo kalkem přeložit jako „pramen radosti“ a to ji velmi trápí, jelikož má pocit, že je pravým opakem významu svého jména. V češtině se nabízí ekvivalent *Radoslava* či *Radovana*, zkráceně *Radka*. Ale v zemi plné *Tisamonů, Achaeosů, Thalriků, Tothů* a *Salme Dienů* by natolik domácké jméno nepůsobilo organicky. Navíc by došlo k oslabení významu jména. Takže je v české verzi původní verze jména s tím, že významovou stránku jména umocňují dodáním informace do textu.

VT: (str. 22) *They called her Che, or at least she made sure they called her that as far as possible, because being named **Cheerwell** was an appalling burden to carry through life. Cheerwell Maker was the catch-up girl: she was always running to get where everyone else could walk to.*

CT: *Říkali jí Che. Nebo se spíše snažila, aby jí tak říkali co nejčastěji, protože rodiče ji pojmenovali **Cheerwell, pramen radosti**, a to bylo pro život břemeno k neunesení. Cheerwell Makerová byla dívka, která musela všechno dohánět: Kde všichni ostatní v klidu došli, ona musela běžet.*

4.2.4.2.3 Ostatní

Několik jmen doznalo mírných změn ve formě, došlo u nich k fonetickému přepisu. Jedná se o jména hrdinů patřících k Vědoucím rasám. Snažím se tak dosáhnout jejich přiblížení čtenáři.

54 Hledala jsem jednak na internetu – na webu Ministerstva vnitra. Jejich databázi jsem pak porovnála i s knihami, jmenovitě se jednalo hlavně o *Naše příjmení* od Dobravy Moldanové.

55 V žebříčku nejběžnějších českých jmen se umístili někde mezi 1200. a 1300. příčkou, zatímco *Makal* skončil až na 6000. místě.

Thalric → Thalrik

Khenice → Khenis

Latvoc → Latvok

Scuto → Skuto

Ale například doktor *Nicrephos*, Noční motýl, zůstal *Nicrephosem*, aby byla podtržena jeho cizost, archaičnost jeho rasy.

4.2.5 *Technologie a zbraně*

Tchaikovsky věnuje v knihách ze série *Stínů vědoucích* velkou pozornost využívaným technologiím. Svět *Vědoucích* se tak nejrůznějšími vynálezy jen hemží. Nejběžnější vozidla jsou poháněná parním motorem nebo minerálním olejem (obdoba ropy či petroleje), vyskytují se i stroje na bázi hodin se setrvačником (*clockwork engine*).

Jelikož je děj knihy založen na boji dvou soupeřících stran, není v něm nouze o zbraně. Kromě klasických chladných zbraní, jakými jsou meče různých druhů a délek, rapíry a dýky, hrdinové používají i zbraně nepříliš obvyklé, jež se původně vyskytovaly v deskových RPG nebo je někdo sestrojil pro LARP.

4.2.5.1 *Zbraně převzaté z her na hrdiny*

Greatbow – doslovně „velký luk“, zbraň převzatá z deskového RPG *Dungeons and Dragons*⁵⁶, dlouhý masivní luk, jež mohou používat postavy, které jsou buď velmi silné anebo prošly zvláštním výcvikem. Střílí z něj *Tisamon*, což má zřejmě podvědomě podporovat jeho auru dokonalého, smrtícího válečníka. Jelikož se v českém prostředí soursloví „velký luk“ nevyskytuje a vysvětlování by v daném místě v knize působilo rušivě, použila jsem metodu opisu.

VT: (*str. 15*) *Tisamon had opened his case and was stringing his greatbow.*

CT: *Tisamon otevřel bednu a teď napínal tětivu na dlouhém, masivním luku.*

Blunderbow – zbraň určená pro LARP, jejíž mechanismus má steampunkový původ⁵⁷. Není jasné, zda byla zbraň inspirovaná knihou nebo se Tchaikovsky inspiroval při své účasti na některé z akcí. Je však pravdou, že se fotky⁵⁸ zbraně objevily na stránkách výrobce⁵⁹ přibližně měsíc po vydání knihy. Název zbraně výrobce odvozený od slova „blunderbuss“, česky mušketa, a to podle tvaru hlavně. Popis v knize a obrazová dokumentace se shodují.

56 Loken, Mikel. *Dungeons and Dragons – The Forge: Contributions - Weapons – Greatbow*. 25.květen, 2010 <<http://www.d20forge.com/contribution/display.html?id=355>>.

57 místo lučiště s tětívou je v té reálné uvnitř natažený kus lana pro bunjee-jumping, v knižní verzi půjde zřejmě o stlačenou pružinu či přidanou komoru pro spalování střelného prachu.

58 viz obrazová příloha

59 Segerman, Will. *Blunderbow*. 20. srpen, 2008 <<http://www.willsegerman.com/2008/12/blunderbow.html>>.

VT: (str.583) One of the Beetle-kindens had a blunderbow, its flared mouth already loaded with shrapnel.

CT: Jeden z Brouků třimal mušketovou kuši, z rozšířeného ústí hlavně vyčnívala střela.

V druhé knize autor zmiňuje, že v Nížinách je zvykem pojmenovávat střelné zbraně tak, aby název obsahoval slovo „bow“, pravděpodobně proto, že se tyto zbraně vyvinuly právě úpravami klasické kuše. To zohledňuji v překladu, takže z názvů jako je „blunderbow“ a „nailbow“ se staly mušketová a hřebíková kuše.

4.3 Analýza chyb

Překlad první kapitoly jsem dostala tzv. „na zkoušku“, aby si zadavatel ověřil mé překladatelské kompetence. Nic přitom nespécifikoval, takže jsem byla nucena si utvořit si od samého začátku vlastní systém. Posléze prvotní překlad prošel dvěma koly korektur – korekturami z ruky editora a pak redaktora. Ty odhalily některé chyby gramatické a stylistické, které se v textu vyskytovaly vícekrát.

Při analýze těchto chyb jsem strukturně vycházela z kritiky překladu uvedené v knize *Překlad a překládání*.

8.3.1 Neuzuální/nesprávné gramatické prostředky

8.3.1.1 Přídavná jména

V textu se hojně objevují přídavná jména odvozená od názvů jednotlivých ras (vosí voják, kudlančí bojovník, broučí bastard, atp.). K zachování velkého písmena u přídavných jmen však v češtině dochází pouze u přídavných jmen vytvořených z vlastních jmen (např. Tisamonova zbraň).

Původně jsem v textu chtěla nějak graficky odlišit přídavná jména s názvy ras pro případ, kdyby se objevili hmyzí zástupci stejného jména – obří vosy nebo pavouci. Nakonec se ukázalo, že je to jednak gramaticky nesprávné (člověk může být národností Čech, ale vždy bude používat český jazyk) a jednak naprosto zbytečné, protože původní hmyz je zmiňován jen velmi málo.

Takže se ve finálním translátu z původních Vosích vojáků stali vosí vojáci, atp.

8.3.1.2 Přivlastňovací zájmena

Nadužívání přivlastňovacích zájmen. Mnohdy se ale dal jejich počet redukovat jen těžko.

VT: Spider-kindens, as Tisamon said. Spider-kindens, as subtle and devious as all that implied, and still Tisamon, with a thousand years of race-hatred between them, had let her into his life and opened the gates of his soul to her. It was not just that Atryssa had betrayed her friends and betrayed the people of Myna; it was that she had

betrayed Tisamon, and he could not bear the hurt.

CT: *Pavoučí lid, jak říkal Tisamon. Tak zákeřný a nevyzpytatelný, jak jen jeho pojmenování naznačovalo, a přesto, i přes tisíciletou nenávist mezi Kudlankami a Pavouky, ji Tisamon přijal do **svého** života a otevřel jí **svou** duši. Atryssa tak nezdála jen **své** přátele a lid Myny; zradila hlavně Tisamona a on nemohl snést bolest, kterou mu to přineslo.*

KT: *Pavoučí lid, jak říkal Tisamon. Tak zákeřný a nevyzpytatelný, jak jen jeho pojmenování naznačovalo. A přesto, navzdory tisícileté nenávisti mezi Kudlankami a Pavouky, ji Tisamon přijal do **svého** života a otevřel jí duši. Atryssa nezdála jen **své** přátele a lid Myny, zradila hlavně Tisamona a on nemohl snést bolest, kterou mu to přineslo.*

8.3.1.3 Neadekvátní slovesné časy a rody

Podle Knittlové patří chyby v interpretaci časů k nejčastějším chybám překladatelů⁶⁰. V translátu se nejvíce jednalo o chybu, kdy při časové souslednosti zůstaly oba tvary slovesa v minulém čase.

VT: *'Listen,' said Marius suddenly. And when Stenwold listened, in that very instant there was no more murmur audible from the gates.*

CT: *„Poslouchejte,“ přerušil je najednou Marius. A když se Stenwold **zaposlouchal**, od bran k nim náhle **nedoléhal** už žádný hluk.*

KT: *„Poslouchejte,“ přerušil je najednou Marius. A když se Stenwold **zaposlouchal**, **zjistil**, že od bran už k nim **nedoléhá** žádný hluk.*

8.3.1.4 Syntax

Jak zmiňuje Levý, cílem překladalovy práce je zachovat, vystihnout a sdělit původní dílo, nikoliv vytvořit dílo nové⁶¹. Mnoho začínajících překladatelů si toto plete s příliš otročským držením se struktury textu. Ve snaze, aby translát působil co nejvěrněji, až příliš přejímají původní syntax. I když jsem se snažila používat českou větnou skladbu, na několika místech jsem se také nechala ovlivnit anglickým slovosledem.

VT: *'I have to gain height first,' Stenwold told him, knowing that the Mantis would not understand. He was pulling the orthopter into a ponderously slow upwards circle of the airfield as the steam-driven wings worked up and down.*

CT: *„Musím nejdřív získat výšku,“ odpověděl mu Stenwold, i když věděl, že mu Kudlanka **rozumět nebude**. Naváděl ortoptéru nad letištem **v tíživě pomalých kruzích nahoru**, jak se křídla poháněná párou zvedala a zase klesala.*

KT: *„Napřed musím nabrat výšku,“ odpověděl Stenwold, i když věděl, že mu Kudlanka **nebude rozumět**.*

⁶⁰ Knittlová. *Překlad a překládání*. str. 122

⁶¹ Levý str. 85

V bolestně pomalých kruzích naváděl ortoptéru nad letiště, jak se křídla poháněná párou zvedala a zase klesala.

8.3.2 Interpunkce

Dle Internetové jazykové příručky trojtečka (nebo také výpustka) naznačuje neúplnost, zámlku či přerývavou řeč⁶². V češtině se při naznačování přerývavé řeči nebo zalykání díky návalu emocí používá více než pomlčka.

VT: *'Why did— Why did we trust her?'*

CT, KT: *„Proč... proč jsme jí důvěřovali?!“*

Někdy však může po grafické stránce oslabit výpověď – výpustka naznačuje, že výpověď jde jaksi „do ztracena“, zatímco pomlčka naznačuje násilnější přerušování.

VT: *'Come on, Stenwold! Hurry!' the officer shouted.*

'But—'

'Go,' said the injured woman, no pain or reproach in her voice.

CT: *„No tak pojd', Stenwolde! Pospěš si!“ vykřikl důstojník.*

„Ale-“

„Běž,“ pobídla ho zraněná beze stopy bolesti nebo výčitky v hlase.

KT: *„No tak pojd', Stenwolde! Pospěš si!“ vykřikl důstojník.*

„Ale...“

„Běž,“ pobídla ho zraněná beze stopy bolesti nebo výčitky v hlase.

Trojtečky mohou způsobovat problémy v rozdílných textových programech, protože soubory se v nich sice dají ukládat v jiném formátu, ale není zaručeno, že druhý program daný soubor přečte správně (potvrzeno mezi Open Office, který jsem používala já, a editorovým Microsoft Wordem). Takže často došlo k tomu, že editor či korektor musel upravit trojtečku, protože druhý program ji nepřevzal jako jeden znak, ale jako tři samostatné tečky.

8.3.3 Stylisticky neobratná řešení

V textu bylo označeno více stylistických úprav, ale v mnoha případech se jednalo o přizpůsobení stylu představám redaktora, než že by šlo o výrazné stylistické prohřešky ze strany překladatele. Jednou z úprav korektora, která se nakonec promítla i do celé knihy, se stala změna termínu pro zbraň jednoho z hrdinů.

62 Kol. *Internetová jazyková příručka – Tři tečky*. 2008 <<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=166>>.

pařát -> *spár*

V originále jde o *claw*, tedy o dráp, pařát nebo spár. Jedná se o rukavici až lokti, která na sobě má pancířování (pravděpodobně kovový plát) pod nímž se skrývá dvě stopy dlouhá vysouvací čepel orientovaná svisle proti hřbetu ruky a zakončená lehce zahnutou špičkou. Když je čepel zasunutá do rukavice, špička vykukuje těsně nad klouby prstů, takže zbraň evokuje dojem drápu. Vysunutá zase připomíná ostří kopy.⁶³

VT: (str. 7) He wore his armoured glove, with the blade jutting from between the fingers, flexing out like a sword blade one moment, folded back along his arm the next. (...) (str. 451) The crescent of his blade was a bright line in the lamplight as it came to cut her throat. (...) (str. 452) „scythe of his claw“

Můj původní termín sice odpovídal anglickému termínu, ale slovo *spár* se hodí mnohem lépe, protože si pod ním člověk nepředstaví celou sadu drápů, ale jen jeden, nenabízí čtenáři představu krátké zahnuté čepele jako slovo „dráp“ a celkově se lépe hodí jako termín pro zbraň.

63 Viz obrázková příloha, obal knihy.

5 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem rozebírala první kapitolu z překladu knihy. Překvapilo mě, nakolik mi dal zadavatel při překladu volnou ruku, ale zároveň jsem za to vděčná.

Překladačský proces je popisován mnoha různými způsoby a rozdělován do různého počtu fází. Řídila jsem se třífázovým rozčleněním Jiřího Levého – porozumění textu, interpretace a následně samotný překlad. První dvě fáze byly na celé práci to nejnáročnější a zároveň nejzábavnější. Hledání podkladů ke stanovení jednotlivých prvků obsažených v translátu a odkrývání oné druhé vrstvy překladu, pochopení a interpretace vyšších významových celků fikčního světa se v některých aspektech podobá tak trochu detektivní práci. A člověk stejně nakonec po pár vhodně zvolených otázkách v interview⁶⁴ zjistí, že se s výběrem prostředků v translátu zase tolik nemýlil, ale o popisovaný svět a jeho strukturu se jen lehce otřel, protože svět popisovaný autorem je mnohem, mnohem větší, než si kdy představoval.

Při analýze se ukázalo, že při tvorbě jednotného interpretačního stanoviska je nutné dbát jak na reálie a rozdíly mezi výchozím a cílovým jazykem, tak na konvence daného žánru. A i když se člověk snaží vyhnout se přebírání aspektů původního jazyka, do první verze se vždy ve větší či menší míře promítnou.

Celkově to byla poučná zkušenost, již doufám využiji při případné další práci v oboru.

64 Interview, které tvoří hned první z příloh mé bakalářské práce.

6 Shrnutí/Summary

Main aim of my bachelor thesis was to translate and subsequently analyse the translation process of the first chapter of a book called *Empire in Black and Gold*, written by Adrian Tchaikovsky. It is the first book from ongoing series; fifth book is going to be published in late August this year.

Genre of the book is very specific; it is so called “epic fantasy”. The book is depicting the story of amazing fictional world, through the eyes and personal experience of the characters that live in that world. And it is indeed interesting, because those people are linked by their Art to various insects (invertebrates to be more accurate, because there are Spider-kindens and Scorpion-kindens as well) and they gained some of the qualities of their totem animals (like ability to fly or extraordinary senses) while remaining more or less human, so the reader can relate to the characters according to his or her personal preferences.

Author has created a complex colourful world and it is a work of the translator to recreate the image of it in the target language.

Analytical part of the thesis mainly focuses on the lexical aspect of the translation, discussing the possible alternatives of key terms used in the book as well as the names of the characters, providing an explanation why are chosen lexical units suitable as the equivalents of terms in the source language.

Stylistic aspect is also mentioned in the analytical part, it consists of comparison between source and target language regarding the use of italics and communicative verbs.

Last but not least section of analytical part is dedicated to most common mistakes in the first version of translation, that are mostly caused by some aspects of source language that infiltrated the text in the target language.

The translation process

There are several theories on the classification of the process of transforming the text from the source language to the target language. However the basic idea stays the same. I used translation process theory by Jiří Levý that describes the idea by dividing the whole process into three stages. Identification, definition (implying that translator should have solid and unified perspective of the source text and its content) and the transformation from one language to another.

Although there are only few direct references to the translation process, I was trying to express

this process by dividing the structure of the thesis to parts that would correspond with the stages of the translation process described by Jiří Levý.

Identification

When talking about the translation process of fiction, the word “identification” describes probably the largest part of work for translator. Whereas common reader has to identify the source text only on one level, translator has to perceive the text on several levels at the same time. He or she has to follow not only the “story part”, but has to detect the composition of story in general, the common storytelling devices of the author, the sources of the inspiration for the book and also the literary genre specifics. Should the transformation from the source language to the target language be successful, thorough research is needed.

As I stated before, the genre of book I translated is very specific. In this case, the epic fantasy genre combines references on a large number of weapons inspired by the real history (as grapeshot throwers, ballistas and the various types of crossbows) and the epic story of war between unusual nations.

In such cases, the translator is usually trying to find some expert, who has better knowledge of the topic. In last few years, the need of consulting the experts was rather quickly replaced by the Internet. One of the merits of searching through such vast amount of data is that translator can find out “what the author meant by this or that” from his interviews. Specifically in the case of the English to Czech translations of fantasy books. Czech book market is relatively small and the publishers of science fiction and fantasy books have to think very carefully about what they are going to publish. So they usually wait a period of time to see the reaction of readers in the source language. Or if the book proves to be a successful one, they sometimes experience problems with signing of the publishing rights agreement for a reasonable price. During that lapse of time, internet websites, which focus on book reviews, publish a number of interviews according to the popularity of the book. Adrian Tchaikovsky gives his readers quite an insight into his books in his interviews. That is the reason why are they listed in the sources of this thesis. One interview with the author is also listed in this thesis as an addendum.

But back to the topic of research. For this translation the precise knowledge of background was even more crucial, because the author writes in his free time and his experience and hobbies had indeed an indispensable influence on the book. He is a keen reader of fantasy books, is trained in stage fighting, frequently engages in live action role-playing events (LARPs for short) such as

Maelström and he played *Dungeons and Dragons* (abbreviated as *DnD*) with his friends at the college. All elisted above influenced the book in some way. For example, some of the weapons were specifically taken from LARP and DnD (*blunderbow*, *greatbow*).

Next major influence was his interest in invertebrates since his early childhood. And because he was studying zoology at Reading, he has very profound knowledge of the topic. This allowed him to characterisate each nation according to the true behaviour of insects (although some of the descriptions were of course adjusted to better suit the overall plot).

Definition

Fictional world created by Tchaikovsky is in many ways unique. It goes against a stereotype that epic fantasy book is only about dragons and elves. He completely ignored Anglo-Saxon and Nordic mythology and presented something new.

In his world, during the time the humanity took its first baby footsteps, mankind met giant insects. At first they were fighting each other (or more precisely, the humans were fighting the invertebrates, because they did not wanted to be eaten by huge ants, mantids, etc.), then some mysterious link has appeared between them, an understanding of a sort. Some people discovered they possess the *Art*, ability to talk with those enormous creatures. And after period of time every nation gained some of the qualities of their “totem animal”, some forming different races. Mantids are extraordinary warriors and have forearms covered with bone spurs, Ants have linked minds, Beetles endure, Moths can fly and see in the dark, Wasps are easy to anger and can use a sting.

Some of the nations were inspired by nations from real history. First inspiration for Wasps was the Macedonian empire, Dragonflies more or less represent the feudal era of Japan and Spiderlands are the Persian empire in disguise.

The precision put into creation of those nations is obvious from the phrasemes and idioms used by characters. For example Scorpion kinden use sayings like “a lot of sand has blown since then” (because they live at the outskirts of a desert) and if you have enough courage to try out some opportunity “you take beetle by the horns”.

Another big difference is an absence of religion. His fictional world lacks gods. There are supernatural entities like ghosts or demons, but they are commanded, not worshipped. People use magic to bind them to obeisance. And magic is not for everybody. Its conception that Tchaikovsky offers in his books is also not very common. His magic is not focusing on classic control over the

elements of nature (like forming of a fireball, etc.), but is represented more like a force of mind, a force of will. As one of the character says: “I simplify, of course, but magic breaks into the world where doubt leaves a gap for it.”⁶⁵ Moreover it is more nation or race-based ability than randomly distributed talent and it comes with a price.

Races in the *Shadows of the Apt* series can be divided into two groups, according to the perception of world, magic and *Aptitude*. Older races, the *Inapt*, can use magic, but are unable to understand even the most basic mechanisms like a doorknob. On the other hand younger races, the *Apt*, live in a world blind to all mysteries and magic, but have a gift to construct machines of all sorts, complicated weapons and vehicles.

Translation

Translating a text from the source to the target language is always about finding the most suitable alternative of describing the information contained in the source text, while preserving the effect the source text has on its reader. I mentioned the suitable alternative because direct equivalents between two language and cultural systems can be sometimes very scarce and some elements of text can suffer from cultural non-translatability (names of institutions, musical instruments, specific local meals and many more⁶⁶).

The story of *Empire in Black and Gold* is describing lives of fictional people in a fictional world, which makes translator's work both easier and more complicated. Easier, because the author used elements in his story that have a kind of universal value, and harder, because translator has to be very careful in choosing the alternatives of those elements in the target language. Such elements can be for example names or key terms in the book.

Lexical aspect – names and key terms

As mentioned above, author uses specific key terms such as *Aptitude*, which is a word that has no direct equivalent in the Czech language. It literally means “ability to create the image of a machine in one's mind and understand various mechanisms”. And there is a restriction for translation into target language, because according to their possession or lack of *Aptitude*, there are *Apt* and *Inapt* people, so the translator has to come up with terms that have similar qualities. I used a word “Vědoucí” that could be translated as “the knowing one” as in “one who knows how machines work”, because other possibilities as “bystrý” or “učenílivý” were referring more to the

65 Tchaikovsky, Adrian. *Empire in Black and Gold*. 1.vyd., London: Pan Macmillan. 2008. str. 485

66 Knittlová, Dagmar. *K teorii i praxi překlada*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. str. 11

intellectual qualities of a person, rather than ability to process something in one's mind.

Next widely used term is the *Art*. This term presents an abstract idea through which people can use the “gifts of their totem animals”. Czech direct equivalent of the “art” is the word “umění”. That word refers both to a “way of artistic expression” and “mastering of some ability”, which makes it suitable, except for a fact, that it is used more as a noun and does not have form, which could be used as a noun modifier, so the creation of Czech equivalents of phrases like “Art-wings” would be complicated. So I chose an alternative, rather than direct equivalent, and used a word “dar” which means a “gift”. Therefore “Art-wings” transformed to “Darovaná křídla” as in “wings given to people by the essence of their totem animals”.

Names of characters are another foundation stone of the whole story. Most of them are derived from antic history (such as Tisamon, whose name was inspired by Greek soothsayer Tisamenu⁶⁷), but specifically Beetle kinden has names and surnames, that bear a translatable meaning (such as Cheerwell Maker, Elias Monger and Falger Paldron).

Each Czech translator of fantasy literature has a bit different viewpoint on translating the names. I was looking for inspiration in contemporary translations of science fiction and fantasy books. Nowadays, the most common trend is to leave the names in their original form (Mercedes Thompson, Anton Goroděckij, etc.). Then there are translators like Pavel and Vladimír Medek (translators of *Harry Potter* books), who translate only those names that has some implicit meaning (like the surname Dumbledore, which is an archaic English name for bumblebee). And Jan Kantůrek (who translates the *Discworld* series), who translated almost every name used in Terry Pratchett's books. *Discworld* books are a bit of an exception, because they belong to the comic fantasy genre, which means some of the names are created specifically for comic purposes and therefore their origin is more obvious and they are a bit easier to translate.

I have chosen not to translate Beetle names and surnames, because they would not fit together well with the world full of names adapted from ancient Greek. I substituted the implicit meaning of names in the target language by leaving the name in its original form and supplying additional information to the text.

⁶⁷ Which can be looked upon as a mere coincidence or author's intention. Because Tisamon is of Mantis kinden and name of Mantids is derived from Greek work „mantis“, that can be literally translated as a „seer, prophet, soothsayer“, referring to the pose of the insect that looks like as if it prayed.

Conclusion

Translating a fiction was a very exhilarating experience. Translator has to have his or her eyes open to even the smallest details of the book and has to spend quite a long time by thinking through all the alternatives that could be used in the target text, but I find it very rewarding. I read most of the fantasy books mentioned in this thesis, so the overall knowledge of the topic helped me a lot.

It is very important to have a solid viewpoint on the source text and to do a thorough research to determine the most suitable forms of transferring the text from one language to the other.

I hope I will be able to use the experience gained by translating this awesome book in my future, either in translation projects done purely for fun or on the professional level.

7 Anotace

Anotace

Cílem mé bakalářské práce byla analýza překladu první kapitoly knihy *Empire in Black and Gold* od Adriana Tchaikovského a překladatelského procesu s tím spojeného. Rozebíraný překlad je první verzí odesílanou do nakladatelství. První verzí proto, že jsem chtěla vysledovat vliv zadavatele na výslednou formu textu. Překládaná kniha patří do žánru fantasy a je specifická svým námětem, proto jsem před samotný překlad umístila ještě medailonek autora, jeho inspirace a popis specifík překladu knihy v tomto žánru. Pro lepší orientaci v překladu přidávám popis fikčního světa v knize.

Dále se v práci zabývám jednotlivými stylistickými a lexikálními elementy obsaženými ve výchozím a cílovém textu, s přihlédnutím ke konvencím v překladech fantasy literatury. Následně se zabývám klasifikací nejčastějších chyb, opravených korektory, a jejich možným původem.

Práce obsahuje několik příloh. Jmenovitě interview s autorem, mapu světa a text kapitoly po editorských i redaktorských korekturách.

Annotation

The aim of my bachelor thesis was to translate the first chapter of *Empire in Black and Gold*, a book written by Adrian Tchaikovsky, and subsequently analyse the process of the translation itself. The translated text is a first version sent to the publisher, mainly because I wanted to document the changes that will occur in the text during the process of adjusting by editors. The genre of translated book is not so common – it is a fantasy book, it belongs to the epic fantasy subgenre to be more specific. I have therefore written an introduction about the author himself, his inspiration and the characteristics of the genre, that could be problematic when comes to translating. I have also added a description of the world described in the story, for a better understandment of the translation.

The analytical part of the thesis is focused on the stylistic and lexical elements both in the source and target language, some of them are supplied with a comment regarding the conventions of the Czech translations of fantasy literature. Last analytical part consists of analysis of mistakes made by me that were revealed by the editors.

Thesis has several addendums. Interview with the author of the book, the map of the world described in the story and the final version of the chapter after all the editations.

8 Fantastická terminologie

8.1 Hry na hrdiny a Dračí doupe

Termín „hra na hrdiny“ vznikl jakožto český ekvivalent anglického „role-playing game“⁶⁸. Existuje několik druhů her na hrdiny, ale jedno mají společné – hráč si v mezích pravidel daného fikčního světa vytvoří postavu – pojmenuje ji, vymezí její vlastnosti a posléze za ni hraje. Hry se dělí podle způsobu, jakým za ni hraje.

- *deskové hry* – v angličtině se vžilo označení „pen and paper“, díky faktu že se hráči ve většině případů neobejdou bez tužky a papíru, kde zapisují vývoj své postavy. Posun v příběhu probíhá za pomoci vyprávění jednotlivých hráčů. Jednotný tok příběhu řídí předem daný „Gamemaster/Pán jeskyně“. Jako první desková hra na hrdiny vznikla Dungeons & Dragons (dále jen D&D) v roce 1974. Mezi nejrozšířenější české alternativy patří fantasy hra Dračí doupe (vydaná nakladatelstvím Altar). V České republice bývá právě proto občas zaměňován termín „Hra na hrdiny“ za „Dračí doupe“.
- *počítačové hry* – vedení postavy příběhem obstarává herní engine. Z nejnovějších by se daly zmínit např. poslední dvě hry od Biowaru – Dragon Age: Prameny (2009) a Mass Effect 2 (2010)
- „*hraní naživo*“ - viz „LARP“

8.2 LARP

Akronym anglického „live action role-playing“, jenž označuje fenomén, který vznikl během sedmdesátých let minulého století, během osmdesátých zažil velký rozkvět a během devadesátých let se rozmohl i v České republice.

Jak sám název napovídá, jedná se o hraní rolí, které se dá připodobnit k divadlu, ale na rozdíl od zinscenovaného představení se u LARPů jedná z velké části o improvizaci. Každá osoba ředstavuje fikční postavu a hraje za ni *vlastními činy*. Často si účastníci pro větší věrohodnost hry připraví kostýmy a zbraně (ty mívají většinou jen symbolický charakter a jsou zhotovovány tak, aby se minimalizovala možnost zranění – mezi známé materiály patří např. *Jekor* nebo kobercoviny s

68 Wikipedia. *Role-playing game*. 25. červen 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/Role-playing_game>

podobnou strukturou, dále také různé druhy pěnových hmot kombinované se dřevem).

Nejobvyklejší jsou LARPy inspirované deskovými hrami na hrdiny či knihami z žánru fantastiky, dále je pak možné se setkat i s historickými hrami, mezi kterými převládají akce zasazené do období viktoriánské Anglie. Může se jednat o hraní jak ve volné přírodě, tak ve městě či specificky dané budově.

Termín „LARP“ nebo také někdy „larp“ se mezi českou hráčskou komunitou vžil a přešel tak do češtiny jakožto výpůjčka z původního jazyka. Zatím se nenašel stejně výstižný český protějšek.

Ráda bych také zmínila, že se našly i akademické práce – jmenovitě publikace Susan Dentové – které uvádějí termín „LARP“ a „LARPer“ (neboli účastník LARPů nebo také hovorově „larpař“), jakožto plnohodnotné přídavky anglického jazyka⁶⁹.

8.3 *Steampunk*

Jak Ondřej Neff zkratkovitě uvádí v knize *Jak blufovat o sci-fi*: „V Americe se vyrojilo tolik příběhů, odehrávajících se v alternativním 19. století, že se ujal tento název „parní punk“.“⁷⁰ Tato definice je sice zjednodušená, ale v podstatě obsahuje základní důležité informace. V době, kdy se v Americe rozmohl *cyberpunk* (literární směr zaměřený na popis společnosti v technicky vyspělé době kybernetických sítí, nanobotů, atd.) se nedlouho potom jako reakce na tento žánr vymezila i skupina spisovatelů, která psala o době minulé, kdy se ještě používaly parní stroje (popř. o dystopických světech ve kterých se parní stroje nepřestaly používat a pokrok tak šel jinou cestou).

Tento žánr pak pronikl i do komiksu (*Liga Výjimečných*), hudby či filmu (za steampunk by se dal považovat i český film Karla Zemana *Vynález zkázy*).

S postupem času se vytvořilo několik subžánrů stempunku jako jsou historický steampunk, apokalyptický steampunk, či fantasy steampunk (kde se steampunkové technologie používají ve fikčním světě, jenž se nemusí tak úplně řídit historickými reáliemi).

Charakteristické je využití nejen specifických technologií, ale i materiálů jakými jsou měď, mosaz, železo, dřevo, sklo, kůže nebo třeba slonovina.

69 Dent, Susie. *Larpers and Shroomers: The Language Report*, Oxford University Press (USA), 2004, ISBN: 978-0198610120

70 Neff, Ondřej. *Jak blufovat o sci-fi*, 1. vydání, Praha: Tallpress 1999. str. 25 ISBN 80-7197-096-4

8.4 *Současná fantasy*

Fantasy odehrávající se ve světě podobném našemu současnému, reálnému až na fakt, že v na první pohled obyčejném světě lze potkat nadpřirozené bytosti a magie je sice skrývaná, ale jinak na denním pořádku. Termín „současná fantasy“ se velmi často zaměňuje s termínem „urban fantasy“, tedy s fantasy ve které hraje důležitou roli i prostředí ve kterém se odehrává děj – v prostředí města.

8.5 *Humorná fantasy*

Fantasy, jejímž hlavním úkolem je pobavit a přitom třeba i parodovat zaběhnutá klišé žánru. Mezi nejznámější spisovatele patří Terry Pratchett, další známou tváří je například John Moore, který napsal takové knihy jako *Zabij a zachraň* (*Slay and Rescue*) či *Nepohledný princ* (*Unhandsome prince*).

9 Elektronické zdroje

9.1 Jazykověda

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.; *Internetová jazyková příručka*, 2008

<<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.; *Naše řeč*, 2008 <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>>.

Harper, Douglas. *Online etymology dictionary*. 2001 - 2010 <<http://www.etymonline.com/index.php>>.

9.2 Audio a video podklady

Wirtualna Polska > Czat, *Platforma nowych znajomości - Adrian Tchaikovsky*, 11. května, 2009

<http://czat.wp.pl/id_czata,3529,zapisvideo.html>.

Daily Motion, *Adrian Tchaikovsky Interview*, 14. únor, 2009 <http://www.dailymotion.com/video/x8df8h_adrian-tchaikovsky-interview_creation>.

Comic book outsiders Episode 70, 3. únor, 2010

<http://media.libsyn.com/media/comicbookoutsiders/Comic_Book_Outsiders_Episode70.mp3>.

Pan Macmillan Podcast. *Adrian Tchaikovsky discusses Shadows of the Apt*.

<http://www.panmacmillan.com/assets/dragonfly_falling.mp3>

(rozhovory ve formátu mp3 jsou přiloženy na CD)

9.3 Relevantní internetové odkazy o autorovi

Tchaikovsky, Adrian, *Shadows of the Apt**, Pan Macmillan, 2008 - 2010 <<http://shadowsoftheapt.com/>>

Long, James. *About the author : Shadows of the Apt*, 23. únor, 2010 <<http://shadowsoftheapt.com/about-the-author>>.

Kucharska, Marta, *Wywiad z Adrianem Tchaikovsky*, 14. listopad, 2009 <<http://gameexe.pl/Wywiad-z-Adrianem-Tchaikovsky-a1827.html>>.

Rose, Neil. *Solicitors turned authors reveal what it takes to get published*, 18. prosinec, 2008

<<http://www.lawgazette.co.uk/features/solicitors-turned-authors-reveal-what-it-takes-get-published>>.

Mihai „Dark Wolf“. *Dark Wolf's Fantasy Reviews: Interview Adrian Tchaikovsky*, 14. leden, 2009

<<http://darkwolfsfantasyreviews.blogspot.com/2009/01/interview-adrian-tchaikovsky.html>>.

Elder, Emma. *Geek Planet Online: The Fascination nation - Interview: Adrian Tchaikovsky*. 28. leden, 2009

<http://www.geekplanetonline.com/index.php?option=com_content&view=article&catid=61%3Ainterviews&id=

* Webová stránka obsahující novinky, informace jak o autorovi a jeho knihách, tak o světě ve kterém se knížka odehrává. Je možno tam najít mnoho bonusových informací od map přes krátké povídky autora či hostujících spisovatelů až po tzv. „fan art“.

326%3Ainterview-adrian-tchaikovsky&Itemid=6>.

Tomio, Jay. *On the Spot at BookSpotCentral – Adrian Tchaikovsky interview*. 26. září, 2008 <<http://www.bscreview.com/2008/09/on-the-spot-at-bscreview-interview-adrian-tchaikovsky/>>.

Suciu, Liviu. Interview with Adrian Tchaikovsky, 20. srpen, 2009 <<http://fantasybookcritic.blogspot.com/2009/08/interview-with-adrian-tchaikovsky.html>>.

9.4 Entomologické podklady

Kolektiv autorů, *Internetová encyklopedie rostlin, hub a živočichů*. Biolib, 1999-2010, <<http://www.biolib.cz/cz/main/>>.

Pechlát, Jakub. *Entomologie – nauka o hmyzu*. 2. leden, 2008 <<http://www.hmyz.net/>>.

Mancabelli, Andrew. *Symbolic meaning and emotion in Japanese ethnozoology*. květen, 2002 <<http://www.yamabushiantiques.com/ANDY%20Collection/SymbolicMeaningandEmotioninJapaneseEthnozoology.pdf>>.

9.5 Jiné

Ministerstvo vnitra. *Statistiky – Četnost jmen a příjmení*. 2010 <<http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>

Strickland, Jonathan. *How Steampunk Works*. HowStuffWorks, Inc. 1998-2010 <<http://electronics.howstuffworks.com/gadgets/other-gadgets/steampunk.htm>>

Straková, Markéta. *Steampunk. Viktoriánské inspirace, aluze a hra s reáliemi v současné literatuře pro děti a mládež*, 2/2009, s. 93-101. <www.osu.cz/dokumenty/monitoringmedii/18.pdf>

Glogar, Karel. *K překladau názvů míst a vlastních jmen v díle J.R.R. Tolkiena Pán prstenů*. 2003 <http://www.phil.muni.cz/~jirka/children/children1/glogar_tolkien.rtf>

Wikipedia. *List of literary genres*. 19. Květen, 2010 <http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_literary_genres>.

Wikipedia. *Myrmidons*. 9. Červen, 2010 <<http://en.wikipedia.org/wiki/Myrmidons>>.

Segerman, Will. *Blunderbow*. 20. srpen, 2008 <<http://www.willsegerman.com/2008/12/blunderbow.html>>.

9.6 Obrazová příloha

Stephen. *Shadows of the Apt week – Day Two*. 27. červenec, 2010 <<http://stevesfantasybookreviews.blogspot.com/2010/07/shadows-of-apt-week-day-two.html>>.

Sullivan, Jon. *The Art of jon Sullivan*. <<http://www.jonsullivanart.com/GALLERY-XXXXX.html>>.

Flannelcat. *Blunderbow*. 14. prosinec, 2009 <<http://flannelcat.livejournal.com/326749.html?thread=2017373>>.

Segerman, Will. *Blunderbow*. 20. srpen, 2008 <<http://www.willsegerman.com/2008/12/blunderbow.html>>.

10 Knižní zdroje

10.1 Fantastika a fikční světy

Neff, Ondřej. *Jak blufovat o sci-fi*, 1. vydání, Praha: Tallpress 1999. ISBN 80-7197-096-4

Doležel Lubomír, *Heterocosmica : fikce a možné světy*, 1. vydání, Praha: Karolinum 2003. ISBN 80-246-0735-2

Fořt, Bohumil. *Úvod do sémantiky fikčních světů*. 1. vydání Brno: Host 2005. ISBN 80-7294-165-8

10.2 Jazykověda

Bareš, Karel. *Transpozice mezi angličtinou a češtinou. In: Překlad odborného textu..* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1977.

Čechová Marie a kol. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV Nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-00-3

Čermák, František. *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0154-0

Lotko, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. ISBN 80-7067-965-4

Strahl, Vlastimil. *Klíč k výslovnosti cizích vlastních jmen v češtině*, Praha: Karolinum, 1999

10.3 Knihy o překladatelství a překladu

Knittlová, Dagmar; Grygová, Bronislava; Zehnalová, Jitka. *Překlad a překládání*. 1. vydání, Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. ISBN 978-80-244-2428-6

Knittlová, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0143-6

Levý, Jiří. *Umění překladu*, 3. vydání upravené a rozšířené druhé verze, Praha: Ivo Železný, s.r.o., 1998. ISBN 80-237-3539-X

Šabršula, Jan. *Teorie a praxe překladu*. 2. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. ISBN 978-80-7368-372-6

Hopkinson, Christopher. *Shift of explicitness in translation*. 1. vydání, Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. ISBN 978-80-7368-530-0

Kufnerová, Zlata a kol. *Překládání a čeština*, 1. vydání, Ústí nad Labem: H and H, 2003. ISBN 80-85787-14-8

Fišer, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces*. Brno: Host, 2009. ISBN 978-80-7294-343-2

Kolektiv. *Antologie teorie uměleckého překladu*. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7042-667-5

11 Přílohy

1. Interview s autorem

The world of Shadows of the Apt was developing over fifteen years. I read that you have written several books during that time. Were all of them situated in the world of Shadows of the Apt? (Having a regular day job and writing books... When do you sleep?)

AT: Before Empire came out, I'd written numerous other books, and none of them in that world. The world evolved as a setting for a role-playing game initially. All the other books got rejected (although I plan to re-write some in the future, the most recent of them that would be worth reworking). Before I started Empire I knew somehow that this was going to be a bigger effort, and a more important one, so I decided I would take up a setting I'd put a lot of work into, hence the insect-kinde. And as for sleep, it's a luxury at the moment.

The world described in books and short stories shows an incredible amount of work, that was put in it. From the phrasemes used by the characters, to the systems of government of each nation. And the insect variations of classical fantasy creatures. In interviews you have named many things that were partially an inspiration for some aspects of the world (Ancient Greek setting, etc.)... how do you (or don't) keep order in echoing things in your texts?

AT: The ideas themselves usually start off fairly clearly. Where I have to consciously intervene is when they start to bleed into one another. For example, way back in the beginning the Commonweal to the north was also an Empire, and I realized I had to take steps to bring out its unique qualities, to stop it blending into the Wasps.

What about names? How do you pick names for the characters in your books? Because there is evidence of a systematics here and there. As you have mentioned in one of your previous interviews, the name of Mantis duelist Tisamon was inspired by Tisamenus, Greek soothsayer, and many Inapt characters - or more precisely Moths and Mantises - have sort of ancient greek-sounding names (Achaeos, Archedamae, Nicrophos), then there are Beetles with surnames more or less derived from their field of work. But on the other side there is a bit baffling naming system of Dragonflies, and Tynisa, whose name was inspired by a real-life person. (How did you come up with poor Cheerwell?)

AT: Most of the races in the book have naming conventions, and many are classically inspired (Moths, Spiders, Ants, Mynan Soldier Beetles, Mantids etc.). Fly-kinde have names with vowel endings that denote gender, and a special honorific for what they refer to as a nobility, but what is really just the top few leading families with money (and then there are the Solarnese Flies who have decided that they're *all* noble, but that's another story). The Commonweal, which disdains contact with the outside world, has names that are confusing to Lowlanders, with a family name first, and a very different aesthetic to them, especially as they have a hanging ,e' vowel for the end of many names that isn't found much elsewhere – so Salme Dien's family name comes out as „Sal-meh“ with a very short second syllable, which explains why the Lowlanders call him „Salma“. Beetle-kinde names are something of a special case, arising from their origin as slaves of the Moths. The Moths generally gave them pet names based on their characteristics or skills, and almost all Beetle names are descriptive, or corruptions of descriptions. Beetles also adopted family names, which are rare elsewhere, because family structure was something that they kept to themselves, that their masters could

not interfere with. Cheerwell is unfortunate in the name her parents gave her, but such names are not unusual (especially for women, as Beetle society is a little chauvinistic). As for the ,mon‘ suffix that is found in a number of different cultures (Tisamon, Kymon etc.), well, that’s another story...

I must admit, that beside preferences (about favourite or less-favourite characters) I really enjoyed translating Scuto. He uses interesting phrases and he doesn’t hold back when he talks. Which character or characters dialogue was most fun to write?

AT: Without a moment’s pause I’d have to say the villains. Thalric, the antihero, is great fun, as is Teornis (who isn’t a villain but should be). Some of the best lines go to the mad artificer Dariandrephos, especially in book 4 where he gets to expound his philosophy at some length. Hokiak is also fun to write, a down-to-earth rogue quite like Scuto.

Besides occasional elaborate cursing of the artificers, characters in the book are pretty much polite. What do you think about swear words in literature?

AT: In all honesty it’s very difficult to write believable in-character swearing, and using modern words breaks the illusion, for me. One of the big problems is, of course, the lack of any religion or concept of god amongst the kinden, which removes a very rich vein of oaths and curses.

It is a common rumour, that male writers have sometimes problems writing a believable woman character and vice versa. Characters in your books are all pretty much believable, very human, each and every one having their own worries and feelings. But still – what about you and heroines of your books, how do you get along?

AT: I think we get on ok, to be honest. It’s true, and there are a lot of series out there that have everything else going for them except female characterisation – but then that’s a pretty big thing to be lacking given that you’re turning your back on half the population. From Howard to Tolkien to the modern day, it’s a justified grievance a lot of people have with a great deal of fantasy. It’s always unwise for a male writer to say that he’s cracked it, but I hope I’ve done my female characters justice – Che, Tynisa, Felise Mienn and the rest - that they have depth, that they advance the plot, and that they live and breathe as much as the men.

World of *Shadows of the Apt* started originally as a world for RPG. Some people told me, that it kind of shows. I haven’t noticed besides a few weapon names taken from RPGs of all sorts... maybe it is the fact, that people who creates „fictional worlds“ to play RPG in are more precise about details?

AT: Using a setting as an RPG is actually a very good way of fleshing it out. World building is very important to me, and having a group of independant minds tramp about over your world is a good way to find out where the cracks are. Also, and probably more importantly, the simple act of running an RPG, of creating your own world for it in the level of detail that a good game world needs (I almost never use pre-generated worlds for running games) is very good training for making book worlds – almost all the current crop of fantasy writers seem to have been gamers once upon a time, and I’m certainly not the only one who’s had the advantage of exploring his world via a game (Erikson & Esselmont the obvious examples).

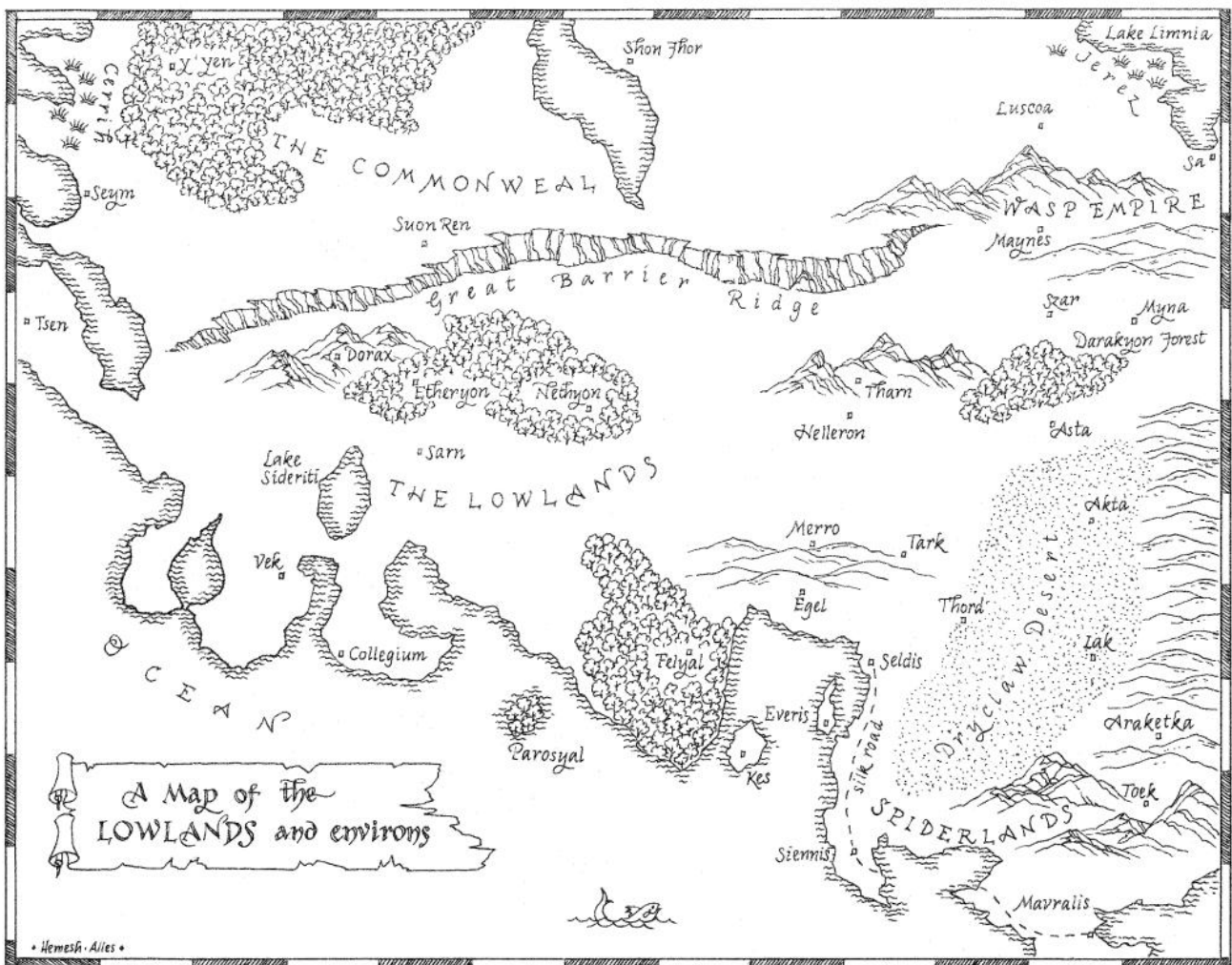
Such as is an insect-kindens contraception and halfbreeds. May we find more about „bees and butterflies“ in print or on the webpage someday?

AT: I really have tried to find a place for that in the books – hasn't come yet, and the website is more likely. The Beetle-kindens, especially, are just too prudish to talk about that kind of thing.

Few years back, you were drawing comic strips (which were making fun of the classical RPG archetypes as it seems), could you tell more about them?

AT: Ah well, that was a while ago. I did some gaming cartoons for a couple of D&D websites, under the heading „Big Stick“ (I swear this was before Burlew's „Order of the Stick“, and no relation...) and I also did some office-based cartoons called „Smash the System“, about a guy who has a viking working on the desk next to his. This second cartoon went up on the BBC Berkshire site, and I'm very proud of it. It's still up, I think. Cartooning is one of those phenomenally time-consuming things that I want to go back to „when I have more time“.

2. Mapa světa

3. Verze textu po korektorských a redaktorských úpravách

Když Stenwold asi podeváté sáhl po dalekohledu, podotkl Marius: „Stejně to nejdřív poznáš podle zvuku.“

Rozložitý muž se zarazil a pak se na Maria nechápavě zadíval, dalekohled stále na půli cesty k oku. Jak obránci spěchali na svá místa na hradbách a u bran, vypadalo městské opevnění ze třetího patra jejich útočiště jako masa černé a rudé. „Jak to myslíš, podle zvuku?“

Marius, který seděl na podlaze a zády se opíral o zeď, k němu vzhlédl. „To, co slyšíš teď, jsou muži dodávající si odvalu před bojem. Až boj začne, ztichnou, ale jen na chvíli. Pak se seberou a uslyšíš zase něco jiného.“ Na Maria to byl dlouhý proslav.

Stenwoldovy uši mohly dokonce i odsud zachytit neutuchající šum od bran. Neochotně sklonil dalekohled: „Jestli všechno půjde podle plánu, tak to bude pořádná šupa, až se nepřátelé přiblíží.“

„Tak poslouchej a počkej si na to,“ pokrčil Marius rameny.

Zdola se ozval rychlý klapot kroků, jak někdo stoupal po schodech. Stenwold sebou trhl, ale Marius jen utrousil „Tisamon“ a opět se ponořil do vlastních úvah. V pokoji pod nimi bylo devět mužů a žen, kteří byli oblečeni ve stejné helmě a kroužkovém brnění, jako měl on, a byli mu tak podobní, jako by patřili k jedné rodině. Stenwold věděl, že jejich myslí včetně té Mariovy jsou propojeny, že se vzájemně se dotýkají jedna druhé, že jejich myšlenky volně plynou od jednoho k druhému. Nedokázal si představit, jaké to asi je.

Tisamon vtrhl dovnitř, vysoký a bledý, s tváří zkřivenou vztekem. Stenwold už už otvíral pusku, když muž vyštěkl: „Není po ní ani stopa. Nepřišla.“

„No, vždycky se-“ začal Stenwold, ale vysoký ho přerušil.

„Nenapadá mě jediný důvod, proč by nemohla přijít, kromě jednoho,“ Tisamon to skoro vyplivl. Málodky, skutečně jen výjimečně ho Stenwold viděl rozzlobeného a kdykoliv se tak stalo, tekla krev. Tisamon patřil k lidu Kudlanek, který byl za dávných časů považován za nejvražednější zabijáků Nížin. I když čas jejich největší slávy dávno pominul, stále nebylo radno si s nimi zahrávat. V boji byli nedostizní, ať už se jednalo o duel nebo šarvátky s mečem, a Tisamon byl mezi nimi mistrem, byl to nejnebezpečnější bojovník, jakého kdy Stenwold poznal.

„Zradila nás,“ konstatoval Tisamon suše. Z jeho hranaté tváře jako by se náhle vytratil veškerý výraz. Ale to jen proto, že zuřil uvnitř.

„Určitě... určitě má nějaký jiný důvod,“ začal váhavě Stenwold. Chtěl bránit jejich nepřítomnou přítelkyni a zároveň neobrátit spolubojovníkův hněv proti sobě, ale i tak si ho Tisamon změřil chladným, nenávisným pohledem. Neměl zbraň, ale ani ji nepotřeboval. Na to, aby Stenwolda bez námahy roztrhal, mu stačily jeho vlastní ruce a ostré kostěné ostny, které mu vyrůstaly z předloktí. „To nemůžeš vědět, Tisamone...“

„Poslouchejte,“ přerušil je najednou Marius. A když se Stenwold zaposlouchal, zjistil, že od bran už k nim nedoléhá žádný hluk.

A pak to přišlo: řev tisíců hrdel se přelil přes střechy Myny a dosáhl až k nim. Útok na město začal.

To zchladilo i Tisamonův hněv. Stenwold chvíli zápolil s dalekohledem, doklopýtal k oknu a málem přístroj upustil. Když ho konečně přiložil k oku, ruce se mu třásly tak, že ho nedokázal udržet v klidu. Obraz chvíli tančil po strážním domku a opevnění a pak se konečně ustálil. Stenwold viděl černá a rudá brnění mynské armády, vojáky mířící kušemi nebo připravující děla. V omezeném okruhu, který mu dalekohled poskytoval, viděl, jak se balisty a vrhače kartáčových strel ve zběsilém tempu spouštějí a posílají svůj náklad do vzduchu. Mezi černou a rudou se teď objevila i černá a zlatá. První vlna Vosích oddílů se na město snesla v třpytivých zástupech – vojáci v lehkém brnění v barvách Impéria přelétali přes opevnění a vzduch kolem jejich ramen se chvěl při tanci průsvitných křídel. Na vteřinu si je Stenwold spletl s hmyzem, podle něhož si dali jméno, ale ve skutečnosti tam vysoko ve vzduchu byli obrnění muži s křídly na zádech a zbraněmi v ruce. Snegli se na obránce stojící na zemi s kopími a meči, stříleli na ně šípy a šipky z kuší, vrhali oštěpy. Když obránci zamířili svými kušemi nahoru na útočníky, Stenwold spatřil zářivé jiskření, jak útočníkům z dlaní vyšlehl zlatý oheň – smrtící Dar Vosího lidu.

„Každou chvíli by to mělo spustit,“ zašeptal Stenwold, jako by se bál, že ho nepřítel vzdálený stovky yardů uslyší. Od opevnění k němu doléhalo pravidelné dunění, jak obrovské mynské katapulty vrhaly těžké kusy kamene na pozemní vojsko, které se k hradbám přibližovalo.

„Jsou u brány.“ Marius měl pořád stejný nepřítomný pohled, ale Stenwold věděl, že jeden z jeho mužů je na některé ze střech blíže centru dění a pozoruje situaci za něj.

„Teď už to musí určitě spustit,“ prohlásil Stenwold. „Musí.“ Pokusil se zaměřit roztřesený dalekohled na bránu, viděl, jak se prohnula dovnitř, a slyšel ránu, jak do ní narazilo beranidlo. „Musí,“ zopakoval naprázdno, protože se nestalo nic. Tolik času strávil tím, že s mynskými řemeslníky pečovali zem před branami střelným prachem, a teď se nestalo *vůbec nic*.

„Možná něco udělali špatně,“ podotkl Marius. Beranidlo znovu udeřilo do železem pobité brány a ta bolestně zasténala, jako by byla živá.

„V podstatě jsem jim koukal přes rameno,“ zavrtěl Stenwold hlavou. „Bylo to připravené spustit. Jak by mohli... Někdo musel...“

„Atryssa nás zradila,“ vyslovil Tisamon téměř měkce. „Teď už o tom není pochyb. Kdo jiný znal náš plán? Nebo si myslíš, že by lidé Myny prodali své vlastní do otroctví?“

„To... to nemůžeš vědět,“ Stenwold cítil, že Tisamon ji dávno odsoudil. Atryssu, kterou tak netrpělivě očekávali a která tu teď tolik chyběla, a teď ještě tohle...

„Pavoučí lid,“ odplivl si Tisamon a pak to zopakoval s ještě větším opovržením a nenávistí: „Pavoučí lid!“ Předvoj Vosí armády byl na zdech opevnění zapojený do stovek menších šarvátek se štítů obránců. Tisamon zuřivě skřípal zuby: „Já to věděl! Věděl jsem, že nikomu z Pavoučího lidu se nedá věřit! Proč jsme ji vůbec přijali mezi sebe? Proč... proč jsme jí důvěřovali?!“ Zatínal pěsti, až mu zbělaly klouby, třásl se, v očích šílenství. Ostny na předloktích se mu nebezpečně naježily v touze po krvi. Stenwold hleděl přímo do jeho tváře, ale ani neslyšel, co Tisamon říká. Místo toho mu běželo hlavou, co zůstalo nevyřčené, a necítil strach, jen hroznou lítost. Pavoučí lid, jak říkal Tisamon. Tak zákeřný a nevyzpytatelný, jak jen jeho pojmenování naznačovalo. A přesto, navzdory tisícileté nenávisti mezi Kudlankami a Pavouky, ji Tisamon přijal do svého života a otevřel jí duši. Atryssa nezradila jen své přátele a lid Myny, zradila hlavně Tisamona a on nemohl snést bolest, kterou mu to přineslo.

„Bylo to už dávno,“ řekl Marius tiše. „Dokonce ani Pavouk by nemohl předvídat, kolik se toho za tu dobu stalo.“

Tisamon byl sinalý vzteky a vypadalo to, že se na něj vrhne, ale v té chvíli, se strašlivým skřípotem namáhaného kovu a ohlušujícím praskotem tříštícího se dřeva, brána povolila.

První projel stroj s beranidlem. Stenwold nepotřeboval žádný dalekohled, aby viděl masivní trup z mosazi a ocele. Vůz neohrabaně přejížděl trosky, které vytvořil, a chrлил kouř z komínů. Na plošině vozu se kymácela balista, napolo uvolněná, jak ji poničilo dělostřelectvo obránců. V kovových bocích měl stroj průzory, které plivaly šipky z kuší a jiskřivou energii Vosího Daru. Po obou stranách se rojila pěchota bez štítů, ozbrojená jen oštěpy. Kryti brněním, které bylo příliš těžké pro let, vytlačovali obránce rozmístěné u bran čistě silou, zatímco jejich okřídlené jednotky začínaly létat nad městem. Ochránci byli velmi disciplinovaní, štíty těsně semknuté k sobě, jak se snažili nevpustit dovnitř nepřátele. Těch bylo ale příliš mnoho, útočili současně zepředu i shora. Nakonec se linie obránců prolomila a tak museli začít ustupovat.

„Musíme hned opustit město,“ varoval ostatní Stenwold. „Nebo se odsud nedostaneme vůbec. Někdo se musí dozvědět o tom, co se tady stalo. Musíme varovat Nížiny!“

„Nížiny to nebude zajímat,“ oponoval Marius, ale už byl na nohách a připraven jít. Stenwold věděl, že jeho vojáci budou se štíty, meči a kušemi připraveni pod nimi. Rychle sbíhali po schodech, protože věděli, že jejich jediný trik selhal, že Vosám už nic nezabrání Mynu obsadit. Armáda Vos měla pět mužů na každého obránce, kterého město dokázalo sehnat.

Co jsme to jen za partu, pomyslel si Stenwold, když sbíhal ze schodů, poslední jako vždycky. První šel Marius, opálený a tmavý, pevně stavěný jako všichni z jeho rasy: opustil své lidi, aby přišel sem. Stal se z něj odpadlík, aby mohl bojovat proti nepříteli, o kterém jeho město nevěřilo, že existuje. Za ním scházel Tisamon, stále zmítaný vztekem, a přesto ten nejelegantnější muž, jakého Stenwold kdy poznal. Jeho kožený prošivaný kabátec byl zelený a zlatý, nosil dokonce i slavnostní sponu Mistra zbraní. Stenwold ho nikdy neviděl bez ní a věděl, že bojovník se své cti a svých záští drží jako tonoucí onoho pomyslného stěbla.

A pak jsem tu ještě já: tmavé pleť a s řídnoucími vlasy, velký, zavalitý a těžkopádný. Můžu snad za to, že mí lidé mají tak těžké kosti? Oblečení ze surové kůže, vyšívaná zástěra, za opaskem těžké pracovní rukavice, na krku se mi houpou ochranné brýle. Na první pohled by ve mně nikdo nepoznal bojovníka. A přesto jsem teď tady a o stehno mi pleská kuše.

V pokoji pod nimi už byli Mariovi vojáci dávno v pohotovosti a na nohou. Někteří svírali těžké čtvercové štíty a meče, jiní štíty odhodili a chopili se kuší. Dva z nich nesli zavazadla: těžký kožený vak se Stenwoldovým náradím a dlouhou dřevěnou bednu. Právě když se Stenwold začal rozkoukávat po místnosti, odstrčili závoru a prudce otevřeli dveře. Dva z nich okamžitě vyrazili ven, štíty před sebou. Stenwold si uvědomil, že se zastavil na půli cesty dolů, příliš vyděšený pomyšlením na chvíli, kdy vyjde zpod ochrany střechy, a nic už nebude stát mezi ním a nepřátelskými střelami. Tisamon a většina vojáků už byli pryč. Marius na něj nicméně čekal, v pohledu nevyslovenou naléhavost.

„Už jdu,“ řekl Stenwold a nenáviděl se za svůj třesoucí se hlas. Sbelhal dolů těch pár schodů a nervózně zašátral po své kuši.

„Nech to být, hlavně sebou pohni,“ nařídil Marius a byl venku. Za Stenwoldem uzavírali skupinu další dva vojáci.

A pak byli na otevřeném prostranství. Zvuky boje se ozývaly velmi blízko, blíž než by Stenwold čekal, ale na ulicích nebyla žádná krev. Zatím. Obyvatelé Myny byli také venku, ale přesto viděl jen málo úzkostlivých tváří. Muži i ženy, dívky i chlapci příliš mladí na to, aby se něčeho takového vůbec účastnili, všichni svírali v pěstích nože, meče a hole. A čekali.

Podle Mariova neslyšného rozkazu se vojáci zformovali: štíty vpředu a vzadu, Stenwold, zavazadla a kuše uprostřed. Marius byl připravený a ostrým tempem vyrazil v čele jednotky po úzké ulici. Temná brnění jeho vojáků zajistila, že lidé jim rychle uhýbali z cesty, aniž by se museli s někým dohadovat nebo někde tlačit.

„Nedokážu běžet tak rychle jako tvoje jednotka,“ stěžoval si Stenwold. Cítil, že není schopný držet krok, a jen čekal na moment, kdy do něj zezadu někdo narazí nebo o něj zakopne. „Kde je vlastně Tisamon?“

„Někde poblíž.“ Marius se neohlédl ani nenaznačil rukou směr, ale Stenwold koutkem oka zachytil kudlančího válečníka, proplétajícího se zkušeně davem, jak se neustále zastavuje a ohlíží směrem k bráně. Měl nasazenou svou pancéřovanou rukavici s čepelí, jejíž lehce zahnutý konec mu vybíhal těsně nad prsty. V jednom momentě trčela jako čepel meče, o okamžik později byla složená podél jeho paže. Byl to prastarý nástroj jeho lidu a Stenwold by ho označil za směšnou starožitnost, nebýt toho, že měl možnost vidět, co s ním Tisamon dokáže.

„A co tvůj muž u brány?“ zavolal na Maria a zoufale se snažil udržet krok s ostatními.

Dostalo se mu stručné odpovědi: „Je mrtvý.“

„To je mi líto.“

„Nech si svou lítost na chvíli, kdy budeš znát konečný stav,“ odpověděl Marius. „Ještě z toho nejsme venku.“

Mezi lidmi Myny se šířil rozruch a nebylo to kvůli průchodu malé skupinky cizinců, mířící k přistávací ploše. Stenwold si uvědomil, co to znamená. Všude kolem nich mávali obyvatelé města meči, pracovními kladivy nebo jednoduchými dřevěnými palicemi. Dobýt tohle město nepůjde ani rychle a ani lehce, ale nakonec bude stejně patřit Vosám. Jejich sen o světě tvořeném jen černou a zlatou nepřijímal kompromisy.

Stenwold patřil k Lidu Brouků V Nížinách byl jeho lid znám řemeslnou zručností a průmyslem, a dokonce, jak si rád myslel, byli Brouci známí pro svou dobročinnost a vlídnou životní filozofii. Lidé Myny byli jeho vzdálení příbuzní, patřili k nějaké odnoži broučí rasy. Teď jim ale nemohl nijak pomoci. Nebyl schopný se soustředit na nic jiného než na útěk.

Přešel přes něj stín, jak nad nimi jako černožlatá šipka přeletěl první voják vosího předvoje. Další tři následovali a za nimi ještě tucet dalších. Pohybovali se stejným směrem, kterým běžel i Stenwold.

„Míří k přistávací ploše. Chtějí zničit létací stroje!“ vykřikl varovně.

A pak si přál, aby raději vůbec nepromluvil – Marius a jeho muži ještě zrychlili. Teď ulicemi města téměř sprintovali, i přes svá brnění bez námahy, a on ze všech sil běžel v kleci tvořené jejich štíty, s žaludkem jako na vodě a srdcem, co se chystalo rozskočit. Za sebou uslyšel

výkřiky a udělal tu chybu, že se otočil. Vypadalo to, že někteří z útočníků nemířili k přistávací ploše, ale zastavili se, aby si zastříleli na obyvatele shromážděné v ulicích. Vrhali po nich zlatý oheň, oštěpy, stříleli šípky z kuší. Kroužili nad nimi a opětovně na ně nalétávali, aby mohli znovu vypustit své střely. Tohle nebyl žádný organizovaný útok, byli jako masa ztělesněné nenávisti, jediným jejich cílem byl masakr a krveprolití. Stenwold zakopl, když na ně šokovaně zíral, ale žena za ním ho chytla za paži a vytáhla ho zpátky na nohy, aniž by ztratila krok.

O chvíli později byla jeho zachránkyně zasažena. Ozvalo se lupnutí a zapraskání, vzduch naplnil zápach spáleného masa a horkého kovu. Žena klesla na koleno. Stenwold se obrátil, aby jí pomohl, ale téměř přepadl přes muže, který se natahoval, aby jí pomohl vstát. Vosí lehkooděnci byli ve vzduchu všude kolem, přelétali jim nad hlavami nebo se střemhlav vrhali na obyvatele města, aby je zahnali pryč z ulic. Šípka z kuše dopadla na zem za Stenwoldem a ještě poskočila, jako by byla živá.

Zraněná žena byla znovu na nohou. Ona a muž vedle ní se otočili vstříc novému útoku. Marius a zbytek pokračovali dál.

„No tak pojď, Stenwolde! Pospěš si!“ vykřikl důstojník.

„Ale...“

„Běž,“ pobídla ho zraněná beze stopy bolesti nebo výčitky v hlase. Ona a muž, který s ní zůstal, srazili štíty k sobě a čekali. Stenwold klopýtal pár kroků pozpátku, pak se otočil a vyrazil za Mariem a ostatními.

V tu chvíli se vedle něj objevil Tisamon. Takový výraz na jeho tváři Stenwold dosud neviděl, ale válečnickovy myšlenky v něm mohl číst jako vytesané. Tisamon chtěl boj. Zradili ho. Byl zlomený. A teď se chtěl zapojit do boje, který nemohl vyhrát.

„Hni sebou, tlusťochu,“ zasyčel, chytil Stenwolda za cíp zástěry a mocně ho vlekl dopředu. „Ty se odsud dostaneš.“

„My oba,“ opravil ho Stenwold, ale na víc se mu nedostávalo dechu. Viděl, jak Tisamon téměř ledabylým pohybem chytil letící vosí kopí, pak přenesl váhu a mrštil jím někam daleko na oblohu za nimi. Hned nato byl zase v pohybu. Stenwold se nezastavil, aby se ohlédl, ale byl si naprosto jistý, že se teď někde za nimi nějaký vosí voják řítí k zemi, probodnut vlastní zbraní.

Myna bylo stupňovitě vybudované město a oni teď dorazili k řadě schodů, strmé, úzké, dvacet stop vysoké. Stenwold se pokusil zpomalit, ale Tisamon mu v tom zabránil, popadl ho za paži a táhl ho nahoru, všechny svaly na jeho štíhlém těle se přitom napínaly k prasknutí.

„Nezastavuj se,“ procedil k němu skrze zatnuté zuby Kudlanka. „Pohni tím svým velkým tlustým zadkem, ty jeden broučí bastarde!“

Bodnutí urážky dostalo Stenwolda na vršek schodů dříve, než si to uvědomil. I nahoře bylo dost obyvatel města a všichni mířili opačným směrem, jak se snažili dostat přímo k bráně. Ale něco v Tisamonově výrazu nebo v řeči těla je nutilo udržovat si odstup. V dálce před sebou Stenwold zahlédl Mariovu jednotku, běžící po dalším schodišti.

A Stenwold běžel také, běžel jako nikdy předtím. Opasek s náradím, meč a kuše, všechno na něm řinčelo a hrozilo, že zakopne. Škrábalo ho v krku od toho, jak se snažil nadechnout, ale přesto

běžel, protože za další řadou schodů už byla přistávací plocha letiště. Teprve tam se dozví, jestli se může zastavit nebo jestli už je na všechno pozdě.

Na letišti byli rozesetí vosí vojáci. Na nejdálčenějším konci se nafouknutý balón vzducholodi pomalu hroutil do sebe, proděravělý na desítkách míst. Na půl tuctu mrtvých mužů a žen leželo roztroušeno mezi létacími stroji jako odhozené staré hračky a nejméně dvanáct dalších se snažilo o poslední zoufalou obranu, zasypávalo kroužící Vosy šipkami z kuší z každého úkrytu, který našli. Kdyby se Vosy řídily nějakou taktikou, mohly by letiště vyčistit za pár minut, ale běsnily po krvi, jejich ozbrojenci zabíjeli každý sám za sebe.

Stenwold si všiml jednoho staršího muže, jak horečně přikládá do kotle jedné z elegantních ortoptér, jejíž štíhlá křídla byla složená dohromady, vztyčená vstříc obloze. Nepřátelský voják se přiblížil, chytil muže za límec a pak ho odtáhl nejméně deset stop od stroje, než se znovu dotkl země a pohroužil do starce meč. Jednou, dvakrát a potřetí. O okamžik později téhož vojáka zasáhla mezi lopatky šipka z kuše. Než se zhroutil obličejem k zemi, ještě se snažil sáhnout si na záda a šipku vytáhnout, i když pod ním podklesávala kolena.

„Támhle!“ zasípal Stenwold, klopýtaje k teď už opuštěné ortoptéře. V kotli bylo přiloženo, byla připravená vzlétnout. „Pojďte!“ zalapal po dechu.

Během chvilky byli Mariovi muži kolem něj a pak za ním, úmyslně se vzdálili od stroje, aby ze svých štítů vytvořili jednoduchou stěnu, za ní připravené kuše, snažili se bránit jeho ústup, jak nejlépe dovedli.

„Umíš s tím létat?“ zeptal se Marius. Stenwold jen přikývl, nedostávalo se mu dechu a ani prostoru pro pochyby. Důstojník ho poplácal po rameni. „Tak to rozhybej. Pak se k tobě přidáme.“ Když Stenwold zamířil k letounu, ještě poznamenal: „Dej pozor na Tisamona. Nechce se mu odsud.“

A já vím proč. Ale na nějaké vysvětlování byl Stenwold stále příliš udýchaný.

Tisamon už byl u ortoptéry, natahoval se po průlezu a pak se zastavil. Podíval se na Stenwolda se zoufalým výrazem: „Já... jak to mám...“

„Páka. Zatahni za tu páku!“

S rukou na páce zavrtěl hlavou, odhaluje zuby v bezradném úšklebku. V té chvíli dorazil jeden z Mariových mužů, protáhl se pod Tisamonovou paží, otevřel dveře průlezu a vhodil dovnitř Stenwoldovo náradí. Stenwold byl u stroje tak rychle, že se zastavil až o ošoupané dřevo trupu. Voják teď sundal z ramene kuši a běžel podpořit své kolegy. Tisamon se otočil a následoval ho.

„Počkej!“ pokoušel se ho zastavit Stenwold, ale to už Kudlanka sprintoval přes letiště s čepelí připravenou k akci. Zatímco se Stenwold škrábal nahoru do ortoptéry, Kudlanka vyskočil, chytil jednu prolétající Vosu za černožlatou botu a bráncího se nájezdníka doslova stáhl z oblohy předtím, než mu svým dvě stopy dlouhým ostřím podřízl hrdlo. Byl to opravdu špatný den pro každou Vosu, která mu zkřížila cestu.

Stenwold se prodíral stísněným vnitřkem letounu vstříc kokpitu, kde našel sedadlo, pro něj příliš malé, a neznámé ovládání. Jenže byl řemeslník a mezi stroji prožil celý život, takže mu chvilka pozorování napověděla, která skleněná tyčinka ukazuje tlak v kotli a která páčka uvolňuje křídla. Za velkými, dokořán otevřenými okny, která Stenwolda dělila od boje venku, proletěl jako

šipka vosí voják. Pak křídla ortoptéry sklapla dolů a se zaduněním dřeva a sténáním napínaného plátna se rozevřela. Náhlý náraz vzduchu letícího vojáka roztočil. V prostoru pro nohy pod ovládacím panelem našel Stenwold řadu pedálů. Tlak v kotli se teď blížil optimální hodnotě. Otočil hlavu a otevřenými dveřmi průlezu zkoušel zahlédnout, jak jsou na tom jeho spolubojovníci.

Polovina Mariových mužů už byla mrtvá a to ho píchlo u srdce. Bojovali nádherně, to musel uznat i on, přestože nebyl žádný válečník. Každý z mužstva znal myšlenky svých druhů, takže postupovali jako jeden. Ale bylo jich tak málo a Vosy se už rojily po celém letišti. Proti tak velkému počtu nájezdníků nebyly štíty ani kuše žádnou obranou.

„No tak pojďte!“ zakřičel. „Musíme letět hned!“ Nevěřil, že by ho přes vřavu boje mohli zaslechnout, ale jednomu z nich se to zřejmě podařilo, a tak to věděli všichni. Začali se stahovat, se štíty vysoko zdviženými. Přímě před jeho zrakem byl další z nich zasažen šipkou z kuše, neohrabaně upadl, než se znovu zvedl na jedno koleno. Ostatní nepřestávali ustupovat a Stenwoldovi by mohlo připadat bezcitné, že tam svého druha jen tak nechávají, kdyby si nebyl zcela jistý, že zraněný muž naléhá, ať pokračují a nechají ho tam. Stenwold si uvědomil, že kromě Maria nezná žádného z nich jménem, a některé z nich dokonce ani neslyšel promluvit.

Nikdy nebyl schopen pochopit Mravenčí lid nebo jeho pospolitý svět, ani to, jak Marius zvládl ten svět opustit a neohlížet se zpátky.

Průlez náhle potemněl. Vosí voják se soukal dovnitř a ševal jeho křídel za ním odumřel. Otevřená dlaň mu stále jiskřila zlatým ohněm vosího žihadla, ale na Stenwolda se rozhodl jít s mečem. Stenwold po něm mrštil první věc, která mu přišla pod ruku, což bylo shodou okolností mechanikovo kladivo. Narazilo vojákovi do ramene a napolo ho vyhodilo z průlezu. A to už byl Stenwold u něj, jednou rukou ho chňapl za paži s mečem a druhou zaútočil. Nepodařilo se mu zmocnit se mužova meče, zato pravou rukou nějak zvládl vytáhnout svůj vlastní a vrazit ho do protivníkova podpaždí až po rovnou záštitu.

Voják na něj plivl a on v šoku ucouvl. Ucouvl pak podruhé, když uviděl, jak se přes mužovy rty vyvalila krev. Pak umírající voják z letounu vypadl a svou vahou vytrhl Stenwoldovi meč z náhle ochablých prstů.

Právě zabil jiného člověka. *Všechno je jednou poprvé.*

Jeden z Mariových vojáků dosáhl průlezu a vhodil dovnitř dřevěnou bednu. Marius a tři další z jeho lidí pomalu, bolestně pomalu ustupovali k nim.

„Tisamone!“ zavolal Stenwold. „Tisamone!“

Pak ho uviděl, mistra zbraní, jak se pohybuje mezi Vosami, které se ho snaží obklíčit. Bez námahy se vyhýbal zlaté energii jejich žihadel, šipky z jejich kuší se lámaly o tvrdou zem letiště. S lehkostí chytal jejich kopí a házel jim je nazpět. Jeho čepel se na vteřinu nezastavila, točila se a prudce vyrážela vpřed, příliš rychle na to, aby ji bylo vidět. Pohybovala se přirozeně, jako by byla součástí jeho paže, ruky, zápěstí. A pak tu byly ještě ostny na jeho pažích, které drásaly všechno, co ostří minulo. Tisamon se rozhodl umřít a při svém umírání s sebou vzít tolik společníků, že nebude vědět, co s nimi.

„Tisamone!“ křikl Stenwold a Kudlanka se odpojil z boje, přitančil směrem k němu a přitom ležérním pohybem sřal vosího nájezdníka, který se ho pokusil bodnout kopím.

„Dostaň Maria dovnitř a jděte,“ poručil mu Tisamon. „Jděte! Prostě odsud odleťte!“

Stenwoldova tvář se zkřivila vztekem i strachem: „Ty pitomý krvelačný parchante! Jestli tu zůstaneš, tak já taky! Bez tebe neodletíme!“

I ve chvíli, kdy se vrhal vstříc dalšímu útočníkovi, Tisamonova tvář prozrazovala, že tu výhrůžku bere jako obrovskou ránu pod pás. Ale přesto v dalším okamžiku zamířil zpátky k ortoptěře.

„Marie, teď!“ zaječel Stenwold a konečně se Marius a poslední dva přeživší z jeho jednotky rozběhli, štítů dočasně zavěšené na zádech. Stenwold ustoupil od průlezu a v tom samém momentu do okraje dvířek narazil výboj zlaté energie a udělal v ní kouřící díru. S třesoucím se rukama se nasoukal zpátky do sedadla pilota a začal rychle sešlapávat pedály. Cítil, jak celá konstrukce letounu skřípe, když se křídla pohnula, nejprve nahoru, pak dolů. Poháněl je parní kotel řízený jeho nohama.

Někdo se vyšvihl do ortoptéry a Stenwold sebou leknutím trhl, ale byl to jen Tisamon s pochmurným výrazem. Bez zaváhání se usadil na dřevěné bedně a začal škubat za přezky, aby si sundal rukavici s čepelí. O chvíli později do letounu vyšplhala žena z Mariovy jednotky a otočila se, aby pomohla na palubu svému veliteli. To už se Stenwoldovi podařilo sladit chod křídel a cítil kymácení ortoptéry, jak se snažila odlepit od země, jako by si i ona přála odtamtud zmizet.

Marius byl napolo vevnitř, když se bez varování prohnul dozadu a začal padat ven. Vojačka ho chytla za opasek a vtáhla do bezpečí, ale Stenwold koutkem oka zahlédl kožené letky šipky z kuše, kterou měl důstojník hluboko zabořenou v oblasti ledvin, těsně pod okrajem zbroje.

„Zbývá ještě někdo?“ Tak tak že zvládal udržet stroj na zemi.

„Ne!“ zaječela na něj žena a on zdvojnásobil tempo. Ortoptéra vystřelila k obloze a proud vzduchu poslal pár Vosích vojáků do vzdušných kotrmelců.

Stenwold zariskoval a letmo se ohlédl, aby zjistil, co se děje. Marius ležel na boku, jeho kůže změnila odstín z opálené na popelavě šedou. Jediný zbývající člen jeho jednotky zkoumal jeho zranění. Tisamon otevřel bednu a teď napínal tětivu na svém dlouhém luku. Stenwold věděl, že jde o další pozůstatek starých špatných časů, ale když byl v Tisamonových rukou, nevyměnil by je ani za nejnovější opakovací kuši. Kudlanka zaklekl u stále otevřeného průlezu a nasadil šíp na tětivu. O chvíli později je vypustil a Stenwold spatřil, jak další vosí voják začal ve spirále padat k zemi. Ortoptéra stále kroužila nad letištěm.

„Ještě se odsud musíme dostat!“ zavrčel Tisamon, sahající do bedny pro další šíp.

„Napřed musím nabrat výšku,“ odpověděl Stenwold, i když věděl, že mu Kudlanka nebude rozumět. V bolestně pomalých kruzích naváděl ortoptéru nad letiště, jak se křídla poháněná párou zvedala a zase klesala. Žádný další mynský létací stroj se od země neodlepil. Nechtěl myslet na to, co se asi děje dole ve městě. Tak jen sešlapával pedály, kormidloval a sledoval, jak se k nim zdola zvedá kruh Vos. Létající muži s meči a oštěpy se pod nimi točili v zuřivém roji. Tisamon se nebezpečně vyklonil ven, jištěný jen zapřeným loktem a kolenem, a pustil tětivu.

Výška bude stačit, usoudil Stenwold a začal zápolit s ovládním, aby letoun vychýlil z dosavadní dráhy. Špatně ale odhadl úhel, takže ortoptéru poslal přímo nad město, ve kterém to vřelo. Pod nimi přeletěl tucet Vos, zjevně s odlišným cílem, ale Stenwolda zaujalo něco úplně jiného.

„U všech kladiv a kleští!“ zaklel. „Jen se na to podívejte!“

Bylo to škaredé jako noc a viselo to ve vzduchu s elegancí houpajícího se oběšence, ale přesto si to udržovalo výšku a musel v tom být ukrytý kus řemeslné zručnosti. Helioptéra ve vosích barvách. Monstrózní neforemná kovová krabice, které v pádu na zem bránily jen tři rotující lopatky. Uvědomil si, že na spodku lodě musí být otvory, protože ze stroje na Mynu padal neustávající proud střel. Nejdřív si myslel, že to jsou jen kameny, ale když viděl ohně výbuchů, došlo mu, že to musí být plamenice nebo granáty naplněné střelným prachem.

Proč stále letím tím směrem? Rychle zakvedlal dřevěnou pákou a stočil ortoptéru pryč. Když navedl nově získaný stroj přes město a hradby, vosí helioptéra se dostala z jeho zorného pole. Ortoptéra byla jednoduchým strojem a řemeslníci v Kolégiu, jeho rodném městě, by ji označili za „učňovský výtvar“. Ale i tak Stenwoldovi stačila na to, aby byli rychlejší než vosí vzdušné jednotky. Během pár minut jejich pronásledovatelé honičku vzdali a vraceli se zpět do města, takže Tisamon mohl odložit luk.

Helioptéra Vos byla primitivní a nahrubo udělaná. Každý mechanik s trochou sebeúcty by se za ni styděl a právem. Ale přesto letěla. Před pouhými pěti lety Vosy nevladnily ani to.

„Marie...“ začal Stenwold. Mohl by se ohlédnout před rameno, ale i když nechával letoun klouzat na plátěných křídlech, neodvažoval se přestat sledovat kontrolky. „Marie, mluv na mě.“

„Marius se omlouvá,“ ozvala se žena a teprve po chvilce absolutního překvapení si Stenwold uvědomil, že Marius je teď zesláblý natolik, že nemůže mluvit, ale má ještě dost sil, aby k ženě vyslal své myšlenky.

„Musíme jim říct, co se tady stalo,“ pokračoval Stenwold. „Marie, musíme to sdělit Sarnu. Musíme varovat tvé město.“

Říká, že nás tam považují za odpadlíky,“ odpověděla žena bezvýrazně. „Říká, že už se tam nemůžeme nikdy vrátit.“

Pod nimi ubíhaly vesničky a pole patřící k předměstí Myny. „Ale Marius město opustil jen proto, že myslel na dobro vašich lidí,“ trval Stenwold umíněně na svém. „Viděl hrozbu, kterou ostatní přehlédli. Vy to víte a musíte jim to říct.“

„Nemůžeme se tam už nikdy vrátit,“ řekla žena a on si uvědomil, že tentokrát mluví sama za sebe. „Jakmile jednou přetrháme pouta oddanosti, není cesty zpět.“

„Ale Marie, Sarn už dlouho není jako ostatní mravenčí města. Proběhly změny. V městské radě je dokonce i pár členů našeho lidu,“ naléhal Stenwold.

Vzadu bylo dlouho, dlouho ticho, takže usoudil, že Marius musel umřít. Zdusil v sobě vzlyk, ale pak mu žena sevřela rameno pevným stiskem vojáka.

„Říká, že máte udělat, co můžete,“ řekla jemně a dokonce i intonací hlasu připomínala Maria. „Říká, že lituje, že to všechno skončilo takhle, a že také toho, že ostatní, Atryssa a Nero,

nebyli s námi, ale že nelituje, že kvůli vám odešel ze svého města, ani toho, že umírá v takovéto společnosti.“

Stenwold si utřel oči a cítil, jak se mu ramena začínají otřásat pláčem. „Řekni mu, že...“ vypravil ze sebe, ale pak sebou ženina ruka na jeho rameni cukla, jen jednou, na okamžik, a v té chvíli věděl, že Marius zemřel.

Dlouze, ztrápeně vzdychl.

„Nikomu o tom nemůžeme říct, protože nás nikdo nebude poslouchat,“ prolomil ticho Tisamon. „Snažili jsme se varovat tvůj lid v Helleronu, že Vosy přicházejí, a co nám na to řekli? Že se nikdo nepokusí Helleron napadnout. Namítali, že město je příliš užitečné. Že Vosy budou potřebovat obchodovat a nakupovat zbraně jako všichni ostatní. Považují Impérium jen za další Mravenčí městský stát.“

„A kdybychom to řekli vašim lidem?“ zeptal se Stenwold roztrpčeně.

„Ty by to jednoduše nezajímalo. Mají svoje tisíc let staré hádky, které musí vyřešit. Nemají čas na nové konflikty.“ Stenwold si překvapeně všiml hořkosti v Tisamonově hlase. Kudlanka si pohrával s kovovým spárem, vysouval ho a zase zasouval, přejížděl prsty po příčném úchyty, aby se čepel složila podél paže, a pak aby zase vyčnívala přes klouby na ruce. Nebyla v tom hrozba, jen hledal uklidnění ve starých návycích.

„Viděli jsme jejich mapu,“ zašeptal Stenwold. Ten jediný letmý pohled na velkou vosí mapu jím hluboce otřásl. Byly na ní země, které nikdy neviděl, i země, které znal až příliš dobře, Nížiny, které byly jeho domovem. To všechno protkané liniemi postupu a rozvržením zásobování. Mapa, která naznačovala, že jediné, co Vosy mohlo omezit v dobývání, byla neznalost dalších území.

„Nikoho to nebude zajímat,“ zopakoval Tisamon a byla v tom výjimečná moudrost. „Stejně, co jsou Nížiny? Půl tuctu feudálních městských států, pár těch, co přežili od časů tradic, když věci byly trochu jinak, a možná pár mužů jako ty, kteří se snaží dát tomuhle všemu nějaký smysl. Vosy jsou jednotné, my jsme rozdrobení.“ Jeho melancholie se ještě prohloubila a Stenwold věděl, že Tisamonovy myšlenky se neúprosně vrátily k Atrysse. K Atrysse a její zradě. Přál si, aby měl jiný způsob, jak vysvětlit její nepřítomnost a jejich selhání u bran.

„Co máš v plánu teď?“ zeptal se mravenčí ženy. „Když už nemůžeš domů?“

„Nebudu první mravenčí odpadlík, který se nechal najmout jako žoldák. Jestli náš vezmeš do Helleronu, nabídnu tam svoje služby,“ řekla. „Trh je pro nás výhodný a mělo by se to ještě zlepšovat.“

„Já udělám to samé,“ přidal se Tisamon.

„Tisamone...“

„Ne.“ Kudlanka to řekl s definitivností, kterou u něj Stenwold ještě neslyšel. „Už žádný návrat do Kolégia, ne pro mě, Stenwolde. Už žádné debaty a diplomacie. Žádná společnost. Žádná milá slovíčka, už nikdy. Jednou jsem tě tou cestou následoval a koukni, jak jsem dopadl.“

„Ale...“

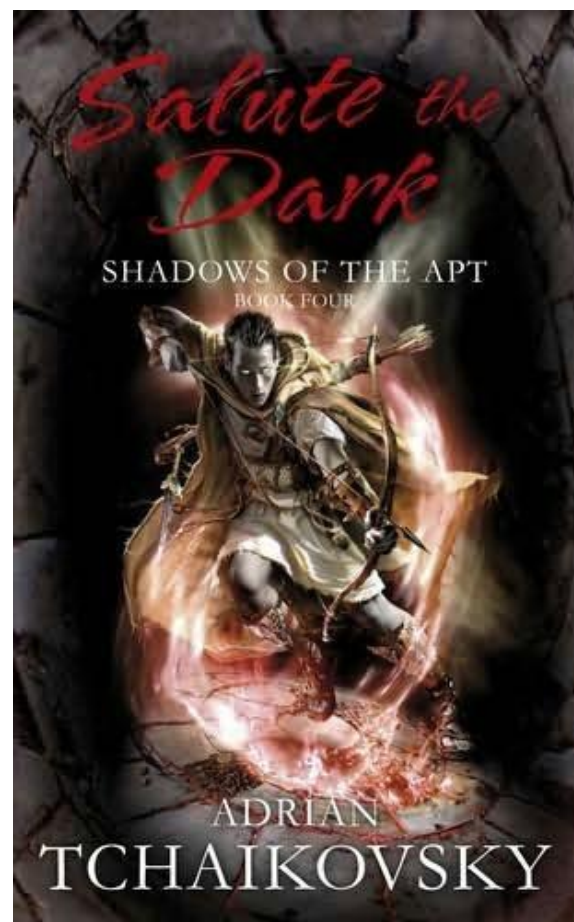
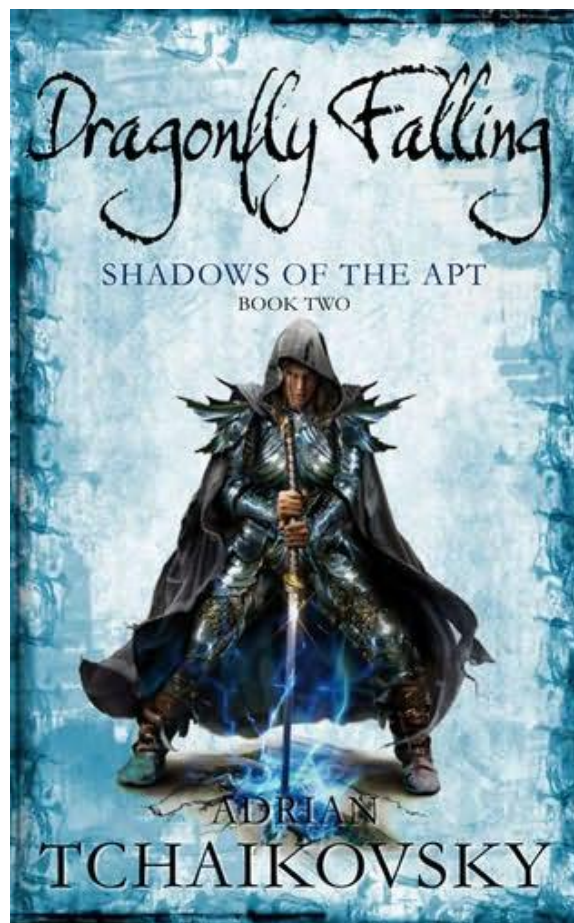
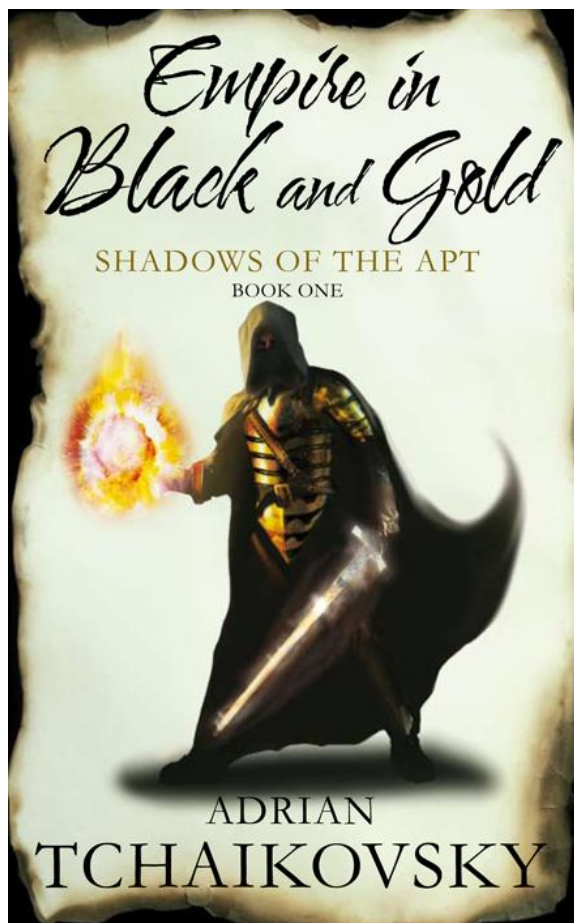
„Zůstanu v Helleronu a budu bojovat proti Vosám jediným způsobem, jakým umím.“ Tisamon velmi opatrně uložil dlouhý luk do bedny. „Ale ty sám máš jiné možnosti, Stene. Musíš

zpátky na Univerzitu, ke svým chytrým lidem, kteří se hrabou ve strojích, a musíš je na Vosy připravit. Z nás všech jsi byl vždycky ta pravá naděje do budoucna.“

Na to Stenwold už neřekl nic, ani když pod nimi zmizela poslední roztroušená políčka a přelétali nad suchou, křovinatou krajinou.

4. Obrazová příloha

Titulní strany prvních čtyř dílů ságy, vydalo nakladatelství TOR ve Velké Británii.

Zbraně

Kudlančí spár. Detail ilustrace na titulní straně *Blood of the Mantis*, knihu vydalo nakladatelství PYR v USA.

Mušketová kuše. Jako prototyp a v rukou účastníka LARP akce.

